

RIZIKO 2026.

Tebi Ukrajina, meni Venecuela,
meni Grenland, Iran...

DEFINITIVAN KRAJ EU PUTA SRBIJE

Srbija je Francuskoj i Italiji obećala
rešenje REM-a i decouplinga od Rusije...
I sada je - adio

Nedeljnik

15. JANUAR 2026.

350 DINARA

ISTORIJSKA EKSKLUZIVA

**POSLEDNJA
PRIČA O
MUŠKARCIMA
ŽENA KOJA
JE STVORILA
BRIŽIT BARDO**
*Piše Duška
Jovanić*

TAJNA OPERACIJA NA KOSOVU '99.

Piloti Vojske Jugoslavije prvi put u javnosti o nepoznatim detaljima

Šta se zaista dogodilo na samom početku sukoba SRJ i NATO-a i ko je
zaustavio plan o napadu na vojne baze

Piše Aleksandar Radić

AVA TVOJE POZNATO MESTO

IMPRESUM

Izdavač NIP Nedeljnik d.o.o.
Bulevar kralja Aleksandra 43
Beograd +381/11/770-81-64
redakcija@nedeljnik.rs

MENADŽMENT

Direktor i glavni urednik
Veljko Lalić

Izvršni direktor marketinga
Jelena Jevtić
marketing@nedeljnik.rs

Direktor prodaje
Andela Marić
pretplata@nedeljnik.rs

Medija menadžer
Jelena Šoškić

REDAKCIJA

Odgovorni urednik
Marko Prelević

Zamenik glavnog urednika
Branko Rosić

Izvršni urednik
Veljko Miladinović

Izvršna urednica
zdravlja i psihologije
Ana Mitić

Urednik unutrašnje
i glavni urednik online izdanja
Dušan Telesković

Urednik spoljne i dopisnik iz Rima
Željko Pantelić

Reporteri
Milica Rilak, Zorica Marković, Milana Milošević, Marko Tica, Luka Lukić

Urednik fotografije
Nebojša Babić

Fotografije
Profimedia, Beta, Orange Studio

Art-direktor
Miloš Sindelić

Ilustracije
Marina Duletić / Kumiho

Lektura
Sanja Savić

Head of digital
Pavle Zlatić

Društvene mreže
Jelena Luković

Stalni saradnici
Srdan Valjarević, Dragoljub Draža Petrović i Ante Tomić, Hana Pišćević, Zoran Panović (Politika i društvo), Aleksandar Radić (Vojska), Dejan Stojiljković (Eseji), Dejan Jović (Zagreb), Goran Vojnović (Ljubljana), Rumena Bužarovska (Skoplje), Ivan Radojić (Stil), Milan St. Protić (Istorija), Ana Banko (Zdravlje), Miša Brkić (Biznis), Danijela Isailović (Energetika i ekologija), Petar Komnenić (Podgorica)

Le Monde diplomatique
ONLINE IZDANJE
Imd.nedeljnik.rs

Glavni i odgovorni urednik
Ivica Mladenović
Imd@nedeljnik.rs

Brifing

4 | Uvodnik
Veljka Lalića
Riziko 2026.

5 | Lice nedelje
Dušan Mandić

6 | Svet u haosu
Kockice, tenkići i
ostali tranzistori

10 | Venecuela
Koji je cilj
Amerike?

11 | Ijan Bremer
Trampov
zakon džungle

13 | Ante Tomić
Isus je upao
u loše društvo

ANALIZA ŽELJKA PANTELIĆA

Studenti su
privukli veliku
pažnju u EU, ali
zbog negativnih
iskustava iz
prošlosti postoje
određene rezerve
i preovladava
stav da se sačeka
da se stavovi,
pozicije, ali i
snaga studentskog
protesta uobliče i
iskristališu

¡Adios amigos!

Cela globalna neuroza samo je
pojačala srpsku geopolitičku
i ideološku konfuziju **18**
Piše Zoran Panović

Šta sad da jedemo?

Nove smernice koje se tiču ishrane
potenciraju veći unos hrane
bogate proteinima, manji unos
šećera i visoko prerađene hrane **34**
Piše Ana Mitić

Žena koja je obukla BB

„Je l' vam se Brižit žalila da nema
sreće s muškarcima?“, pitala sam
mama Olgu, a ona se nakostrešila,
uvredena i puna neodobravanja **42**
Piše Duška Jovanić

Često smo u redakciji, posebno
onih sedmica u kojima bi se
dogadaji redali kao na filmskoj ili
onoj traci za opasavanje mesta
zločina, pominjali tu Dansku.
„Kako li je sad u nekim danskim
novinama? Da li se dosađuju?
Pitaju li se šta da stave na
naslovnu stranu? Ima li tema u toj
Danskoj?“
A onda je Danska, a posebno onaj
najseverniji deo Kraljevine, postao
ozbiljna tema, pa se naše kolege
trenutno nimalo ne dosađuju.
Nego, da li i oni sebe teše da
makar ima o čemu da se piše?
Stvarno ima o čemu da se piše -
ova velika partija „rizika“ i srpska
uloga u njoj je u fokusu i ovog broja
Nedeljnika, mada smo za naslovnu
stranu ipak odabrali jednu
poslasticu iz novije istorije. I to je
u skladu sa najvećim temama koje
ovih dana i nedelja pratimo...

Među nama:
U novom broju Nedeljnika

PRETPLATA

	SRBIJA
12 meseci	12.000
24 meseci	19.999

Dostupno u digitalnom
formatu **nedeljnik.rs**
12 meseci - 8.200

Tekući račun broj: 205-217464-21. Banka: Komercijalna banka AD Beograd
Potvrdu o uplati pošaljite na adresu: **Nedeljnik, Bulevar kralja Aleksandra 43, Beograd**
ili na mejl **pretplata@nedeljnik.rs** Dodatne informacije na **011/770-81-64**

ONLAJN

WWW.NEDELJNIK.RS

f /NEDELJNIK

t /NEDELJNIK

@ /NEDELJNIKMAGAZIN/

in /COMPANY/NEDELJNIKMAGAZIN

Štampa Rotografika

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Narodne biblioteke Srbije, Beograd
ISSN 2217-8058
COBISS.SR-ID 188540428

© COPYRIGHT
Zabranjeno preštampavanje i
korišćenje sadržaja bez pismenog
odobrenja izdavača.

Riziko 2026.

Ili kako funkcionisati u svetu u kojem je jedino pravilo da nema pravila

NE ZNAM DA LI JE DONALD Tramp s Baronom igrao „riziko“, ali ako se seća te igre, najvažnije zemlje su Grenland, Venecuela i Ukrajina. Tramp se dakle tako ponaša. Meni Grenland, meni Venecuela, tebi Ukrajina, njemu Tajvan... Tri tenkića ovde, četiri onde.

Slika gde iznenada ustane i priča o balskoj dvorani naftašima, čitanje poruke Marka Rubija – što i deca znaju da se u diplomatiji ne radi – pokazuje da ga stižu godine. I sad je pitanje da li je bolje da ga hvata demencija, oko koje se podsmevao svom prethodniku, ili iza svega stoji neka dublja država.

PROSTO NE ZNAŠ ZA ŠTA DA navijaš. Ovo prvo je zabavno. Ovo drugo makar znači da postoji plan, pa i rešenje, ma kakvo bilo, na kraju. Jer, kad najmoćnija država počne da ruši pravila koja je svima nametala, onda nastaje doba nesigurnosti. A ovo ipak nije „riziko“. Niti se igra završava kad neko osvoji svet.

Zato je jedino pitanje kada će se neko suprotstaviti Trampu, Danska to sigurno ne može, Rusija i Kina ne bi ni valjalo.

Do tada ćemo se sve više buditi s njegovim tvitovima u kojima sebe stavlja kao predsednika Venecuele, a Rubija Kube. Ili šeruje sliku gde stoji na krovu Bele kuće, i gde piše „Soon“.

IDEALNO ZA RAST GLOBALNE ANKSIOZNOSTI U svetu bez pravila. To je verovatno i onaj deo jugonostalgije, ili čak i laganih sećanja ka komunizmu, u kojem su se doduše znala pravila. Pa i ako su vam nepodnošljiva, možete da odete,

ili sanjate da odete. Uglavnom u Americu, u kojoj danas proteruju imigrante. Ili tvrde kako Danska nema nikakva prava na Grenland na koji je pre 500 godina došla s dva broda, kao da baš tako u Ameriku nije uplovio Kolumbo.

To su sve temeljne promene. Pre AI, koji se sve slabije snalazi, zbog čega odavno mislim da su i njegove halucinatorije u stvari naše.

Jedinu promenu donose deca. I to je ovo što sad može da krene iz Srbije. Ne bi bilo prvi put, ali bi bilo najveće u istoriji. Deca su uvek vodila promene. Kao i ratove, koje u njihovo ime pokrene neko drugi. Njih vidiš i na utakmici, i na koncertu. Oni i lepe plakate, i prelepljuju ih. Ali budućnost je njihova, pa bi trebalo da budu i njihova pravila.

MENI JE DOBRA STVAR STUDENTSKOG POKRETA, pa i famoznih plenuma, u tome što nemaju vođu. Jer bi se tu raspali kao njihovi X nalozi u raspravi sa Vesnom Pešić.

Stanje u zemlji, kao i pola sveta, potpuno je nedefinisano zbog promene pravila i rušenja sistema. Idealno za nekog „proroka“, kao dvadesetih i tridesetih prošlog veka.

Ne treba nam taj eksperiment. Jedina brana jesu studenti. I to baš ovakvi, neusaglašeni, lutajući, drugačiji, svoji.

Poenta demokratije je u ograničenju mandata. I ograničenju moći.

TOME SU, DONEDAVNO, SLUŽILI I MEDIJI. Kao protiv Makartija, kojeg je rasturio CBS i jedan Crnogorac Milo Ra-

dulović, koji je odbio da se odrekne oca i sestre. Imate odličnu predstavu s Brodveja, na Netflixu, sa Klunijem u glavnoj ulozi. To je bila najveća sramota posleratne Amerike, koja je pala na hrabroj redakciji i patrijarhalnom Crnogorcu koji nije želeo da potpiše da ne zna šta mu rade otac i sestra.

Danas su mediji u defanzivi. A nema ni preterano onih koji bi na svoju štetu digli glas za nešto u šta veruju, iako je to odlika i intelektualca, a ne patrijarhalnog čoveka. Informatičko doba ima svoja pravila, a u rukama je malobrojnih tehno tajkuna. Problem je što oni više ne zavise od konzumenata, što je osnova samoodrživosti kapitalizma: i kokakole, i medija, i Crkve.

I KORONA JE OSTAVILA POSLEDICE.

DA je nije bilo, stari Don bi završio drugi mandat na golfu, pitanje je šta bi uradio botoksirani kagebeovac, ili da li bi se probudila stara Evropa, koja svoje jedinstvo neće pokazati ni oko svoje teritorije, Grenlanda.

Ko je igrao „riziko“ zna da su glavni putevi preko Grenlanda, Venecuele i Ukrajine. Ali i da ne pobeđuje onaj ko ima najviše tenkića, već onaj ko ima najviše strpljenja, najbolje saveze, kao i sreće u kockicama. Iako u „riziku“ postoji i jedno nepisano pravilo: deca često igraju najbolje jer nemaju nostalgiju za starim mapama.

I zato, deco – zaboravite nostalgiju! Niti je bilo zlatnog doba, niti ono dolazi.

Postoji samo ovo danas. I ono što vi možete da napravite sutra. Bez vinjaka, naravno. **N**

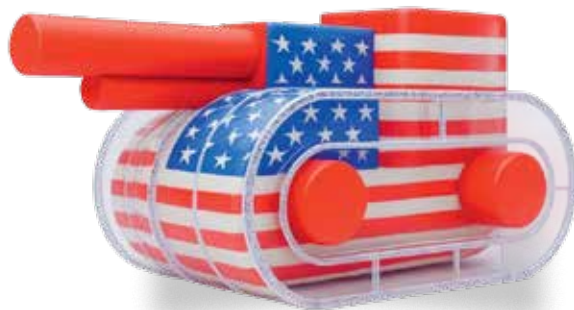

LICE NEDELJE
NEBOJŠA BABIĆ

*Timska pobjeda
je jedino
što me motiviše.*

**Dušan
Mandić**

VATERPOLISTA,
OLIMPIJSKI, SVETSKI
I EVROPSKI ŠAMPION

SVI PREDSIEDNIKOVI TENKIĆI

O tome da međunarodne organizacije, dogovori i pravo nemaju više mnogo težine govori se odavno, a predsednici Tramp, Si Đinping i Vladimir Putin, svaki na svoj način, pokušavaju da obeleže sebi najbliže teritorije. U širu sliku se uklapa i ono što se ovih dana dešava u Iranu

Piše Pavle Zlatić

Ako nikako drugačije, gde su Madagaskar i Kamčatka sazna se za stolom dok se igra „riziko“. Na toj mapi nema Rusije (iz hladnoratovskih razloga), Kina ne izgleda impozantno, a Ukrajina je velika otprilike kao Južna Amerika u kojoj se iznad Brazila Perua i Argentine, vidi samo Venecuela.

Čak i neredovni igrači znaju koliko je važan Grenland zbog spone sa Evropom, šta povezuje dve Amerike, kao i to koliko si izdržljiv, ali i dosadan, i često suštinski nebitan za partiju, kada se učauriš tamo u Indoneziji i Australiji.

Ponekad takve simplifikacije mogu da pomognu kada se gleda šira slika, naročito u danima u kojima svi postanu eksperti za međunarodnu politiku. Zlobnici bi rekli i da američki predsednik Donald Tramp u Ovalnoj sobi razmatra svoje poteze upravo gledajući na mapu jedne od najpopularnijih društvenih igara u istoriji, koja se nije mnogo promenila od originalnog izdanja iz 1957. godine. Svet očigledno jeste.

Tramp, nakon niza odluka namenje-

nih domaćoj publici sa početka mandata, višemesečnih igara oko svetske trgovine i pokušaja da bude veliki svetski mirotvorac, ovih dana povlači neuporedivo agresivnije poteze, koji, doduše, i te kako imaju smisla ako se pogledaju i njegove prve, i poslednje izvršne naredbe.

I Venecuela i Grenland se uklapaju u nekoliko ključnih dokumenata sa potpisom američkog predsednika – od onih iz januara 2025. i prvih dana novog mandata gde je Grenland označen kao važno pitanje nacionalne bezbednosti, preko direktive o „nacionalnoj energet-

Evropa se malo nada, malo nudi, a malo trudi, da se umeša u Trampovu igru i kontingentom svojih „tenkića“ garantuje nekakav mir u Ukrajini, ali joj se malo slučajno otvara prostor da pitanje kontinentalnog suvereniteta brani i na drugačijem frontu

skoj vanrednoj situaciji“, koja kači obe teritorije, do Nacionalne bezbednosne strategije i pratećeg parafa posle hapšenja predsednika Venecuele Nikolasa Madura, koji se tiče „zaštite naftnih prihoda“ i novouspostavljenog američkog „starateljstva“ nad tom državom.

Sad kada posle intervencije specijalaca znamo da i Venecuela i Grenland imaju tenkiće usmerene ka sebi, pitanje je onda gde će u crtanju neke nove, ograničene „multipolarnosti“ sveta svoje kockice bacati dve druge sile – Kina i ratom izmrcvarena Rusija.

Zarad tona, valja podsetiti i na jednu manje popularnu ali važnu društvenu igru koja se i dalje igra po brojnim vrhunskim univerzitetima, mejl serverima i sobama širom sveta – „diplomati-ja“. Komplikovanija igra, u kojoj nema kockica i nimalo sreće, već se sve svodi na proračunatost, planiranje, politiku, dogovore, njihovo kršenje i, na kraju, zauzimanje teritorija, dobra je simplifikacija za drugi deo poslednjih geostrateških događaja.

O tome da međunarodne organizaci-

je, dogovori i pravo nemaju više mnogo težine govori se odavno, a da predsjednici Tramp, Si Đinping i Vladimir Putin, svaki na svoj način, ali sigurno delom i putem dogovora i njihovog kršenja, pokušavaju da obeleže sebi najbliže teritorije i brišu uticaj druge dvojice noseća je tema analiza na celoj planeti u poslednja dva meseca.

Rusima su pune šake crvenih kockica već skoro hiljadu i po dana, od krvavog napada na Ukrajinu, a Kina mnogo tiše nišani nešto što je u svetskoj igri mnogo važnije od pomenutih Indonezije ili Madagaskara ali i Donbasa – Tajvan.

I dok se čeka konkretnija reakcija Evrope, osim „oštrih osuda“, sve više se u širu sliku uklapa i ono što se ovih dana dešava u Iranu.

GRENLAND, JER JE VENECUELA VEĆ GOTOVA

Da nastavimo sa uprošćavanjima kroz još jedan detalj. Prosto, takvo je vreme da se pogledom na dva naloga na društvenim mrežama može mnogo saznati.

Trampovoj Americi je Grenland potreban iz tri razloga. Prvi jesu resursi. Drugi jeste vezan za Trampu ne preterano drage klimatske promene. Treći razlog je tako uobičajen za velike sile: dominacija tim delom sveta

Naravno, u pitanju su Trampov, na njegovom „Truth Socialu“, kao i zvanični nalog Bele kuće na Maskovom X-u. Ovaj drugi odavno ne izgleda kao umiveni i lepo dizajnirani nalog administracije najveće svetske sile, već kao ono što zapravo jeste – nalog koji vodi neka ekipa često dosta duhovitih, ali definitivno ne preterano sofisticiranih klinaca potpuno utopljenih u internet kulturu, sa svime što to nosi.

Predsednik SAD je za razliku od čestih maničnih postova punih velikih slova, pre nekoliko dana objavio nešto mirnije – osvanuo je samo lažan isečak sa Vikipedije na kome piše da je njegova aktuelna funkcija, počev od januara 2026. godine,

vršilac dužnosti predsednika Venecuele.

S obzirom na to da je Maduro uhvaćen i prebačen u američki zatvor, da se zna ko je stavio šapu na rezerve nafte, i što je mnogo važnije onemogućio Rusima pristup, možemo da kažemo da je ovim postom misija Venecuela završena. Borba za demokratiju je, bar zasad, ostavljena lokalnim akterima.

Zato, samo dan kasnije je na nalogu Bele kuće osvanula nova objava, namerno „grdna“, kakvi su svi dobri mimovi. Na njoj se vidi kako Tramp i Džej Di Vens gledaju kroz prozor Ovalne sobe ka isečenoj mapi Grenlanda. Kao i svaki takav tzv. „shitpost“, i ovaj je izazvao gomilu reakcija, ali se za razliku od dubreta na bivšem Tviteru ili Redditu, iza ovog kriju mnogo ozbiljnije stvari.

Najprostije (opet) rečeno, Trampovoj Americi je Grenland potreban iz tri razloga. Prvi jesu resursi. Grenland poseduje 25 od 34 kritična minerala, između ostalih neophodna za IT sektor, proizvodnju naprednih uređaja, pametnih telefona, računara, za naoružanje, rakete i električna vozila. Drugi jeste ve-

zan za Trampu ne preterano drage klimatske promene – otopljanje leda otvara alternative postojećim plovnim putevima i predstavlja potencijal za velike uštede na transatlantskim rutama, mnogo kraće putovanje i prečice između i ka Evropi i Aziji. Treći razlog je nekako najprozaičniji i tako uobičajen za velike sile: dominacija tim delom sveta.

Tako potencijalno Trampovo osvajanje Grenlanda, kakvo god ono bilo, kupovinom, pretnjama ili na neki drugi način, nije samo demonstracija sile, kao što to nije bila ni promena imena Meksičkog zaliva.

Koliko god neki potezi delovali sulu do, oni predstavljaju svojevrsnu valutu, koja se troši po potrebi na različitim mestima. Grenland je za Trampa malo i trenutna unutrašnja nužnost – i zbog Epstina, i zbog Minesote – zatim predstavlja deo zaloga za predstojeće mid-terms izbore, ali i jedno globalno mnogo važnije dokazivanje – to da Venecuela i Grenland potencijalno postanu svojevrsni Trampov Krim.

Koketiranje sa idejama ove vrste između ostalog predstavlja i probni balon koji jasno pokazuje šta se može očekivati kada se pređe u realizaciju. Krim je suštinski pre naišao na negodovanje nego na neku ozbiljnu reakciju celog sveta, pa zašto da se onda „operacija Maduro“ posmatra drugačije od uvoda za neke naredne?

„Volim narod Kine, volim narod Rusije, ali ne želim da mi oni budu komšije na Grenlandu. To se neće desiti. Uzgred, NATO mora i to da razume“, rekao je pre neki dan Tramp.

IRAN KAO TAČKA SLABLJENJA RUSIJE

Ako može da se (uprosćeno) tvrdi da je aneksija Krima otvorila Putinu prostor da napadne Ukrajinu, koliko god se to pokazalo kao nedovoljno dobro isplaniran potez, Trampu nisu potrebne posebne dozvole tog tipa da interveniše dalje od svojih granica, u Iranu. Tako i posredno skloni malo ruskih tenkića iz tog dela sveta.

Sada potpuno izvesna američka podrška slabljenju ili čak potencijalnom svrgavanju režima u Iranu nije samo napad na tu zemlju, već direktno i na ruske interese. Računica nije komplikovana – Teheran je za Moskvu postao kritično čvorište.

Iako je možda preuranjeno reći da su Venecuele, Grenlandi ili Krimovi zeleno svetlo za konačni rasplet na štetu Tajvanaca, vredí uvek ponoviti da je to ostrvo važno ne samo da bi se Kina busala i „ponovo povezala krv i bratstvo“, već i zato što se tamo nalazi najveći svetski proizvođač čipova TSMC

Iranski dronovi Shahed i balističke rakete pune ruske magacine i idu na front u Ukrajini, a Iran zauzvrat dobija ruski nuklearni know-how i modernu avijaciju poput lovaca Su-35. Presecanje te veze, bilo kroz sankcije na naftu, koja čini preko 70 odsto iranskih izvoznih prihoda, ili kroz unutrašnju destabilizaciju, direktno izbija jedan od ključnih oslonaca ruske ratne mašinerije u Ukrajini.

Kad Trampu već nije prošlo da bude veliki mirotvorac i da sklopi neki dil sa Putinom i Zelenskim, može da pritiska na drugi način. Od ponekog američkog drona i raketa, preko kočenja naftovoda i trgovinskih sankcija, do najavljenih razgovora sa Ilonom Maskom, kako bi preko Starlink satelita prekinuli „internet mrak“ u Iranu. A zna se koliko je internet važan u takvim situacijama.

Otvaranje globalne mreže ljudima, što mnogi vide i kao svoje elementarno pravo, verovatno je „najfinija“ intervencija koju Amerikanci mogu da izvedu i sama po sebi je najviše imuna na osude koje stižu sa strane. Očigledno da to nije najznačajnije, ali nekad i nije loše rešavati stvari bez previše sile.

Kina je zbog Venecuele pozivala na poštovanje međunarodnog prava, koje im nije prevelika prepreka u novom stiskanju obruča oko Tajvana. Predsednik Si Đinping je u novogodišnjoj poruci rekao da se „ujedinjenje domovine, kao odlika ovog vremena, ne može zaustaviti“.

Iako je možda preuranjeno reći da su Venecuele, Grenlandi ili Krimovi zeleno svetlo za konačni rasplet na štetu Tajvanaca, vredí uvek ponoviti da je to ostrvo važno ne samo da bi se Kina busala i „ponovo povezala krv i bratstvo“, već i zato što se tamo nalazi najveći svetski proizvođač čipova TSMC, i te kako važan za svaku vrstu razvoja, u bilo kom delu planete.

„Tajvanci već vide međunarodnu politiku kao politiku velikih sila. Ne romantizujemo međunarodne institucije, i ne očekujemo da budu od prevelike pomoći, jer prosto nismo uključeni. Mi drugačije gledamo na svet i znamo da je igra

prema nama nefer od samog početka“, naveo je ovih dana tajvanski analitičar Jang Kuang-šun na X-u, naslanjajući se na signale koji stižu iz Kine, nakon američkih poslednjih poteza.

Ako se ovde vratimo na smisao nekih od njih, onda ne deluje da je potpuno besmislen i neutemeljen MAGA san o povratku visokotehnološke (i ne samo te) proizvodnje u Ameriku. Jer možda pretnja po Tajvan (i TSMC) nije potpuno nerealna.

IMA LI EVROPA NEKAKVE FIGURICE?

Igrom slučaja, baš tu na scenu stupa Evropa, koja geografski svakako ne, ali strateški često veoma liči na onog igrača koji se „uštekao“ u Australiji i čeka da se razreši haos na tabli. Danska premijerka Mete Frederiksen ovih dana ocenjuje da je ovo sada sudbonosni trenutak, a direktan američki nasrtaj na suverenitet jedne članice NATO-a nazvala je potencijalnim krajem saveza.

Danski i grenlandski emisari lobiraju po Vašingtonu podsećajući na međunarodne sporazume i ranije dogovore, koji uključuju i američke baze, od kojih se jedna i vidi na onom mimu. Ipak, Trampova administracija očigledno ne mari za papire koje nije potpisao aktuelni predsednik, a svakako ne mari za nekakve stare papire iz „prošle partije“.

Kako piše britanski „Gardijan“, Evropa zato trenutno razmatra ekstremne opcije: od pretnji svojevrsnom „ekonomskom bazukom“, preko dodatnih investicija i takmičenjem sa SAD, do slanja sopstvenih vojnih trupa na Grenland. To bi značilo aktivaciju okvira za brzo reagovanje i slanje oko 5.000 vojnika na Grenland. Cilj naravno nije rat, već stvaranje apsurdne situacije: Tramp bi bio pred izborom da se povuče ili da naredi intervenciju američke vojske i hapšenje trupa svojih najbližih saveznika. Evropljani se uzdaju da mu ovo drugo ne bi palo na pamet, ali znajući Trampa to i nije tako siguran blef.

Istovremeno, Evropa se malo nada, malo nudi, a malo trudi, da se umeša u Trampovu igru i kontingentom svojih „tenkića“ garantuje nekakav mir u Ukrajini, ali joj se malo slučajno otvara prostor da pitanje kontinentalnog suvereniteta brani i na drugačijem frontu.

U ovim godinama munjevitog tehnološkog razvoja suverenitet se brani na još jednom polju, onom koje je vezano za spomenuti Tajvan. Jedan veliki evropski adut nalazi se u Holandiji.

Kompanija ASML jedina na svetu pravi mašine bez kojih niko, ni Amerika ni Kina, ne može da proizvede najmodernije čipove. To je onaj nevidljivi „most“ iscertan isprekidanom linijom na „riziko“ mapi. Dok Tramp mimuje i širi svoje granice, a Si Đinping planira ujedinjenje, obojica moraju da prođu kroz holandsku luku ako žele da im ključna tehnologija uopšte radi.

Prosto rečeno, u ovoj partiji, nisu dovoljni samo svi ti tenkići na mapi, ako nemaš čipove da ih pokreneš. **N**

Prince Aviation proslavio 35 godina na svom tradicionalnom božićnom koncertu

Prince Aviation organizovao je svoj treći po redu tradicionalni božićni koncert 5. januara, uz istovremeno obeležavanje 35 godina od svog osnivanja.

Treću godinu zaredom, uoči pravoslavnog Božića, prva privatna avio-kompanija u Srbiji iskoristila je priliku da okupi prijatelje, poslovne partnere i članove vazduhoplovne zajednice na večeri druženja i muzike. Ovogodišnji božićni koncert kompanije Prince Aviation održan je u Jugoslovenskom dramskom pozorištu u Beogradu.

Svečanost je započela premijerom novog dokumentarnog filma koji prati prve tri i po decenije kompanije. Nakon projekcije i uvodnih obraćanja suosnivača kompanije, Slobodana Stričevića, i generalnog direktora Srđana Kragojevića, kompanija je uručila priznanja za 10 godina rada Đorđu Petroviću, Vukašinu Vukasoviću i Bojanu Tovčeviću, dok je Mile Anđelković zvančno ispraćen u penziju.

Prince Aviation je takođe uručio zahval-

nice posvećene dugogodišnjoj saradnji srpskim privatnim i državnim vazduhoplovnim institucijama. Ova priznanja uručena su predstavnicima: Ratnog vazduhoplovstva i protivvazduhoplovne odbrane, Direktorata civilnog vazduhoplovstva Srbije, Er Srbije, kompanije „Belgrade Airport“,

SMATSA (Kontrola letenja Srbije i Crne Gore), Jat Tehnike, Avio-službe Vlade Srbije i Helikopterske jedinice MUP-a Srbije.

Ove godine, gosti su uživali u nastupu pevača i glumca Ivana Bosiljića, poetskom nastupu Nebojše Milovanovića i muzičkoj tački Slobode Mićalović.

Postoje dve Venecuele

Poučeni iskustvima u poslednjih par decenija, Amerikanci ne žele da upravljaju direktno Venecuelom, već da imaju na vlasti osobu koja će im obezbediti, u suštini, tri stvari: kontrolu nad eksploatacijom nafte, držanje Kine i Rusije na distanci i stabilnost zemlje

Piše **Željko Pantelić**

Nikolas Maduro dva puta je pokrao predsedničke izbore, 2019. i 2024. godine. U Evropi su samo Srbija, Belorusija, Rusija i Turska priznavale Madura kao predsednika Venecuele. Sve ostale države su, zbog izbornih krađa, bojkotovale venecuelanskog autokratu.

Sjedinjene Američke Države u 2026. slave 250 godina postojanja. Za četvrt milenijuma, koliko postoje, SAD su 240 puta vodile ratove ili su realizovale, uslovno rečeno, specijalne vojne akcije na svim meridijanima. Nijedna druga država na svetu nema tako bogato ratno iskustvo kao SAD.

Istovremeno, zahvaljujući useljeničkoj politici, Amerikanci imaju relativno mladu populaciju, sa prosekom ispod 40 godina. Štaviše, Amerikanci su u proseku mlađi ne samo od svojih saveznika već i od Kineza i Rusa, koji su probili granicu od 40 godina. Nije reč o banalnom, već o fundamentalnom podatku: što su nacije starije, to su manje sklone ratnim avanturama i trpljenju ljudskih gubitaka.

Poučeni iskustvima u poslednjih par decenija, Amerikanci ne žele da upravljaju direktno Venecuelom, već da imaju na vlasti osobu koja će im obezbediti, u suštini, tri stvari: kontrolu nad eksploatacijom nafte, držanje Kine i Rusije na distanci i stabilnost zemlje.

Madurova potpredsednica Delsi Rodríguez, koja je u međuvremenu postala predsednica, za razliku od moćnih vojnih i policijskih čelnika i generala, nije upletena u kriminalne poslove i održavala je godinama kontakte sa američkom stranom po službenoj dužnosti.

Najsenzibilniji zadatak za Rodríguezovu biće održavanje balansa između Amerikanaca s jedne strane, ali i tvrde struje unutar Venecuele, koju predstavljaju ministar odbrane Vladimir Padri-

no Lopez i ministar unutrašnjih poslova Diosdado Kabeljo Rondon.

Ako pomenuti balans bude narušen, nije isključeno da u Venecueli započne građanski rat, a Trampova administracija bi se u tom slučaju našla u veoma neugodnoj poziciji i morala bi da bira: da li da pretrpi međunarodnu blamažu i strateški poraz ili da pogazi obećanje dato MAGA biračkom telu da neće slati vojnike u druge zemlje i učestvovati u novim ratovima. Taj izbor će biti dodatno problematičan jer smo ušli u izboru godinu za Kongres. Ako Tramp izgubi većinu na Kapitol Hilu, čekaju ga paklene dve godine, uključujući impeachment i blokadu većine predsedničkih odluka za koje je potrebno odobrenje parlamentarne većine.

Venecuela će biti presudni test za ambicije Marka Rubija da pobeđi na sledećim predsedničkim izborima 2028. godine.

Rubio je prvi državni sekretar posle Kisindžera koji vodi i Savet za nacionalnu bezbednost. Takođe, on je jedini u Trampovom okruženju koji ima kompetencije i iskustvo u spoljnoj politici. Nije čudo da je on među najbližim Trampovim saradnicima najmanje antievropski raspoložen i među retkima koji nemaju simpatije prema Putinu, poput njegovog glavnog političkog ri-

vala u Republikanskoj stranci, potpredsednika Džej Di Vensa.

Inače, Trampova politika na američkom kontinentu nije novina, naprotiv. Ovih dana ste slušali svakodnevno o Monroovoj doktrini, koja se transformisala u „Donroovu“, što samo donekle odgovara istini, u njenom teorijskom ili plemenitom kontekstu kroz slogan „Amerika Amerikancima“.

Venecuela je binacionalna država. Na jednoj strani su melezi, domoroci i Venecuelanci afričkog porekla. Na drugoj su belci evropskog porekla, uglavnom španskog i italijanskog. Dve Venecuele ne žive zajedno, već jedna pored druge. Izraz većinskog dela prve Venecuele bili su Ugo Čavez i Nikolas Maduro, dok je politička opozicija svoje korene pustila u drugoj Venecueli.

U poslednjih nekoliko decenija došlo je do inverzije odnosa snaga. Prva grupa je postala većinska i, zahvaljujući Ugu Čavezu, politički dominantna, a druga, sa progresivnom tendencijom gubitka udela u ukupnom broju stanovnika, što zbog nataliteta, što zbog migracija, postala je manjinska.

Ne računajući dobrostojeću elitu – koja se kreirala u poslednjih 25 godina, zahvaljujući kriminalu i korupciji, oko političkog, vojnog i policijskog vrha – prva Venecuela je i dalje dramatično siromašna i zainteresovana pre svega za socijalna prava, dok ne pridaje veliki značaj ljudskim pravima i slobodama.

Druga Venecuela je najbliža definiciji „građanske“: reč je o srednjoj, dobrostojećoj i obrazovanoj klasi, koja ne samo što je izgubila političku moć već je i optužena da je na iskorišćavanju meleza, domorodaca i afričkih Venecuelanaca stigla do bogatstva. Evropski Venecuelanci ne vide tako stvari; sebe smatraju zaslužnim za modernizaciju i napredak zemlje, koji je doveden u pitanje politikama Čaveza, a zatim i Madura. **N**

Trampov zakon džungle

Piše Ijan Bremer

Najveći izvor globalne nestabilnosti jesu Sjedinjene Države

Godina 2026. predstavlja prekretnicu. Najveći izvor globalne nestabilnosti neće biti Kina, Rusija, Iran, niti oko 60 sukoba koji bukće širom planete – što je najveći broj još od Drugog svetskog rata. To će biti Sjedinjene Države.

Ovo je osnovna nit izveštaja „Eurasia Group“ o najvećim rizicima za 2026. godinu: najmoćnija zemlja sveta, ista ona koja je izgradila i predvodila posleratni globalni poredak, sada ga sama aktivno razgrađuje, predvođena predsednikom koji je posvećeniji i sposobniji da preoblikuje američku ulogu u svetu od bilo kog drugog u modernoj istoriji.

Početak 2026. ponudio je uvid u to. Nakon meseci eskalacije pritiska – sankcija, masovnog pomorskog razmeštavanja, potpune naftne blokade – američke specijalne snage uhvatile su u Karakasu venecuelanskog moćnika Nikolasa Madura i prebacile ga u Njujork kako bi se suočio sa krivičnim optužbama.

Sa diktatorom uklonjenim i privedenim pravdi bez američkih žrtava, bila je to najčistija vojna pobjeda predsednika Donalda Trampa na globalnoj sceni.

Tramp je svoj pristup zapadnoj hemisferi već brendirao kao „Donroovu doktrinu“ (igra reči na Monroovu doktrinu, prim. prev.). To je njegova verzija tvrdnje predsednika Džejmisa Monroa iz 19. veka o primatu Amerike u „Amerikama“. Razlika je u tome što je Monro upozoravao evropske sile da se drže podalje od američkog komšiluka, dok Tramp koristi vojni pritisak, ekonomsku prinudu i lično namirivanje računa kako bi region potčinio svojoj volji. A tek je počeo.

Ovo, međutim, nije izolacionizam poznat kao „Amerika na prvom mestu“. Sjedinjene Države istovremeno postaju sve više, a ne manje, upletene u odnose sa Izraelom i zalivskim državama. Trampova odluka da napadne Iran pro-

šle godine i da se meša u evropsku politiku baš i ne sugerise povlačenje.

Ni okvir „sfera uticaja“ ovde nije odgovarajući. Tramp ne deli svet sa rivalskim silama tako da svako ostane u svojoj traci. Vašington je upravo poslao Tajvanu svoj najveći paket naoružanja u istoriji, a držanje administracije u Indo-Pacifiku ne pokazuje želju da se Azija prepusti Kini.

Trampova spoljna politika ne funkcioniše po tradicionalnim osama – saveznici protiv protivnika, demokratije protiv autokratija, strateško nadmetanje protiv saradnje. Ona radi po jednostavnijoj računici: Možete li da uzvratite udarac dovoljno jako da ga zaboli? Ako je odgovor „ne“, a imate nešto što on želi, vi ste meta. Ako je odgovor „da“, on će sklopiti dogovor.

Na drugom kraju spektra nalazi se Kina. Kada je Tramp prošle godine povećao carine, Peking je uzvratio ograničenjima izvoza retkih zemnih elemenata i kritičnih minerala – ključnih sastojaka za širok spektar potrošačkih i vojnih proizvoda 21. veka. Pošto je ranjivost ogoljena, Tramp je bio primoran da se povuče. Sada je rešen da održi detant i osigura dogovor po svaku cenu.

Ovo je zakon džungle, a ne velika strategija: unilateralna moć koja se primenjuje gde god Tramp misli da to može da mu prođe, odvojena od normi, birokratskih procesa, savezničkih struktura i multilateralnih institucija koje su joj nekada davale legitimitet. Kako se ograničenja na drugim mestima zaoštravaju – birači besni zbog skupoće, gubici na izborima na sredini mandata koji se naziru, trgovinski uticaj koji se smanjuje – a njegova hitnost da učvrsti svoje nasleđe postaje sve oštrija, predsednikova spremnost da preuzima rizike na bezbednosnom planu, gde ostaje uglavnom neograničen, samo će rasti. Zapadna hemisfera je, igrom slučaja, stanište posebno bogato plenom, gde Sjedinje-

ne Države imaju asimetričnu polugu moći kojoj niko ne može da parira i gde Tramp može da ostvari lake pobjede uz minimalan otpor i troškove. Ali neposredno susedstvo Amerike nije granica Trampovog pristupa.

Ako to već nije bilo jasno, pretnje administracije Grenlandu pojašnjavaju da je Evropa sada američka meta. Tri najveće ekonomije na Starom kontinentu ulaze u godinu sa slabim, nepopularnim vladama koje su pod opsadom populista iznutra, sa Rusijom na pragu i sa američkom administracijom koja otvoreno podržava krajnju desnicu.

Osim ako Evropljani ne pronađu načine da steknu uticaj i pronađu nešto do čega je Trampu stalo – i to uskoro – suočiće se sa istim stiskom koji on primenjuje širom hemisfere.

Za većinu zemalja, odgovor na nepredvidive, nepouzidane i opasne Sjedinjene Države sada je hitno promatranje geopolitike. Neki neće uspeti; za Evropu je možda prekasno da se prilagodi. Neki će uspeti; Kina je već u jačoj poziciji, zadovoljna time da pusti svog glavnog rivala da sam sebe potkopa i da pobjedi bez borbe.

Si Đinping može sebi da priušti dugoročnu igru. On će biti na vlasti dugo nakon što se Trampov mandat završi 2029. godine.

Šteta naneta samoj američkoj moći trajaće duže od ove administracije. Savezi, partnerstva i kredibilitet nisu samo nešto što je „lepo imati“ – oni su multiplikatori sile, koji Vašingtonu daju uticaj kakav sirova vojna i ekonomska moć same ne bi mogle da održe.

Tramp ubrzano troši to nasleđe, tretirajući ga kao ograničenje umesto kao imovinu, vladajući kao da američka moć deluje van vremena i kao da on može silom da preoblikuje svet. **N**

Ijan Bremer je predsednik Eurasia Group i GZERO Media. Njegova poslednja knjiga je „The Power of Crisis“

Znati piti,
znati živeti

VINARIJA
MAČKOV PODRUM
Irig, Fruška gora

JESI LI VIDEO OVO?

Isus je upao u loše društvo

Tvoje mi je pismo prošli utorak popodne slučajno došlo upravo kad sam gledao onaj smiješni video kako Aleksandar Vučić ljubi upaljenu svijeću. U deset sekundi koliko to traje jasno se vidi da je njemu taj crkveni običaj nešto novo i nepoznato

Piše Ante Tomić

Kao netko tko je odrastao u vjeri, ali se udaljio od nje, mogu razumijeti tvoje negodovanje da nogometni navijači na Badnjak ne žele dolaziti na utakmice. I mene živcira prenemaganje i ponosna nepopustljivost novih vjernika. Ima među njima jedna podgrupa koja mi je posebno mrska. Bivši narkomani koji su otkrili Isusa. Ne znam jesi li upoznao nekoga od njih? Užasno su naporni. Oduševljenje s kojim oni ispovijedaju vjeru totalno je nepodnošljivo. Gotovo im poželji da se vrte drogi.

Vjera im je zapravo, kako ja shvaćam, također jedna vrsta droge. Skinuli su se s heroína da bi se navukli na Isusa. Intravenozno svakodnevno uzimaju letalne doze Evanđelja. Neumjereno ušmrkuju molitve i blagoslove. I još bih mogao i podnijeti da tu strast zadrže za sebe, ali ne, oni je sa cijelom svijetom moraju podijeliti i prosto ih vrijeđa da netko ne vjeruje. Sve nas oni moraju spasiti.

Probao sam jednom ili dvaput razgovarati s njima, strpljivo im objasniti kako sam čuo za Isusa jer teško je, napokon, ne čuti za njega. Vrlo polako, jednostavnim riječima sam im govorio kako sam od malih nogu išao na vjeronauk i nije mi nepoznat lik i djelo čudnog momka iz Nazareta, ali kako ipak nisam njegov obožavatelj, već sam odlučno izabrao jedan materijalistički i ateistički pogled na svijet. No, sve je džaba, moj Dragoljube. S njima se ne može razumno razgovarati.

Pogotovo jer njih i sama crkva ohrabruje u takvom ponašanju. Bivše narkomane ovdje pozivaju na mise da s oltara propovjedaju kako ih je vjera izvukla iz ponora ovisnosti, a narod u klupama im očiju punih suza ekstatično plješeće. Svi su tako raspamećeni od kršćanske radosti da se upitaš – u čemu je stvar? Zar nije zbunjujuće da mi koji vodimo dosadni, neporočni građanski život, redovito placamo struju i telefon i ne zaboravljamo pokupiti dijete u vrtiću, nikad ne upoznemo Božiju ljubav i milosrđe kao idiot koji je krao u samoposlugama, spavao u prljavom brlogu i nesteriliziranom iglom uštrcavao sebi heroin u venu?

Kod nogometnih navijača još je iritantnije da u jednom trenutku glume smjerne i ponizne vjernike, a u drugom trenutku iz njih provali odurno, sramotno nasilje. Njih pobožne sablažnjava da se utakmica igra na Badnjak, ali nemaju problem na tribinama raširiti natpis „Nož žica Srebrenica“. Vjera je kod naših ljudi obično samo predstava, ulo-

Ima i u nas genija poput Vučića. Prije nekoliko godina kamera je snimila Damira Krstičevića, hrvatskog generala, ratnog junaka i ministra obrane, na misi, trenutak prije čitanja odlomka iz Evanđelja

ga koju oni očajno igraju, bez pravog razumijevanja teksta Evanđelja. Često i ne znaju što treba kazati ili učiniti u crkvi, ne dolazi im to prirodno i po navici kao nama koji smo odgajani kao katolici ili pravoslavci.

Tvoje mi je pismo prošli utorak popodne slučajno došlo upravo kad sam gledao onaj smiješni video kako Aleksandar Vučić ljubi upaljenu svijeću. U deset sekundi koliko to traje jasno se vidi da je njemu taj crkveni običaj nešto novo i nepoznato. Netko tko je odrastao kao pravoslavac će prirodno i po navici, bez razmišljanja svijeću prvo poljubiti pa zapaliti. Usadeno mu je to desetljećima unatrag. Baka mu je davno, kad ga je sasvim malog prvi put dovela u hram Božji, napomenula da će, ako učini obrnuto, ako svijeću prvo zapali pa poljubi, vjerojatno ostati bez obrva.

Ima i u nas genija poput Vučića. Prije nekoliko godina kamera je snimila Damira Krstičevića, hrvatskog generala, ratnog junaka i ministra obrane, na misi, trenutak prije čitanja odlomka iz Evanđelja. Kad svećenik s oltara najavi čitanje odlomka iz Evanđelja, ne znam je li jednako i u pravoslavnoj liturgiji, vjernik treba palcem napraviti tri mala križa: jedan na čelu kao znak da Božju riječ razumijemo, jedan na ustima da Božju riječ ispovijedamo i jedan na srcu da Božju riječ živimo. Katoliku je to elementarno kao dva plus dva jednako četiri, ali generalu Krstičeviću očito je nerješiva misterija. On je prstima ispred lica napravio

nešto tako budalasto da se cijela Hrvatska rasplakala od smijeha.

Ovaj vedri nesporazum ne možeš ipak osuđivati. S vjerom se događaju neusporedivo strašnije stvari, otvoreno i izravno bogohulne. Božić je najbolje vrijeme za to. U ovo doba moj je ateizam čvrst kao granitna litica. Ako u ostatku godine koji put možda i dodem u napast da se vratim vjeri djedova, teror sladunjavih pjesama i posebni božićni popusti telekomunikacijskih kompanija, što se reklamiraju bakama i djedovima koji u snježnim večerima nježno grle unuke, sasvim me otriježne od kršćanskih iluzija.

Nije, ustvari, ni najgore kad ti u jednom danu pet stotina puta puste „All I Want for Christmas“ Mariah Carey. Jedan je župnik u Šibeniku, u crkvi Gospe vanka grada, za blagdane kod oltara namjestio ustaške jaslice. Nije zabjecanje, Dražo, u sveti prizor sa svetom obitelji u štali, s pastirima i ovčicama zadivljeno zagledanim u djetesce na slami i tri kralja nešto dalje, s mirisom, zlatom i tamjanom u rukama, svećenik je stavio crne križeve, šahovnice s prvim bijelim poljem i naše domoljube nevino poklane na Bleiburgu.

Da, točno je tako bilo prije dvije hiljade godina u Betlehemu, napisao sam u Jutarnjem listu. Upravo kad je Bogorodica namjeravala prvi put podojiti Isusa, ušli su muškarci u uniformama Crne legije i mladog Poglavnika u jasicama pozdravili starim hrvatskim pozdravom za

U nas se umjesto svjetla na Isusovo rođenje slavi najcrnji mrak. Mi u izravnom prijenosu gledamo kako se grle bestidnici i beskičmenjaci, kako nazdravljaju gadovi i pokvarenjaci, kako se bratime silovatelji i koljači

dom spremni. Međutim, ono što je manje poznato, samo trenutak nakon ustasa u štalicu je stupio i pop Momčilo Đujić, sa svitom muškaraca pod šubarama i kokardama, i svetog Josipa pristojno upitao: „Može li se do Hristosa?“

Nisam ni znao koliko sam pogodio kad sam ovo pisao, pet dana prije katoličkog Božića, dok nisam na onaj pravoslavni video snimku svečane gozbe u studiju Informera, gdje je jedan osuđeni ubojica zabavljao Anu Brnabić, Ivicu Dačića i Vojislava Šešelja pjesmom „Vrati se vojvodo na Dinaru ponovo“, koju je Baja Mali Knindža prije tridesetak godina upravo za popa Đujića spjevao.

Pišeš mi kako se Isus nije rodio u ovo doba godine i to je, naravno, istina, ali opet nije slučajno da Božić, barem onaj po gregorijanskom kalendaru, pada na 25. decembar jer je četiri dana ranije, 21. decembra zimski solsticij ili suncostaj, kad je najduža noć i najkraći dan u godini. Kršćanstvo nasljeđuje ovaj praznik od gotovo svih ranijih poganskih, keltskih, germanskih i nordijskih religija, od rimskog praznika Nepobjedivog sunca i perzijskog

slavljenja boga Mitre. Za prave kršćane Isus je sunce. Božić je dan kad svjetlost pobjeđuje tamu. Ili, kako kaže moja najdraža božićna pjesma:

*How a little Baby Boy
bring the people so much joy
Son of a carpenter,
Mary carried the light
This must be Christmas,
must be tonight.*

Ali, to je, Dragoljube, Božić nekih drugih, pametnijih i boljih od nas Hrvata i Srba. U nas se umjesto svjetla na Isusovo rođenje slavi najcrnji mrak. Mi u izravnom prijenosu gledamo kako se grle bestidnici i beskičmenjaci, kako nazdravljaju gadovi i pokvarenjaci, kako se bratime silovatelji i koljači. I mene to, više od čega drugog, udaljava od vjere u kojoj sam odrastao.

Premda običaje i molitve znam bolje od Aleksandra Vučića i Damira Krstičevića zajedno, ne želim to više raditi. Jučer sam bio na jednom sprovodu koji nisam mogao izbjeći, stajao sam u crkvi pored svoje žene i svaku molitvu sam s njom uglas izgovorio. Riječi su mi došle prirodno i spontano, kao toliko puta do sad, ali u njoj nije bilo nikakvog žara. Dapače, osjetio sam u sebi jednu nevoljkost.

Isus bi, ako mene pitaš, trebao opreznije birati prijatelje. On je upao u loše društvo. Ako moram dijeliti Boga s Antom Pavelićem i Momčilom Đujićem, radije ću biti bezbožnik. **N**

OVAJ PUT KUPI OSIGURANJE

PUTNO ONLINE
generalir.rs

USKORO

NOVA KNJIGA
ALEKSANDRA MISOJČIĆA

Sve ono što jesmo

Od Dostojevskog do narcisa,
od apsolutne istine do
zaborava, od straha do ljubavi

„Čovek je slobodan
jedino ukoliko
slobodno i svakodnevno
pravi izbore i
spremno snosi
odgovornost za njih“

„Koliko se sećam, mene su vaspitavali
da je inačenje loše ponašanje. Kako
nam zapade da se od svega dobrog što
imamo baš inatom hvalimo?“

„Sreća je trenutak sklada za kojim čovek
ceo život traga. Vredna je jer je retka.
Ako bi sreća kojim čudom postala
neprekidna, izgubila bi smisao“

POTPISANI PRIMERCI U PRETPRODAJI

Skenirajte QR kod i naručite
potpisani, numerisani primerak
knjige našeg čuvenog psihijatra

ili naručite na
NSTORE.rs

iAdios amigos!

Kako je režim u Beogradu zavoleo „komunjare“, „slobodare“ i ostale „suvereniste“

Cela globalna neuroza pojačala je srpsku geopolitičku i ideološku konfuziju. Navodni kontrarevolucionari (lojalisti) protiv takozvane obojene revolucije u Srbiji zabrinuti su za sudbinu režima Islamske revolucije u Iranu. Infantilna vera u Trampa donela je novo razočaranje

Reakcije srpske vlasti i nje-
ne propagande na otmicu
predsednika Venecuele
Nikolasa Madura i njego-
ve supruge od strane SAD
bile su takve kao da su Amerikanci Ma-
dura kidnapovali na Vidovdan. Srbija je
mogla da potvrdi da je flagrantno prekr-
šeno međunarodno pravo, što i jeste, ali
nije imala kapacitet, kao neki drugi, da
kaže da je Maduro imao deficit legiti-
-

**Piše Zoran
Panović**
programski
direktor
Demostata

**Mogu li srpski suverenisti
danas biti tako uz
demokratsku Dansku kao što
su uz teokratski Iran?**

teta u samoj Venecueli.

Indikativno je gotovo instinktivno re-
agovanje na Madurovu otmicu. Naoko
paradoksalno – srpski režim ne bi for-
malno trebalo da voli „komunjare“, ali
voli „slobodarske“ i „suverenističke“ –
prijateljske – režime kakav je onaj u Ve-
necueli. Do Trampove otmice Madura.
Ma kolike da su „komunjare“. Takav je
bio i režim Slobodana Miloševića. Zato
su napadne analogije Madura i Miloše-

vića. I ono što su prevideli u strukturi svoje vlasti – nesolidnost i varljivost lojalističke podrške. Na šta se reaguje na gonom političkog samoodržanja.

„Slobo Sadame“ u stvari je bilo kompliment. Uznemirenost budi i činjenica da je režim u Venecueli zasad opstao, samo bez Madura, i time potvrdio potencijalno veliki kolaboracionistički potencijal. Kao da se u Srbiji navijalo da Amerikanci krenu i kopneno, da se bar u Venecueli ostvari srpski mit – da bi ponizili NATO da je 1999. krenuo kopneno.

Cela globalna neuroza pojačala je srpsku geopolitičku i ideološku konfuziju. Navodni kontrarevolucionari (lojalisti) protiv takozvane obojene revolucije u Srbiji zabrinuti su za sudbinu režima Islamske revolucije u Iranu. Infantilna vera u Trampa donela je novo razočaranje jer se Tramp u suštini prihvatao samo u nadi da će kompenzovati aksiomatski propale srpske politike s kraja osamdesetih i čitavih devedesetih godina prošlog veka, odnosno da će Americu voditi onako kako bi to voleo Putin. Za razliku od Madura, Rusi su uspjeli da izvuku Asada.

U dominantnoj srpskoj optici, Tramp uživa velike simpatije dok vodi krstaški rat protiv Antife – decentralizovanog (realnog ili iskonstruisanog) levičarskog pokreta koji se protivni ultradesničarskim, rasističkim i fašističkim grupama, jer je i studentski pokret u Srbiji, sem što je „ustaški“ i „hamasovski“, u propagandi režima bio, između ostalog, naglašavan i kao „radikalna levica“ – čak i „teroristička organizacija“, kako Tramp vidi američku i globalnu Antifu. U uzajamno (ne)funkcionalnim paradoksima koji određuju i propagandu i percepciju – ne samo kod Vučića kao deo njegove tehnologije vlasti – ovakvo poimanje postoji paralelno sa onim koje je studentski pokret primarno videlo (i vidi) kao „klerikalni“, kao resantiman na nacionalističke politike od kojih Srbija navodno ne može da se emancipuje.

U tom kontekstu kontroverzu je izazvala čestitka Dana Republike Srpske koju su uputili studenti u blokadi Filozofskog fakulteta u Beogradu.

Dakle, Tramp je bio drag dok se bori protiv komunara iz Antife, ali nije drag dok se bori protiv latinoameričkih autoritarnih levičara.

No dobro. A i ko zna kako bi izgledala globalna levica i svet da su dva vojna puča imala drugačiji ishod: da je propao udar generala Augusta Pinočea koji je 1973. nasilno svrgnuo vladu Salvadora Allendea u Čileu, odnosno da je uspeo pokušaj puča protiv čelnika SSSR-a Mihaila Gorbačova 1991. godine koji je personifikovao poslednji sovjetski maršal i bivši ministar odbrane Dmitrij Jazov. I kome su se obradovali srpski nacionalboljševici. Kod Jazova je general Veljko Kadijević išao po podršku. S time da ne treba zaboraviti da je maršal Jazov, kasnije pušten iz zatvora i pomilovan (umro 2020), ipak izjavio da nije imao nameru da bude „ruski Pinoče“.

Kao mladi premijer, Orban je prisustvovao sahrani prvog hrvatskog predsednika Franje Tuđmana 13. decembra 1999. na zagrebačkom groblju Mirogoj. Sem tadašnjeg turskog predsednika Sulejmana Demirela, niko od državnika nije tu bio, a Hrvatska je u međuvremenu uprkos očajnom Tuđmanovom ugledu u svetu uspjela da ostvari svoje strateške ciljeve. I da se temeljno ne samo retuđmanizuje već delom i reustašizuje

Mogu li srpski suverenisti danas biti tako uz demokratsku Dansku kao što su uz teokratski Iran? Danska je ipak liberalna, a ne iliberalna država. Mađarski premijer Viktor Orban rekao je pre neki dan da se liberalni međunarodni poredak raspada pred očima svih i da je došlo doba nacija. Vrlo moguće. Dobre veze Orbana i Vučića su više puta potvrđene, ali ako dublje ideološki zagrebećemo, kome je dubinski bliži Orban – Slobodanu Miloševiću ili Franji Tuđmanu?

Milošević je sahranjen 18. marta 2006. ispod lipe u dvorištu porodične kuće u Požarevcu, a Orban je tada imao pauzu na vlasti, nije bio premijer pa zvanično nije ni mogao doći na sahranu. A i da je bio premijer tada, da li Vučić ili neko od njegovih ideologa zaista misli da bi Orban došao Miloševiću na sahranu? Orban je bio premijer Mađarske od 1998. do 2002, i to je ponovo od 2010. godine. U EU je šef vlade sa najdužim stažem.

Kao mladi premijer, Orban je prisustvovao sahrani prvog hrvatskog predsednika Franje Tuđmana 13. decembra 1999. na zagrebačkom groblju Mirogoj. Sem tadašnjeg turskog predsednika Sulejmana Demirela, niko od državnika nije tu bio, a Hrvatska je u međuvremenu uprkos očajnom Tuđmanovom ugledu u svetu uspjela da ostvari svoje strateške ciljeve. I da se temeljno ne samo retuđmanizuje već delom i reustašizuje.

I tada je na Mirogoju Orban rekao: „Niste samo vi (Hrvati) izgubili. Cela srednja Evropa ostala je bez vođe. Ta regija bez predsednika Tuđmana ne može biti stabilna kao što je sada. Treba nastaviti njegovim putem i nadograditi njegovo delo.“ Da li bi takav govor Orban ikada održao pred Miloševićevim odrom? Niti je Orban povodom otmiče Madura reagovao „instinktivno“ kao srpski režim. Mađarski premijer podržava Trampovu borbu protiv narko-terorizma, dok srpski režim nariče kako se olako slobodarski lideri i Vučićevi veliki prijatelji, kakav je Maduro, optužuju da su narko-bosovi. Da li je lakše i paušalnije Tramp optužio Madura da je vođa narko-kartela ili su 2017. naprednjaci preko Milenka Jovanova optužili suprugu tada predsedničkog kandidata Vuka Jeremića – Natašu Jeremić, da je neka vrsta „šefice narko-tržišta“ što ulazi u anale njihove crne propagande etiketiranja i laži.

Izgleda da je Ministarstvo pravde SAD revidiralo optužnicu protiv Madura, uklonilo reference koje ga identifikuju kao vođu takozvanog Kartela Sunca, ublažavajući ranije tvrdnje. Kako piše „Njujork tajms“, tužioci sada i dalje optužuju Madura za učešće u zaveri za trgovinu drogom, ali su odustali od tvrdnje da je „Cartel de los Soles“ zapravo organizacija, već se u revidiranoj optužnici navodi da je u pitanju sistem korupcije finansirane novcem od droge.

Niko nije bolje sublimirao srpske konfuzije i uzajamno (ne)funkcionalne paradokse kao dvojica tada istaknutih članova SPS-a – Dobrivoje Budimirović Bidža (Svilajnac) i Radovan Raka Radović (Trstenik), kad su devedesetih u Skupštini Srbije kao poslanici zapevali u poslaničkim klupama – „Slobodane, Slobodane, ti si komunista, volimo te ko Isusa Hrista“. Misleći naravno na Slobodana Miloševića. Raka je posle otišao ka naprednjacima.

Pesma se nastavila do danas. Aktuelni lider SPS-a Ivica Dačić, Miloševićev unuk Marko i ministarka Snežana Paunović, zapevali su pred Novu 2026. godinu na Zlatiboru – gde je rukovodstvo SPS-a obeležilo 35 godina postojanja Zlatiborskog odbora stranke – „Slobodane, Slobodane, naše rošno cveće, Srbija te, Srbija te zaboravit neće“. Oni su mislili i na svog Slobu, ali to je stara pesma o jednom drugom bitnom Slobodanu – Slobodanu Peneziću Krcunu. Sećam se singlice sa tom pesmom koju je otpevao Slobodan Mulina. Stihovi idu: „Jesen stigla, primiće se zima, proleteri idu preko Lima, sa njima su i Krcun i Lune, dva heroja ponikla iz bune.“ Lune je Miodrag Milovanović Lune, narodni heroj (poginuo u borbi protiv Nemaca 1944) i zamenik komandanta Druge proleterske brigade u kojoj je komesar bio i njegov zemljak iz Užica Krcun. Pitanje je i političkog morala koliko Miloševićeve socijaliste i julovce Mire Marković treba poistovećivati sa proleterima. Dakle „Vetar duva, zastave se vijaju, proleteri idu kroz Srbiju, bez od mora do ravnoga Srema, poslednja se teška bitka sprema.“

Ali, isto pred Novu godinu, na nekoj drugoj proslavi, uticajni naprednjak Vladimir Đukanović se takođe dohvatio mikrofona i otpevao evergrin Bajе Ma-log Knindže – „Komunjare, komunjare, vi volite samo pare, svi ste vi komunisti, pravljeni na kalup isti“. Ko god zna iole kontekste i idejne vrednosti, zna da danas šešeljevci ne smatraju Miloševića za „bandu crvenu“ niti on spada u te sve iste komunjare o kojima peva Baja. Tu nije ni Maduro, ni on nije pravljen na kalup isti. Komunjare nisu ni julovci Mire Marković, jer upravo je Maduro – žrtva imperijalizma – personifikacija za „slobodno čovečanstvo“ o kome je maštala Mira Marković.

To je onaj vazduh slobode koji je jednom na Ist Riveru osetio i udisao suverenista Vučić kod koga se često pre naglašava radikalska, a zanemaruje julovska komponenta. Taj komunara na kalup isti nije ni komunistički vođa Severne Koreje. Desničarska grupa koja se predstavlja kao konzervativni pokret „Naši“, čestitala je rođendan lideru Severne Koreje Kim Džong Unu, oblepivši plakate u centru Beograda sa rođendanskom porukom – „Srećan rođendan,

brate Kim, vole te Srbi“.

Pa dobro, ko su onda te komunjare pravljene na kalup isti koje vole samo pare? Ne, to nisu ni nekadašnji članovi Saveza komunista koji su prešli u Miloševićev SPS, JUL Mire Marković i Ljubiše Ristića ili Šešeljeve radikale. Te „komunjare“ danas su samo nekadašnji titoisti i njihovi naslednici koji nisu prihvatili Miloševićevu liniju i prešli su u takozvane drugosrbijance raznih fela, kao i mladi „anarhisti“ koji su deo studentskog pokreta protiv Vučića. I naravno „globalna Antifa“ koja podriva slobodarske režime. Dok su Srbi bili uz Trampa, upad njegovih pristalica u Kongres 6. januara 2021. godine nije bio pokušaj obojene revolucije, što ne znači da sad retroaktivno neće postati.

Toliko o srpskoj staroj opsesiji navodnog rušenja komunizma. Jer i onda i sad se narod pita – ko će nama da zameni Tita. Iako je i kod Tompsona i kod Bajе, samo iz druge optike, čet’es peta

Mađarski premijer podržava Trampovu borbu protiv narko-terorizma, dok srpski režim nariče kako se olako slobodarski lideri i Vučićevi veliki prijatelji, kakav je Maduro, optužuju da su narko-bosovi

loša bila. I zaista, i pored masovne konverzije titoističkih vernika ili ketmana u nacionalizam i mnogo manje u liberalne opcije, bilo je i logičnog, evolutivnog ideološkog razvoja i razvrstavanja titoista ili u nacionalizam ili u liberalizam. Otuda je i došlo do supstitucije građanske Srbije: ona je nekada primarno bila slavska, monarhistička i prozapadna, da bi je u procesu konverzije zamenila netitoistička.

Dok je desnica uglavnom postala neostaljinistička. Takozvani demokratski nacionalizam kao „srednje rešenje“ je ispario. Uspon i masovnost Šešeljevih radikala je teško objasniti bez titoističkih migracija, industrijalizacija i urbanizacija. Niko veštije i uspešnije ne bi preveo mase kardeljista – samoupravljača u osvešćene Srbe, kao što je to Šešelј uradio.

U jednoj epizodi „Povratka otpisanih“ Ljubiša Samardžić glumi ovdašnjeg

učesnika Španskog građanskog rata na strani Republike koji se pridružuje Ot-pisanima u finišu rata, i na neki njegov predlog Tihi (Voja Brajović) odgovori: „Si, amigo.“ Amigo je drug. U raznim varijantama. Na albumu „Iron Maiden“ – „Virtual IX“, na kome umesto Brusa Dickinsona peva Blejz Bejli, moćna je pesma – balada „Como estais amigos“ (How are you friends?), posvećena poginulima u argentinsko-britanskom ratu za Folklandska ostrva. Kao što je nemoguća takva zajednička pesma o poginulim momcima raznih nacionalnosti u ratovima devedesetih na prostoru propale Jugoslavije. „Ramonsi“ su jula 1995. objavili svoj četrnaesti i poslednji studijski album – „¡Adios Amigos!“ koji je magazin „Rolling Stone“ nazvao „album završetka u stilu“.

Predsednica Narodne skupštine Republike Srbije Ana Brnabić, u januaru prošle godine bila je u poseti Venecueli, gde je otputovala kao specijalni izaslanik predsednika Vučića kako bi prisustvovala inauguraciji predsednika Nikolasa Madura. Evo šta je rekla: „Ovaj događaj iz Venecuele će mi ostati u srcu. Juče, dok smo stajali na ulici, prišao nam je jedan vojnik koji nas je prepoznao. On nam je samo rekao: Aleksandar Vučić – amigo! To je emocija iz Venecuele koju nosim u Srbiju. Zato sam ponosna i srećna.“

Reakcijama na hapšenje Madura, vladajuća Srbija je potvrdila reči Ane Brnabić iz Karakasa, kako umemo da pokažemo da mi svoje prijatelje ne zaboravljamo, i da iako nas neki kritikuju zbog toga, Srbija vodi samostalnu i nezavisnu politiku u interesu našeg naroda i svih naših građana. Ruku na srce, Venecuela je bila jako korektna prema Srbiji po pitanju Kosova. U svim međunarodnim forumima bila je po tom pitanju na strani Srbije i na to su mi odavno skretali pažnju ljudi iz Ministarstva spoljnih poslova. Uprkos svemu, Maduro ni približno nije popularan u Srbiji kako je to bila njegova zemljakinja Kasandra – glavni lik venecuelanske telenovele.

Inače, SF film „Avatar“ Džejmsa Kamerona iz 2009. (prvi deo) na neki način je anticipirao stvari. Tamo glavni negativac – prekaljeni i brutalni oficir kaže: „Bilo je gadno u Venecueli.“ Zasadu nije bilo baš toliko gadno koliko je moglo. Ali desilo se.

U jednoj epizodi „Povratka otpisanih“ Ljubiša Samardžić glumi ovdašnjeg učesnika Španskog građanskog rata na strani Republike koji se pridružuje Otpisanima u finišu rata, i na neki njegov predlog Tihi (Voja Brajović) odgovori: „Si, amigo“

Ili ovo: nakon globalnog uspeha filma „Grenland: Poslednje utočište“ iz 2020. godine, nastavak te postapokaliptične priče, aktuelni filmski hit „Grenland 2: Migracija“, takođe sa glavnom zvezdom – glumcem Džerardom Batlerom, donosi novo poglavlje borbe za opstanak, nadu i budućnost čovečanstva i upravo koincidira sa gotovo nadrealnom krizom povodom Trampovih aspiracija ka Grenlandu.

Završena je peta i poslednja sezona voljene serije „Stranger Things“. U finalnom talasu nostalgije za osamdesetim godinama prošlog veka – što je kičma serije – iskorišćeni su Prinsovi megahitovi „When Doves Cry“ i „Purple Rain“ iako je mnogo bolje rešenje bila pesma (doduše iz sedamdesetih) Toma Petija „American Girl“ (za heroine Eleven i Maks) s kojima se, inače, završava film „Jedna bitka za drugom“ (One Battle After Another), sa Leonardom DiCapriom i Šonom Penom, koji je dobio pre neki dan „Zlatni globus“ za najbolji film, dok je Pol Tomas Anderson za isto ostvarenje nagrađen kao najbolji reditelj. U filmu se radikalna levičarska grupa bori protiv američkog fašističkog režima. Inače, veliko finale serije „Stranger Things“ pokazalo je da finale „Game of Thrones“ i nije bilo toliko loše.

Svet se prilično promenio u odnosu na osamdesete godine. Prošle 2025, „Frankie Goes to Hollywood“ proslavili su deluks izdanjem četiri decenije od svog debi albuma „Welcome to the Pleasuredome“. Na njemu je i hit singl „Two Tribes“, poznat i po spotu gde su u ringu tadašnji predsednik SAD Ronald Regan i vođa Sovjetskog Saveza Konstantin Černjenko, koji jedan drugom udaraju „prstence“. Danas bi u ringu pored Putina i Trampa bio sigurno i „brat Si“ i možda još neko. Ali to je multipolarnost.

Ili što je mudri Lenjin preuranjeno zvao – imperijalizam kao najviši stadijum kapitalizma. Da li i poslednji? **N**

ECONOMIC MINDS

Videografi sopstvene tragedije

Na početku godine sam poželela najbolju godinu do sada. Želim da nam dani počinju i završavaju se sa lepim vestima. Nažalost, Nova nam nije donela takav početak. Najvažnija, tužna vest je došla iz Švajcarske, gde su u novogodišnjoj noći, koja bi trebalo da označi novi, bolji početak, ljudi stradali. Preko 40 njih... Uglavnom mladih.

Vest o tragediji dele domaći i svetski mediji. Najviše me je rastužila vest koju sam videla na BBC-ju. Na videu se vide lica desetak mladih ljudi. Mirno sede i snimaju požar, koji je tek počeo. Snimaju opušteno, dok jedna ili dve osobe nevešto pokušavaju da ga ugase. Video je tužan, jer pokazuje koliko smo naviknuti – kroz realne ili AI kreirane deepfake sadržaje, na nenormalno. Naviknuti do granice da je postalo najnormalnije da u objektu koji je zahvaćen požarom, opušteno sedimo i snimamo taj, ispostaviće se, smrtonosni plamen. Snimamo, umesto da spasavamo sopstveni život.

Gotovo niko se nije pokrenuo, kao da su im instinkti uništeni. Na snimku nisu paničili. Znam, panika nosi opasnost, ali nisu ni probali da izađu. Nisu vrištali zbog straha. Ne. Smejali su se i zabavljali u novonastaloj situaciji. Snimali su požarom zahvaćeni prostor, dok je muzika svirala u pozadini, i postavljali na svojim mrežama. Mogu samo da zamislim broj pregleda i deljenja.

Da li shvatate nenormalnost trenutka u kome živimo? Da li razumete koliko je virtuelna nerealnost promenila svest?

Svest generacije koja treba da nas nasledi u realnom životu. Generacija koja je odrasla u svetu u kojem je sve sadržaj. I stvarno i lažno. U njihovoj percepciji granice su izbrisane, ali su posledice stvarne. Bili su publika i videografi sopstvene tragedije.

PIŠE MARIJA TRIVIĆ, MEDIA
SUPPORT & CONSULTING

Nakon ovog videa, više nego ikada podržavam ljude koji žele da se sklope sa društvenih mreža. Podržavam svim srcem odluke pojedinih država da zaštite decu od mobilnih i sadržaja koje nam socijalni mediji i AI nude. Tehnologija je sama po sebi dobra, ali smo kao društvo, nažalost, dozvolili da izgubimo meru i osećaj za stvarnost. Predaleko je sve otišlo! Poigravamo se životima iskrivljujući životne situacije.

Zaista ne želim da budem previše mračna, jer

to nije moj odnos prema životu. Nadu mi vraća nešto jednostavno i prelepo. Gotovo u svakoj čestitki koju sam dobila bila je i rečenica: „treba više da se vidamo i družimo u Novoj“. To je i moja želja. Želim nam da se druženje vrati. Da se ljudi okrenu ljudima, bez ekrana kao posrednika. Ekрана koji nas je toliko otuđio i promenio. Nedostaju mi pogledi u oči i priče uživo. I nisam jedina. Najnovija istraživanja upozoravaju kompanije da je interakcija sa klijentima uživo i odnos koji grade najdragocenija valuta za buduće poslovanje.

Otuđili smo se, verujući da sve znamo samo na osnovu fotografije ili videa koje je neko postavio u želji da podeili trenutak (realan ili lažni) sa nama. To nije život. Svi to, bar instinktivno, znamo. Ostaje da vidimo da li ćemo poslušati svoje ljudsko, duboko Ja.

Histerija i šibicarenje u Beogradu

Kako je Vučić izneverio poslednje prijatelje u EU

U Parizu i Rimu su se prilično založili da pomognu Srbiji da odblokira svoj evropski put. Od Srbije su se tražile samo dve stvari: završiti priču oko REM-a i energetskog decouplinga od Rusije. Francuskoj i Italiji je bilo potrebno nešto opipljivo u rukama

Piše Željko Pantelić, dopisnik Nedeljnika iz Rima

„Predsedniku Srbije Aleksandru Vučiću su svi ključni akteri u EU – od predsednika Francuske Emanuela Makrona, nemačkog kancelara Fridriha Merca, italijanske premijerke Đorđe Meloni, do predsednika Evropskog saveta Antonija Košte i predsednice Evropske komisije Ursule fon der Lajen – jasno stavili do znanja da neće biti pomaka u evropskim integracijama Srbije ako ne bude rešeno pitanje REM-a i energetskog odvajanja (decoupling) od Rusije, to jest da neće biti otvoren klaster III.

Dakle, zvanični Beograd je vrlo dobro znao da neće biti progressa ako ne ispuni pomenute uslove i svesno ih nije ispunio.

U aktuelnoj situaciji vlastima u Beogradu su apsolutna kontrola nad REM-om i nezameranje Rusima bili važniji od evropskog puta Srbije“, preneli su Nedeljniku izvori u članicama EU koji se bave dosijeom Srbije.

Beograd je izneverio svoje partnere u Parizu i Rimu, koji su se prilično založili da pomognu Srbiji da odblokira svoj evropski put. Od Srbije su se tražile samo dve stvari: završiti priču oko REM-a i energetskog decouplinga od Rusije. Francuskoj i Italiji je bilo potrebno nešto opipljivo u rukama, to jest dovoljno jaki argumenti za pokretanje debate unutar EU o otvaranju klastera III. To je bio jedini put da se nekoliko država članica, sa decidiranim stavom protiv deblokade Srbije – zbog politike Beograda prema Moskvi –

predomisle i daju zeleno svetlo.

Francuzi i Italijani su ušli odlučno u akciju u momentu kada se činilo da bi pitanje REM-a moglo da bude rešeno, poštujući dogovorene principe. Dve od tri najveće države EU dobile su od Estonaca i Poljaka konkretne signale da su spremni da otvore vrata za kompromis, njima su se priključili i Šveđani. Samo su Letonija i Litvanija ostale tvrdokorno na maksimalističkim pozicijama, dok su Hrvatska, a u poslednje vreme sve češće i Bugarska, imale enigmatične pozicije, tvrdeći pazar do kraja.

Francuzi su, zajedno sa Italijanima, čak spremili plan za dodatnu diplomatsku ofanzivu prema članicama EU, odmah po rešavanju pitanja REM-a, ali do nje nije došlo jer Srbija nije želela da uradi svoj domaći zadatak.

Nemačka nije učestvovala u poslednjoj fazi francusko-italijanske akcije, pošto su oni zbog ponašanja srpskih vlasti oko NIS-a počeli da zagovaraju stav da bi Beograd trebalo da ispuni sve uslove iz de-

Odbijanjem da izađe u susret oko REM-a čak i državama koje su izuzetno naklonjene Srbiji, režim u Beogradu je demonstrirao koliko se njegova vlast bazira na kontroli medija i da nije spreman da popusti ni milimetar

cembra 2024. godine, a to znači da je pored REM-a trebalo obaviti i energetski decoupling sa Rusijom.

Nemci su se prilično angažovali oko energetskog decouplinga Srbije sa Rusijom i ponudili su nekoliko konkretnih rešenja i pomoć zvaničnom Beogradu da otkupi neophodni paket deonica za preuzimanje većinskog vlasništva nad NIS-om od Moskve.

Međutim, režim u Beogradu je još jednom pokazao neozbiljnost i diletantizam, pokušavajući da igra trostruku igru: paralelno je, dok je sa Nemicima razgovarao o rešenju, počeo da pregovara direktno sa Amerikancima i Rusima o NIS-u. To je, neizbežno, prilično iritiralo Nemačku i Berlin je svoju aktivnost u korist otvaranja klastera III praktično u potpunosti utišao. Ipak, u Berlinu su stavili do znanja svojim partnerima u Parizu i Rimu da ne bi blokirali otvaranje klastera III ako Srbija reši pitanje REM-a i posledično oni pridobiju sve ostale države za zeleno svetlo.

Beograd je svojim potezima sam sebi izmakao stolicu na kojoj je sedeo i bukvalno je minirao sinergijske namere Pariza, Berlina i Rima da mu pomognu oko deblokade evropskih integracija. Imajući u vidu kreiranu atmosferu, u Briselu smatraju da je bilo više nego izvesno da bi Francuska, Nemačka i Italija, združenim snagama, uspele da ubede ili privole baltičke zemlje, Hrvatsku i Bugarsku da odustanu od blokade Srbije.

Kiparsko predsedništvo EU može da stavi na agendu Saveta pitanje Srbije, me-

đutim to je sve što Nikozija može da uradi, s obzirom na to da barem osam članica EU implicitno blokira Srbiju. Takođe, iluzorno je očekivati da bi Kipar mogao da uspe tamo gde evropski „teškaši“ nisu, osim u slučaju da Beograd ispuni postavljene zahteve – REM i energetske decoupling sa Rusijom.

REM, KAO POSLEDNJA ODBRANA REŽIMA

U Briselu, ali i na još nekoliko adresa, zazvučalo je upozoravajuće to što su vlasti u Beogradu pokazale da im je važniji sastav REM-a i apsolutna kontrola nad tim telom nego pokretanje Srbije iz četvoro-godišnjeg zastoja u evropskim integracijama.

Odbijanjem da izađe u susret oko REM-a čak i državama koje su izuzetno naklonjene Srbiji, režim u Beogradu je demonstrirao koliko se njegova vlast bazira na kontroli medija i da nije spreman da popusti ni milimetar.

Srpske vlasti nisu želele da prihvate čak ni kompoziciju REM-a u kojoj bi samo četiri od devet članova bila nezavisna, odnosno ne bi bila pod kontrolom vlasti. I pored toga što bi u novom REM-u vlast i dalje imala većinu 5:4, za režim je to bio preveliki rizik.

Postoji određena bojazan da bi frustriranost Beograda, to jest serija poraza režima Aleksandra Vučića, mogla da ima negativan kolateralni efekat na Crnu Goru

Histerične reakcije političkog vrha i koordinisana upotreba uličarskog rečnika protiv EU u medijima pod kontrolom vlasti potvrdili su karakter vladavine u Beogradu.

U evropskim diplomatskim krugovima prilično je rašireno uverenje da se predsednik Vučić plaši Kine i SAD, pogotovo Trampove administracije, a da Rusima ne želi da se zamera iz taktičkih razloga. Agresivna i vulgarna retorika prema EU i komšijskim zemljama cinično je proračunata, jer kada neko napada EU, niko se ne oseća prozvanim i samim tim ne suočava se sa posledicama takvih napada. To je taktika koju koriste i političari unutar samih članica EU: pucati po EU je kao otvaranje rafalne paljbe po „Crvenom krstu“. U srpskom slučaju pomenuta metafora je i bukvalno tačna, jer je EU jedini partner Beograda koji bukvalno poklanja novac Srbiji da bi ona bila bolja. Drugi par rukavica je sumnja da li Srbija uopšte želi da bude bolja.

SRBIJA „TROJANSKI KONJ“ U EVROPI

Evropska unija nije digla ruke od Srbije, ali broj članica koje imaju strpljenja i razumevanja za spoljopolitičko šibicanje Beograda sve je manji. Generalno, prag tolerancije sve je niži, ali se on ne prevodi u želju da se interveniše u Srbiji. Naprotiv, vlada neka vrsta apatije koja prelazi u rezignaciju. To je dominantni sentiment u većini članica EU.

Postoji i struja koja smatra da treba sačekati i dati još vremena građanima Srbije da jasno definišu svoje političke stavove, odnosno da li u našoj zemlji postoji kritična masa ljudi koja zaista želi da veže državu za Evropsku uniju, ili nema problem s tim da živi u izolovanoj i izopštenoj zemlji od najbližeg komšiluka i kontinenta u celini, zarad benefita koje vladajuće strukture imaju od, eufemistički rečeno, netransparentnih poslova sa Kinom, Rusijom, petromonarhijama iz Persijskog zaliva i Turskom.

Unutar pomenute dve grupe egzistira i transverzalna podgrupa koja zagovara preduzimanje mera i radnji kojima bi Srbiji praktično bilo onemogućeno da pravi bilo kakve bezbednosne probleme u regionu, ali i da se spreči njeno profilisanje kao „trojanskog konja“ Rusije, Kine ili drugih vanevropskih država. Drugim re-

čima, EU bi trebalo da suoči Srbiju sa cenom i posledicama vođenja politike protiv EU i njenih članica, a za račun trećih zemalja, tim pre ako su one rivali i neprijatelji, kao Rusija i Kina.

Međutim, postoji i pragmatičan klub kada je u pitanju Srbija. Predsednica Evropske komisije Fon der Lajen, predsednik Francuske Makron i italijanska premijerka Meloni smatraju da ne bi bilo mudro, a ni isplativo za samu EU, da digne ruke od Srbije ili da je izoluje, jer bi ona tako bila servirana „na poklon“ Rusiji i Kini.

U veoma kratkom periodu EU se suočila sa odlukom američkog predsednika Donalda Trampa da demontira USAID, jedan od ključnih instrumenata u razvoju demokratije, pravne države i slobodnih društava u istočnoj Evropi, pogotovo u tzv. klackalica-državama koje se nalaze između velikih sila, poput Srbije. Paralelno, u evropskim prestonicama shvatili su da politika proširenja EU nije garancija zaustavljanja prodora ruskog uticaja u Evropi.

U EU su svesni da su izgubili specifičnu snagu koju su imali pre par decenija, uključujući vodeće države članice – Nemačku, Francusku i Italiju – i da se, nikada slabiji, suočavaju sa Trampovom administracijom.

ZAŠTO SRBIJA NEĆE BITI PUŠTENA NIZ VODU, ZASAD...

Srbija neće biti sasvim puštena niz vodu jer, kao što je potrebna jednoglasna odluka da se Srbija pokrene na evropskom putu na decembarskom Savetu EU, tako bi bila neophodna i jednoglasna odluka da ona bude izopštena iz evropskog kruga.

Zato će EU nastaviti da radi, koliko to bude moguće i potrebno, sa Beogradom s ciljem da se održava privid kakve-takve normalnosti, između ostalog i zato što u Srbiji ne postoje političke snage koje bi mogle da pokrenu neku ozbiljnu proevropsku priču. Barem je takvo uverenje, čak i među izuzetno naklonjenim snagama u EU.

Ključne države članice i institucije EU nisu ustanovile konkretne crvene linije za režim u Beogradu. Ruku na srce, nema ni najava da će one biti postavljene, ali to ne znači da potezi srpskih vlasti koji se direktno sudaraju sa evropskim sistemom vrednosti ne bi mogli da prouzro-

Studenti su privukli veliku pažnju u EU, ali zbog negativnih iskustava iz prošlosti postoje određene rezerve i preovladava stav da se sačeka da se stavovi, pozicije, ali i snaga studentskog protesta uobliče i iskristališu

kuju povlačenje crvenih linija.

Studenti su, iz evropske perspektive, nepoznanica ili, ako hoćete, varijabla i nije najjasnije kakav će oni biti politički faktor u Srbiji. U svakom slučaju, studenti su privukli veliku pažnju u EU, ali zbog negativnih iskustava iz prošlosti postoje određene rezerve i preovladava stav da se sačeka da se stavovi, pozicije, ali i snaga studentskog protesta uobliče i iskristališu.

Zbog velikih tema kao što su Ukrajina i Gaza, države članice, ako ne budu imale uverljive indikatore da je moguće izgraditi nešto novo i kredibilno u Beogradu, neće se angažovati na jačanju alternativnog režimu Aleksandra Vučića. Ono što se događalo tokom Miloševićeve diktature i pomoć koja je tada pružana „Otporu“ iz brojnih evropskih država i SAD nije na vidiku – zasad. Ipak, postoji spremnost među nekoliko različitih međunarodnih aktera da, ako se ukaže neka šansa, pomognu alternativne snage.

Evropski parlament nema veliku ulogu u procesu proširenja EU, tačnije nema je uopšte, osim u poslednjem koraku kada je potrebna i većina u EP za ulazak nove članice. Međutim, EP ima ulogu kada su u pitanju principi demokratskog društva u državama kandidatima za članstvo u EU. U tom kontekstu, poseta delegacije Spoljnopolitičkog komiteta EP ima specifičnu težinu.

NENAUČENA KINESKA LEKCIJA

U senci drugih traumatičnih događaja u 2025. godini prošla je debata, kao i odluka EU da Srbija, ali i sve druge države kandidati za članstvo, ne budu izuzeti od uvođenja carina na uvoz čelika. Podsetimo, nakon Trampovog uvođenja carina na čelik i reciprocnog odgovora EU, cena čelika je znatno porasla i u EU su želeli da izbegnu opasnost da Kina iskoristi priliku da niskim cenama preplavi evropsko tržište i uguši evropsku proizvodnju čelika.

Srbija je bila ključni razlog zašto EU nije donela odluku o izuzeću država kandidata za članstvo, budući da je železara u Smederevu u kineskom vlasništvu. Nijedna članica EU nije bila za to da Srbija bude izuzeta, i pored predloga i zalaganja Evropske komisije.

Argumentacija EK bazirala se na činjenici da će zemlje kandidati relativno brzo postati deo zajedničkog tržišta kroz implementaciju tzv. Plana rasta i da je u interesu EU da se napravi izuzetak za njih. Čak ni razumevanje za Ukrajinu i strateški interes da se izađe u susret Islandu, koji ponovo želi da oživi svoje evropske integracije, nisu promenili odluku isključivo motivisanu prisustvom kineske železare u Srbiji.

Jednoglasan odgovor država članica bio je da ne mogu da dozvole da Srbija bude izuzeta zbog visokog rizika da Kinezi zloupotrebe železaru u Smederevu i da preko Srbije plasiraju svoj čelik po znatno nižim cenama. Praktično, EU bi zatvorila vrata za čelik iz Kine, ali bi on, slikovito rečeno, kroz prozor, to jest preko Srbije, ušao u EU.

Ne radi se o presedanu, ali se veoma retko događa da u telima EU svi, konsenzusno, budu protiv izlaska u susret državama kandidatima. Ta rasprava je prošla ispod radara, ali je za vlasti u Beogradu to trebalo da bude veliki znak za uzbunu i jasan indikator da neće biti moguće voditi multivektorsku politiku.

UTICAJ BEOGRADA NA REGION

Još uvek nije najjasnije kojim smerom će krenuti dalja politika zvaničnog Beograda i da li će pokušati da svoje neuspehe prikrije ili relativizuje pravljenjem problema u regionu. U tom smislu, Crna Gora, Bosna i Hercegovina i, u manjoj meri, Kosovo mogu da budu (zlo)upotrebljeni.

Događaji oko Nove godine u BiH i Crnoj Gori podigli su nivo pažnje u EU na poteze Beograda na prostoru bivše Jugoslavije. EU je uložila veliku energiju da pomogne lokalnim akterima oko usvajanja dva neophodna zakona i izbora glavnog pregovarača BiH sa EU, što su uslovi za početak pregovora Sarajeva sa Briselom.

Sve je bilo utanačeno i dogovoreno između bošnjačkih, srpskih i hrvatskih čelnika, uz posredovanje i dobre usluge Brisela. Predstavnici EU imali su datu reč predsednice ad interim Republike Srpske

Ane Trišić Babić i članice Predsedništva BiH Željke Cvijanović, a onda je Milorad Dodik izminirao kompletan sporazum i vratio sve na početak.

Još uvek se ne zna da li je Dodik takav potez napravio jer je dobio instrukcije iz Beograda ili je to uradio na mig Mađarske ili iz nekog trećeg razloga. U svakom slučaju, pouzdano se zna da je neko izvršio pritisak, i to veoma efikasan, jer su svi čelnici u RS pristali da se usvoje zakoni i odredi pregovarač kako bi se otvorila vrata za početak pregovora.

Ako bi sledili starorimski parametar cui prodest, onda bi vlast u Srbiji bila prva na listi osumnjičenih, jer bi napredovanje BiH bilo dobra vest za ceo region, osim za režim u Beogradu. Da se Bosna i Hercegovina pokrenula u decembru i trasirala put za otvaranje pregovora, u roku od godinu dana bi dostigla Srbiju. Za Beograd bi to bio još jedan veoma težak udarac koji bi učinio još vidljivijim pogrešan smer kojim aktuelni režim vodi Srbiju.

KOJIM PUTEM ĆE KRENUTI CRNOGORSKI SRBI

U Briselu su veoma znatiželjni da vide da li će predsednik Skupštine Crne Gore Andrija Mandić nastaviti sa kooperativnim doprinosom u procesu evropskih integracija, kao što je radio dosad. U evropskim institucijama naglašavaju da Mandić i njegova partija nijednog momenta nisu bili kočnica za implementaciju evropske agende.

Međutim, postoji određena bojazan da bi frustriranost Beograda, to jest serija poraza režima Aleksandra Vučića, mogla da ima negativan kolateralni efekat na Crnu Goru. A Mandić je jedini u krugu srpskih političara u Crnoj Gori koji ima kapacitet da bude *game changer*.

Uslov da Crna Gora zadrži velike šanse da zatvori sva poglavlja do kraja godine jeste da Mandić nastavi da bude kooperativan u realizaciji evropske agende, bilo da je u pitanju njegova uloga predsednika Skupštine ili, generalno gledano, rad njegove partije u parlamentu i na terenu.

KOSOVO, JOŠ JEDNA IZGUBLJENA GODINA

Kosovo je izgubilo čitavu prošlu godinu zbog političke krize prouzrokovane izbornim rezultatima koji su kreirali pat-poziciju između Kurtijevog Samoo-

predeljenja i drugih kosovskih stranaka. Nije isključeno da Kosovo izgubi i ovu godinu, jer se ponovo prezentuje problem dominantne uloge Kurtija u političkom životu Prištine, ali i veoma skromnog koalicionog kapaciteta koji mu onemogućava da kreira vladajuću većinu.

Pobeda Aljbina Kurtija na parlamentarnim izborima na Kosovu nije donela rešenje za dugotrajnu političku krizu; naprotiv, dodatno je zakomlikovala već prilično složenu situaciju. U EU očekuju dodatne probleme ako Kurti bude interpretirao rezultate izbora kao podršku i dokaz ispravnosti njegove tvrde nacionalističke politike, odnosa prema severu Kosova i opstrukcije napora međunarodne zajednice da pronade rešenja ili barem da se približi nekom funkcio-

Prema rečima naših kontakata koji su upoznati sa radom na pripremi sastanka Trampa i Orbana, Zapadni Balkan nije bio pomenut, i pored želje mađarske strane da se dotakne tog argumenta. Na savet američkih diplomatskih „šerpasa“ koji su pripremali sastanak, tim mađarskog premijera je precrtao pitanje Zapadnog Balkana

nalnom kompromisu između Beograda i Prištine.

Unutar EU je rašireno uverenje da će Kurti nastaviti sa svojom politikom, a postavlja se pitanje zašto bi je i menjao kada je sa njom dobio gotovo 50 odsto glasova na izborima. Novinu u Kurtijevoj politici moglo bi da predstavlja otvorenije agitovanje za ujedinjenje Kosova i Albanije, pošto se u najbližem okruženju Kurtija sve otvorenije zalažu za tu ideju.

Albanski premijer Edi Rama mora da bude oprezan. S jedne strane, svestan je da bi „Velika Albanija“ bila „veliki problem“ za njega i građane Albanije, jer bi mogli da se pozdrave sa idejom o ulasku u EU u dogledno vreme – a to je sada primarni cilj Tirane – a s druge strane uvida da je opasno prepustiti takvu ideju aktuelnim i eventualnim političkim protivnicima.

Eto zašto Rama vodi klasičnu dvoiličnu politiku. Veoma pazi da u javnosti, pogotovo u medijima na alban-

skom jeziku, bude ambivalentan oko pitanja ujedinjenja Albanije i Kosova, a u razgovorima sa partnerima iz EU i NATO-a ponavlja da je ideja „Velike Albanije“ prevaziđena kao sredstvo za realizaciju nacionalnih interesa Albanaca.

ZAŠTO JE AMERIČKA POLITIKA NA BALKANU KONTRADIKTORNA?

Spoljna politika Sjedinjenih Američkih Država definiše se u Beloj kući, a ne u Stejt departmentu, odnosno sve krupne i važne odluke donosi veoma uzak krug ljudi oko Trampa. Na agendi Trampa i njegovog uskog okruženja, čiji je deo i državni sekretar Marko Rubio, Srbija i Zapadni Balkan u celini nisu na listi, a kamoli među prioritetima.

Konkretan dokaz da Srbija i Zapadni Balkan nisu na agendi jesu kontradiktorne odluke koje su u Vašingtonu usvojene u poslednje vreme. Njihova nekompatibilnost, pa čak i suprotstavljenost, rezultat je različitih viđenja i pristupa segmenata vlasti koji su daleko od Trampovog „čarobnog kruga“ ili predstavljaju druge grane vlasti.

Stejt department je kao institucija potpuno, slikovito rečeno, otkaćen od Bele kuće. Rubio se više ponaša kao savetnik za nacionalnu bezbednost i savetnik predsednika za spoljnu politiku nego kao državni sekretar.

Institucije, počev od Stejt departmenta, diplomatskog kora i funkcionera na nižim nivoima, rade po inerciji. Isto važi i za Kongres kada se dotaknu pitanja vezana za Zapadni Balkan. To objašnjava kontradiktornost odluka da se Dodiku skinu sankcije, direktive o politici na Kosovu ili usvojeni zakon u Kongresu o Zapadnom Balkanu u kojem se pominje Srbija i preti se uvođenjem sankcija za osobe koje krše postulate pravne države i demokratije.

Sve ključne odluke i definisanje poteza donose se samo u Ovalnoj sobi Bele kuće, a tamo Zapadnog Balkana nema ni u tragovima na agendi. Prema rečima naših kontakata koji su upoznati sa radom na pripremi sastanka Trampa i Orbana, Zapadni Balkan nije bio pomenut, i pored želje mađarske strane da se dotakne tog argumenta. Na savet američkih diplomatskih „šerpasa“ koji su pripremali sastanak, tim mađarskog premijera je precrtao pitanje Zapadnog Balkana. **N**

„Naš. Pilot živ. Nastavljamo sa zadatkom“ Let koji (ni)je mogao da promeni sve

Neki će da vam se zakunu kako su čuli na slavi kako su naši uništili američke baze Rinas, Dubrave, Petrovac. Čak su i neki novinari pisali o tim letovima kao o živoj istini. Zato su stvarno izvršeni borbeni zadaci na Kosovu ostali u senci dezinformacija. Nedeljnik prvi put otkriva šta se zaista dogodilo na samom početku sukoba SRJ i NATO-a, od 24. do 26. marta 1999. godine: kako su izgledali planovi da se kasernim bombama bombarduju NATO baze u regionu, kakvo je bilo raspoloženje u avijaciji, kao i zašto je Slobodan Milošević odustao od operacije

Piše Aleksandar Radić

Proleća 1999. godine članice NATO-a držale su živu silu i teško naoružanje u BiH i na severu Makedonije, u bazama koje su bile unutar taktičkog radijusa aviona jugoslovenske jurišne avijacije. Razrađeni su planovi da piloti polete na borbene zadatke u avionima sa bombama podvešenim pod krila. Odluka o tome da li „poklopiti“ baze NATO-a bila je u umu Slobodana Miloševića i on je rekao „ne“. Priča o tim letovima koji se nisu desili jedan je od raširenih mitova iz doba rata.

Neki će da vam se zakunu kako su čuli na slavi kako su naši uništili američke baze Rinas, Dubrave, Petrovac. Za novine i portale takve priče su klikabilne i nažalost neki od novinara pisali su o tim letovima kao o živoj istini. Zato su stvarno izvršeni borbeni zadaci na Kosovu ostali u senci dezinformacija. Piloti su leteli u uslovima potpune prevlasti protivnika u vazдушnom prostoru. Lovačko-

bombarderske eskadrole imale su 15 varenih dejstava po položajima albanskih pobunjenika. Predstavićemo vam jedan od tih zadataka izvršen marta 1999. godine, drugog dana rata, kada su četiri pilota poletela u tri „orla“ sa aerodroma Ponikve i bombardovala položaj „učki“.

U osvit rata udarna jedinica jugoslovenske avijacije bio je 98. lovačko-bombarderski avijacijski puk koji su činile dve eskadrole. Komanda i 241. eskadri- la bile su na aerodromu Lađevci. Na tajničkom aerodromu nalazila se 252. eskadri- la. Sve u svemu – tridesetak „orlova“ – 22 jednoseda J-22, devet dvo- seda NJ-22 i sedam „galebova-4“ (dva školsko-borbena aviona N-62 i pet tegljača meta N-62T), ali na „papiru“. Deo aviona bio je prizemljen zbog isteka re- sursa ili većih problema sa tehnikom i nedostatka rezervnih delova. Statistika za 1998. godinu kaže da se računalo na prosečno samo 27% „orlova“.

U to vreme na čelu puka nalazio se potpukovnik Sreto Malinović (u to vreme star 37 godina), iskusen pilot, izvršavao zadatke vatrene podrške sa „orlom“ 1991–1995. godine. Većina pilota koji su bili u tridesetim godinama starosti imali su ratno iskustvo.

U puku se od početka borbi u Drenici marta 1998. godine osećalo da ide novi rat. Doduše, na zadacima suzbijanja albanske pobune učestvovali su samo „prašinari“ i policija. Jurišnici nisu uve- deni u borbe i letelo se na zadacima re- dovne obuke. Cenilo se da će letove iz- nad Kosova strani faktor smatrati za prekomernu primenu sile i iskoristiti kao povod za pritiske ili možda i pret- nje vojnom intervencijom. Suzdržanost u izboru sredstava nije imala odraz na stav SAD i saveznika koji su pokrenu- li pripreme za direktno vojno mešanje i početkom oktobra 1998. godine „prst je bio na obaraču“ – avioni NATO-a čekali su na naredbu da polete. Vrhovni savet

odbrane SRJ 4. oktobra naredio je da se preduzmu pripreme za rat.

Sa aerodroma Batajnica „orlovi“ iz 252. eskadrile, prema ratnom planu, otišli su na jug, na aerodrom Ponikve smešten 12 km od Užica, na planinskom platou u produžetku planine Tare. Taj aerodrom piloti neformalno porede sa nosačem aviona jer su pred poletno-sletnom stazom (PSS) litice i neravnine. Radi se o najdužoj PSS iz jugoslovenske ere – 3.150 m asfalta položeno je talasasto. Pod šifrovanim nazivom „Drina“ aerodrom je završen 1982. godine. U vreme JNA nije bio posедnut i tamo se nalazila samo pozadinska jedinica za prihvatanje avijacije ako zatreba. Novac i radni časovi uloženi su za gradnju baze koja je trebalo da se koristi u ratu, a u miru tamo su avioni sletali samo za vreme vežbi. U proleće 1992. godine morao se pronaći pogodan prostor za smeštaj bihaćkih lovaca MiG-21.

Preleteli su Drinu i sleteli su na Poni-

kve. Na fonu rata u BiH formiranje jedne jake eskadrile u blizini granice činilo se kao razuman potez. Taj sastav nije bio dugog veka i 1997. eskadrila je rasformirana i na Ponikvama je ostao samo 65. bataljon za obezbeđenje avijacije, zadužen da u miru i ratu poseda taj aerodrom. U sastavu te jedinice bio je i 65. artiljerijsko-raketni divizion PVO koji su činili baterija od šest PAT 40 mm „bofors“ L/70, baterija sa šest samohodnih raketnih lansera „strele-1M“, 24

Sa aerodroma Lađevci piloti 241. eskadrile išli su na vatrena dejstva po pozivu na zahtev 3. armije tamo gde su se morali „omekšati“ položaji „učki“. Kasno posle podne na zadatak u Drenici poletela je para koju je vodio komandant eskadrile major Života Đurić. Nije se vratio sa zadatka

PAT 20/3 mm M55 i 11 lansirnih mehanizama za laki prenosni raketni sistem „strele-2M“.

Aerodromski manevar 252. eskadrile 5. oktobra 1998. godine izveden je prikrićivanjem stvarnog zadatka obmanom radarskog osmatranja – poleteli su jedan „galeb-4“ kao voda i dva „orla“ u smaknutom poretku i računalo se na to da će na ekranima NATO prepoznati samo jedan trag. Kada su avioni sletali na Ponikve, piloti „galebova-4“ produžili su posle dodira PSS i vratili se kući, a 12 „orlova“ smešteni su u armiranobetonska skloništa (ABS). Naoružani su i piloti su čekali na zadatak. Političari su odložili rat i na Kosovo su došli kontrolori u ime OEBS-a, a posle dve nedelje od početka krize 252. eskadrila vratila se kući. Pokazalo se, samo zakratko jer januara 1999. godine kriza se pogoršala i NATO se pripremao za udare iz vazdušnog prostora.

Pilot kapetan Miodrag Ristić Rica, u to vreme u tridesetoj godini života, seća se da je seo u prednju kabinu dvoseda NJ-22 i prvi put motori njegovog „orla“ nisu se pokrenuli. Iz drugog pokušaja startovao je motore i Rica i kapetan prve klase Željko Pavlek izašli su na PSS i poleteli

Procene državnog i vojnog vrha bile su pogrešne i svodile su se na stav da će NATO da se usredsredi samo na Kosovo i da će avijacija da pripremi vazdušni desant za zauzimanje pokrajine. Cenilo se da će NATO iz Makedonije ubaciti vazduhom i putevima jednu multinacionalnu brigadu kojoj će pomagati „učke“ i dodatne albanske jedinice koje su se pripremale za infiltraciju sa severa Albanije. Prema Direktivi „Grom-3“ Generalštaba VJ od 16. januara 1999. godine određeni su zadaci u odbrani otadžbine i predviđeno je da se lovačko-bombarderska avijacija koristi za podršku 3. armiji u „razbijanju diverzantsko-terorističkih snaga“ (DTS) sa 80 avio-poletanja dnevno sa 23 „orla“ i 30 „galebova-4“. To se čini vrlo visokim zahtevom za realne okolnosti i resurse.

Načelnik Generalštaba Ojdanić naredio je 15. marta Komandi RV i PVO da razradi zadatak ofanzivnog dejstva jugoslovenske avijacije koja je posle početka rata sa NATO-om trebalo da „izvrši jednovremeni udar po snagama i objektima NATO-a u Makedoniji i centrima za obuku DTS u Albaniji u cilju nanošenja što većih gubitaka u živoj sili i ratnoj tehnici“. Određeni su objekti dejstva u Makedoniji – Kažarna Tetovo, aerodromi Petrovac i Režanovice i poligon Kriivolak, i u Albaniji – DTS u selu Paci na putu Vljadi-Čoraj i DTS u selu Kočanaj, oba mesta u okrugu Kukeš. Zbog političkih posledica ulaska aviona u strane vazdušne prostore odluka o tim zadacima bila je na Slobodanu Miloševiću i Štabu Vrhovne komande.

Prema instrukciji za sadejstvo predviđeno je da „orlovi“ lete u profilu leta visoko-nisko-visoko – da zbog uštede goriva posle poletanja idu na veću visinu leta, predu na malu visinu tokom prilaza bazama i zatim da se vrate na većoj visini. Malinović je zatražio promenu profila u nisko-nisko-nisko

Sišao sam dole na mišiće, video sam siluetu nekog ko maše i pokazuje da dođem. Nemam pljuvačke u ustima, suva usta. Trčim nekih 250 m. Tu je neko sklonište – jedna betonska vrata, zatim cikcak hodnik i jedna prostorija poplavljena vodom

Miodrag Ristić Rica

„jer je to bio jedini način da se izvrši zadatak i preživi u uslovima prevlasti protivnika“. Iskustva iz prve polovine 1980-ih godina pokazala su da se mora leteti nisko, što niže, jer su lovci vrebali i 28. februara 1994. godine šest „jastrebova“ presreli su američki F-16 tokom zadatka po profilu visoko-nisko-visoko. Stradala su tri pilota, dva iskočila,

uništeno je pet aviona, a jedan, preostali, nije popravljen. Takođe moralo se voditi računa o PVO koja je olako otvarala vatru i jedan „orao“ 1995. godine oboren je našom „strelom-2M“ jer se posle zadatka vraćao na aerodrom na većoj visini. Malinovićeve primedbe su uvažene i odobreno je da se zadaci izvršavaju prirodno za jurišnike – iz brišućeg leta.

U okviru pripreme naređen je ratni razmeštaj jedinica i ponovljen je scenario uvežban oktobra 1998. godine – „orlovi“ iz 241. eskadrile ostali su na aerodromu Lađevci, a 252. eskadrila pripremila se da preleti bliže Kosovu, na Ponikve.

PRVI DAN RATA - 24. MART

Poslednji časovi pred rat. Jedinice na aerodromu Batajnica bile su pod borbenom uzbunom. Avioni 252. eskadrile pripremljeni su za prelet na Ponikve. Prvi su na aerodrom manevra prebačeni „antonovom 26“ tehničari zaduženi za prihvati. Komandant puka Malinović odlučio je da direktno predvodi 252. eskadrilu i zato je došao sa Lađevaca avionom V-53 (Utva-75) jer je, kako kaže,

ocenio da bi trebalo da bude tamo sa jedinicom koja je na „orlove“ prešla godinu i po pre rata, za svaki slučaj.

Neki od pilota leteli su na „orlu“ u podgoričkoj 242. eskadrili koja je predala avione 252. eskadrili, ali deo je prešao sa školsko-borbenih „galebova-4“. Malinović se seća da je brinuo da li je najbolji izbor manevar na Ponikve jer je to već izvedeno u oktobru 1998. godine i ponavlja se isti postupak sa namerom koju NATO jasno vidi. Pride, aerodrom se nalazi blizu BiH i avioni NATO-a ne bi morali čak ni da ulaze u vazdušni prostor SRJ ako žele da unište tu bazu. Početkom 1999. godine kada su razmatrani planovi za rat Malinović je predlagao da se avioni prebace u Lađevce i Niš, ali pretpostavljeni su tražili da se ide na Ponikve i morali su to da izvrše.

Za prelet pripremljeno je 11 „orlova“. Za borbene zadatke određeni su šest J-22 (broj 25167, 25168, 25174, 25175, 25204 i 25205) i pet NJ-22 (25507, 25525, 25531, 25532 i 25533). Dva od tih aviona pozajmljena su od VOC-a, po jedan jednosed i dvosed. Svi su bili sa motorima sa dodatnim sagorevanjem goriva,

tzv. forsažem. Taj tehnički detalj je od važnosti za borbene letove pošto pilot može da računa sa većim potiskom jer kada se uključi forsaž raste sa 2 x 1780 daN na 2270 daN.

Malinović je u preletu predvodio eskadrilu u dvosedu broj 25507 koji nije leteo duže vreme i nije proveden probni let pre odlaska za Ponikve.

Pilot kapetan Miodrag Ristić Rica, u to vreme u tridesetoj godini života, seća se da je seo u prednju kabinu dvoseda NJ-

Predviđena sredstva bile su bombe „durandal“, proizvod francuske firme Matra koji se koristi za uništavanje betonskih PSS. To je bomba mase 220 kg koja se odbaci iz brišućeg leta, padobran je dovede do približno pravog ugla u odnosu na cilj i raketni motor je ubrza do 270 m/s da bi se povećala probojna moć. Po infrastrukturi baza NATO-a trebalo je da se koriste klasične bombe mase 250 kg

22 i prvi put motori njegovog „orla“ nisu se pokrenuli. Iz drugog pokušaja startovao je motore i Rica i kapetan prve klase Željko Pavlek izašli su na PSS i poleteli. Svi avioni su bili u čistoj konfiguraciji bez tereta pod krilima. Posle odvajanja od PSS išli su udesno i nastavili su u brišućem letu preko Surčina u radio-tišini „jeziv osećaj, nema kontrole letenja, nikoga ne čuješ, nema komunikacije“, seća se Ristić. U planu za aerodromski manevar pisalo je da 252. eskadrila u periodu od 14 h do 15 h preleće na visini od 1.500 m, ali leteli su nisko prateći teren do Ponikvi. Za taj prelet bilo je potrebno 25 minuta.

Dvadeset tehničara 252. eskadrile ukrcani su u jedan Mi-8 iz 890. eskadrile i poleteli su za Ponikve u 14 časova i 30 minuta. Tehničar stariji vodnik Slobodan Mihajlović Miks seća se nimalo bezbrižnog leta jer bili su jedini potencijalni cilj u vazdušnom prostoru u blizini Drine u ratno doba.

Tehničari su smestili avione u ABS-ove jer komanda vida je naredila da se tako učini računajući na to da će beton zaštititi tehniku – nisu bili u pravu kako

se kasnije tokom rata pokazalo. Na aerodromu su bila i dva MiG-29 i dva MiG-21bis. Puno aviona na malom prostoru i deo „orlova“ morao se maskirati na otvorenom, između stabala.

Predveče, dve krstareće rakete „toma-havk“ preletele su aerodrom i nastavile su dalje u vreme kada su piloti 252. eskadrile čekali gde će dobiti krevete. Avioni NATO-a došli su prvi put iznad Ponikvi i odbacili su vođene bombe – jedan projektil je probio ABS koji je služio kao skladište za avio-tečnosti (motor-na i hidro ulja) i pogođeno je podzemno sklonište komandno mesto. Na obe lokacije nije bilo nikog.

Piloti lovci su na aerodromu čekali svoj zadatak. Pilot MiG-29 major Predrag Milutinović Grof seća se da je gledao TV u vreme kada se čula prva detonacija, zatim druga. U 20 h i 40 min primio je zadatak da poleti na presretanje, avion je izvučen iz ABS i pet minuta kasnije bio je u vazduhu. Od početka suočio se sa problemima sa radarom i našao se ozračen protivničkim radarom. Oštro je manevrisao da ne bi bio lak cilj lovcima NATO-a. Zbog otkaza radara Grof se odlučio da sleti na aerodrom Ladevci, ali PSS nije bila osvetljena. Primio je naređenje da ide u Niš.

U snižavanju, na visini od 1.800 m, u rejonu Ribarske Banje, signalizator radarskog ozračenja pokazao je da je zahvaćen sa zemlje. Deset sekundi kasnije avion je pogođen. Pilot je pokušao da povrati kontrolu nad avionom, ali avion nije reagovao i iskočio je na visini za koju ceni da je bila oko 500 m iznad terena. Prizemljio se kod sela Ribare i peške je otišao tri kilometra do najbližeg sela. Jedan meštanin prevezao je Grofa do Kragujevca i komande neke jedinice iz koje se javio pretpostavljenima da je živ i zdrav.

D+1 - 25. MART

U ranim jutarnjim časovima Malinović je otvorio kovertu sa velikim pečatom sa oznakom najvišeg nivoa tajnosti – državna tajna. Naređeno je da se bombarduju aerodromi u okruženju – Petrovac, Tuzla, Butmir, baza Tetovo. Sredstva za to bile su bombe „duraland“, proizvod francuske firme Matra koji se koristi za uništavanje betonskih PSS. To je bomba mase 220 kg koja se odbaci iz brišućeg leta, padobran je doveo do približno

pravog ugla u odnosu na cilj i raketni motor je ubrza do 270 m/s da bi se povećala probojna moć. Po infrastrukturi baza NATO-a trebalo je da se koriste kla-

Određeni su objekti dejstva u Makedoniji - kasarna Tetovo, aerodromi Petrovac i Režanovce i poligon Krivolak, i u Albaniji - DTS u selu Paci na putu Vladi-Čoraj i DTS u selu Kočanaj, oba mesta u okrugu Kukeš. Zbog političkih posledica ulaska aviona u strane vazdušne prostore odluka o tim zadacima bila je na Slobodanu Miloševiću i Štabu Vrhovne komande

sične bombe mase 250 kg. Varijanta naoružanja za dejstva po živoj sili bile su kasetne bombe, britanski proizvod koji je bio moćno ofanzivno sredstvo jugoslovenske avijacije. Zahvaljujući prostornom delovanju greške nišanja imale su manji uticaj na očekivane efekte i time se povećavala verovatnoća uništenja cilja.

Prvi lot od 3.000 komada uvezen je 1978. godine, a zatim 1986. godine dodatnih 1.500 bombi. Stotine takvih bombi potrošene su na borbenim zadacima od 1991. do 1995. godine. Rašireni mit kaže da se radi o sredstvu koje je

pod zabranom, ali radi se o propagandnim frazama koje su se odomaćile od početka jugoslovenskog rata prvobitno u slovenačkom i hrvatskom novinarstvu i kominikeima vlasti. Međunarodni format zabrane prihvaćen je u Oslu decembra 2008. godine kao dobrovoljna odluka o odustajanju od kasetne municije koju su neki prihvatili, a neki nisu.

Na listi zemalja koje poseduju kasetne bombe su i SAD, Rusija, Kina, i da ne zaboravimo – i Srbija. U skladištima su i sada bombe BL-755. Tehnički radi se o kaseti normativne mase 600 funti (oko 272 kg) u kojoj je složeno 147 bombica, svaka mase 2,5 funti (1,13 kg). Kada se bomba odbaci, površinu orijentacionih dimenzija 800x200 m pokrivaju bombice sa dvostrukim efektom – sa kumulativnim mlazom i oko 2.200 parčadi od

0,13 g košuljice koja je izrađena od pravougaone žice, zarezane sa unutrašnje strane na svaka 2 mm dužine zbog pravilnosti drobljenja. Punjenje bombe je 228 g smeše RDX/TNT koja je oblikovana tako da stvara kumulativni efekat. Kasetna bomba baca se iz brišućeg leta i pilot ima malo vremena da se što više udalji pre detonacije bombica po površini od orijentaciono 80x200 m.

U vreme pripreme za zadatak naređeno je da se obustavi izvršenje. Umesto uzvratnog udara novi zadatak bila je podrška 3. armiji po pozivu. Predviđeno je da se avioni preoružaju sa „va-

rijante jedan“ na „varijantu dva“ – na kasetne bombe BL-755. Avioni 252. eskadrile nisu poletali tog dana, ali oružari su imali puno posla jer su na svaki avion podvesili četiri bombe. Sa aerodroma Lađevci piloti 241. eskadrile išli su na vatrena dejstva po pozivu na zahtev 3. armije tamo gde su se morali „omekšati“ položaji „učki“. Kasno posle podne na zadatak u Drenici poletela je para koju je vodio komandant eskadrile major Života Đurić. Nije se vratio sa zadatka.

Čitav sastav 252. eskadrile prikupljen je u sali doma na Kadinjači. Starešinama se obratio Malinović besedom koja je ostavila snažan utisak. Obećao je da će poleteti u prvom avionu, zatim da će leteti starešine, pa tek ako ostane avio- na i mladi piloti.

D-2 - 26. MART

Tehničari su još za vreme noći, orijentaciono oko 4-5 časova ujutro, došli do aviona. Pod krilima četiri „orla“ bile su kasetne bombe BL-755. Zadatak su poslali sa isturenog komandnog mesta 3. armije – koncentracija „učki“ u zoni odgovornosti 549. motorizovane brigade. U borbama su učestvovali pripadnici MUP-a i grupa iz 63. padobranske brigade koja je bila isturena prema „učkama“ na malom odstojanju od njihovih položaja. „Tokom pripreme leta rekao sam da ću odbaciti dve bombe i označiti gde će ostali piloti dejstvovati. Na taj

Predveče 24. marta, dve krstareće rakete „tomahavk“ preletele su aerodrom i nastavile su dalje u vreme kada su piloti 252. eskadrile čekali gde će dobiti krevete. Avioni NATO-a došli su prvi put iznad Ponikvi i odbacili su vođene bombe - jedan projektil je probio ABS koji je služio kao skladište za avio-tečnosti (motorna i hidro ulja) i pogodeno je podzemno sklonište komandno mesto

način obeležicu prednji kraj i od tih tačaka treba da padnu sve ostale bombe da bi naši borci na zemlji ostali bezbedni“, kaže Malinović. Obećanje iz govora pred jedinicom je održao i seo je u kabinu prvog aviona dvoseda NJ-22 (broj 25525). Piloti 252. eskadrile nisu poznavali Kosovo – „zato sam odlučio da prvi zadatak predvodimo mi iz 241. eskadrile koji smo dobro poznavali teren. Leteli smo na 'orlovima' sa aerodroma Petrovac još u vreme nemira 1989. godine“. U to vreme brišućim letovima rasterivali su demonstrante. Malinović je odlučio da sa njim u avionu ide major Januz Munisević, pukovski „grbadžija“ – pilot zadužen za obuku u gađanju, raketiranju i bombardovanju.

Piloti su došli do aviona koji su izvučeni iz ABS naoružani, puni goriva. Malinović kaže da je video MiG-29 kako

preleće preko aerodroma i ulazi u levi zaokret, zatim veliku pećurku. Miks se seća da je njegov komandant izašao iz aviona, obavestio se o čemu se radi i rekao – „Naš. Pilot živ. Nastavljamo sa zadatakom“. Vratio se u kabinu i pokrenuo motor dok su goreli ostaci „devetke“ iz koje je iskočio pilot Slobodan Tešanović. Šta god da se desilo zadatak mora da se izvrši, rat se vodi. Piloti su se vezali za sedišta za iskakanje. Miks je primetio da komandantu gurnu padobrana sedišta za iskakanje ne stoji kako treba preko ramena. To bi pod preopterećenjima kod iskakanja prouzrokovalo teške povrede, lom. Pokušao je da pomogne komandantu da nameste pojas – „Sreto me je potapšao po ruci i rekao: pusti to. Nije nameravao da iskoči. Održao je govor, rekao svoj stav i bio je odlučan da poleti u smrt ako treba“, seća se Miks.

Pratilac u prvoj pari bio je Rica u J-22 (broj 25168) za koji kaže da je „to bio najbolji jednosed“ i zato je korišćen za prikaze na aero-mitinzima pred rat. Pokrenuli su motore.

Dva „orla“ izašla su na PSS u 11 časova i 20 minuta – „dodao sam gas, uključio signalizator radarskog ozračenja po prvi put u životu“, seća se Rica. Uređaj SO-1 ima četiri antenska bloka postavljena u završetke krila i pokazivač na instrumentalnoj tabli, koji vizuelnim signalom ukazuje na pravac ozračenja po azimutu, a zvučnim signalom na režim rada protivničkog radara, odnosno da li on radi na modu pretraživanja ili nišanje. Kada se uhvati neki osmatrački radar na SO-1 „čuješ 'pip', pa sledeći 'pip' po dinamici okretanja antene, i to nije strašno, ali kada je zabravi režim nišanskog radara onda čuješ takvo pištanje da je iritirajuće“, kaže Rica i dodaje da je, čim se uključio uređaj tokom poletanja, video sva četiri svetla kako sijaju, a zvuk „neizdrživ i isključio sam prekidač, za svaki slučaj pogledao levo i desno da vidim da li ide neka raketa prema meni i došao sam do praga piste i snizio nadole, kao da polećem sa nosača aviona“.

Iza prve pare poletali su major Dušan Krneta („orao“ 25204) i major Živica Trifunjagić (broj 25205). Vođa para na poletanju je došao do velike brzine i nije mogao da uvuče stajni trap i vratio se na aerodrom. Njegov pratilac nastavio je sa zadatakom i pratio je vodeću paru.

Rica se suočio sa otkazom – pretkrilka

se nisu uvukla. Ona se koriste na poletanju i sletanju, ali u letu su limitirala brzinu, i to bez oštih manevara jer se može desiti da se otkinu. Rica kaže: „Imao sam veliki teret, četiri bombe, zatim pretkrilaca koče puno, ali Sreto ide 800 km/h i sa najjačim avionom ne stižem dvosed, po-vremeno uključujem forsaž.“

Dva „orla“ došla su do objekta dejstva gde su na malom rastojanju bile „učke“ utvrđene na uzvišenju i pripadnici 63. padobranske brigade koji su bili pod snažnom vatrom protivnika.

„Uključio sam naoružanje, ali ni-šan ne radi, nema nišansku sliku (na „orlu“ je pokazivač francuske proi-zvodnje u visini pogleda pilota). Se-tio sam se da su matorci koji su bacali belku rekli da treba da je otkačim kada cilj dođe pod nogu, to je taj momenat“, kaže Rica. Iz brišućeg leta iskočili su na 200 m kako su planirali: „Imam utisak da sam na 1.000 m i pogledam visino-mer i vidim da je sve kako treba – 200 m. Sreto, levo od mene, jedno 200 m, a ja sam pobegao malo u desnu stranu da pokrijemo površinu gde su položaji. Video sam Sretine bombe, bacio sam sve četiri bombe, krenuo udesno za vođom pare koji je išao nisko u oštar zaokret. Vukao sam 6 G. Video sam momenat otvaranja kasete, naježio sam se, srećom nisam dole, gore sam i penjem se malo da imam ugao za gađanje iz ge-ešova sa 400 granata 23 mm. Izašao sam iz zao-kreta na možda oko 400 m iznad terena i ušao sam u pravac, postavljam ugao i na nišanskom staklu vidim Sretin avion koji baca još dve bombe. Nisam znao da radi iz drugog naleta, da nije odjednom bacio sve četiri. Vraćam okidač na pali-ci, nemam vremena, ne smem nastaviti da ponirem da ne bih uleteo u parčad bombi, i u tom trenutku preseca mi pravac leta 'orao' na samo par metara. Ra-dilo se o avionu drugog para koji nas je stigao i nisam znao da je sa nama u for-maciji. Pretekao sam ga i nastavili smo nazad ka Ponikvama. Sunce nam ide u oči, nisko prelećemo preko nekog brda-šca i vidim dva stuba i žica između, neka antena, Sreto ide direktno na prepreku, pretpostavio sam da ne vidi zbog sun-ca i stisnuo 'paziiii', ali on je izveo mane-var, pravu kobru, odjednom je iz hori-zontalnog leta prešao u vertikalno pe-njanje i preskočio je prepreku.“

Rica se suočio sa problemom nedo-statka goriva jer odlučio je da leti iako je imao otkaz pretkrilaca koja su dove-la do veće potrošnje (sa forsažem moto-ri „orla“ gutaju 80% više goriva): „Pratim Sretu, količnomer pokazuje 900 l, mi-nimalna količina, zatim 450 l, to je dru-ga minimalna. Neću da iskačem iz avio-na, blizu sam aerodroma, ali u brišućem letu koncentrisan na praćenje vođe ne znam gde sam i zato sam se nastrojio na radio-far Užice. Imam samo 300 l, ali minut-dva kasnije sleteli smo iz pravca, iz brišućeg leta popeli smo se uz brdo i pista je bila pred nama. Kasnije su mi rekli da sam sleteo na parama goriva. Iza-šao sam na stazu za vođenje i došao do ABS odakle sam i krenuo na zadatak, i tražim pogledom mehaničara da me na-vede da uđem unutra, mora neko da po-

kaže da ne bih zakačio krilom ili pred-u-boko ušao da nabijem pito-cev. Nema nikog, uterao sam avion unutra, otvo-rio kabinu, ali nije lako izaći iz „orla“ jer nema gde da se stane. Sišao sam dole na mišiće, video sam siluetu nekog ko maše i pokazuje da dođem. Nemam pljuvač-ke u ustima, suva usta. Trčim nekih 250 m. Tu je neko sklonište – jedna betonska vrata, zatim cikcak hodnik i jedna pro-storija poplavljena vodom. Tehničari su na daščicama da ne bi bili mokri. Zbog očekivanog naleta NATO-a bili su tamo četrdesetak minuta.“

Rica se nalazio u podzemnom skloni-štu koje je bilo identično kao ono uni-šteno prve noći rata. Deo tehničara nije bio tamo – njih desetak bili su u jednoj vrtači i sačekali su povratak aviona sa zadatka. Očekivali su da će Amerikanci i saveznici postupiti kao u Iraku kada su bombardovali aerodrome posle poleta-nja iračkih aviona koji nisu imali gde da se vrata. Udar NATO-a nije se desio i sa-čekali su povratak aviona. Miks je doče-kao Malinovića i Muniševića, „orao“ su ubacili u ABS, kasnije su pokupljeni au-tobusom i odvezeni van aerodroma.

Piloti su se smestili u kuće raštrkane u jednom selu, u više kuća da ako neka bude pogođena ne poginu svi, da ima ko

Čitav sastav 252. eskadrile prikupljen je u sali doma na Kadinjači. Starešinama se obratio Malinović besedom koja je ostavila snažan utisak. Obećao je da će poleteti u prvom avionu, zatim da će leteti starešine, pa tek ako ostane aviona i mladi piloti

Piloti su se smestili u kuće raštrkane u jednom selu, u više kuća da ako neka bude pogođena ne poginu svi, da ima ko da leti

Pred kraj rata odobreno je da se „orlovi“ izvuku iz ABS. Tehničari eskadrile i zavoda skinuli su krila i avioni su postavljeni na drvene nosače i ukrcani na železničke platforme. Novo sklonište bio je tunel kod sela Sušica. Sačuvani su jedan jednosed J-22 i tri dvoseda NJ-22. Jedan od tih aviona bio je NJ-22 broj 25525

da leti. Rica je imao priliku da vidi prvu sedu u životu stečenu na borbenom letu u trajanju od 35 minuta.

D-3 - 27. MART

Tehničari su otišli u ABS, avione koji su leteli na prvi zadatak popunili su gorivom i naoružali. Komanda puka primila je poziv sa isturenog komandnog mesta 3. armije za podršku i odlučila da se ide na zadatak sa pet „orlova“. Izabrani su piloti koji nisu leteli prethodnog dana jer se mora podeliti ratni rizik na sve.

Sa piste je poletelo svih pet aviona, ali tri pilota nisu pronašla cilj zbog složenih meteoroloških uslova. Tri pilota poletela su sa jednim NJ-22 i jednim J-22, dejstvovali su i vratili se nazad. Kao što je Malinović obećao da će starešine da lete, zadatak je predvodio komandant eskadrile major Josip Želi. Za 252. eskadrilu statistika borbenih letova završila se sa tim letovima.

UDARI NATO-A

Američki bombarderi klasičnim bombama prekrili su kraterima PSS aerodroma Ponikve. Laserski vođenim projektilima uništavani su ABS i betonska

zaštita postala je sarkofag za avion koji se zatekao u zaklonu. Od 11 aviona uništeni su jedan po jedan pet jednoseda i dva dvoseda. Malinović je predlagao pretpostavljenima da se avioni rastave i sklone sa aerodroma jer se ne može pronaći zaklon na tom „nosaču aviona“. Sa razorene PSS ne može da se poleti, a ako se preduzmu veće popravke ponovo će doći bombarderi NATO-a. „Razumno rešenje bilo je da se pošalje tehnička podrška iz remontnog zavoda 'Most' i da oni sa tehničarima eskadrile rastave avione i izvezu sa aerodroma. Predložio sam da se prebace do Lađevaca kao ojačanje za 241. eskadrilu“, kaže Malinović.

Pred kraj rata odobreno je da se „orlovi“ izvuku iz ABS. Tehničari eskadrile i zavoda skinuli su krila i avioni su postavljeni na drvene nosače i ukrcani na železničke platforme. Novo sklonište bio je tunel kod sela Sušica. Sačuvani su jedan jednosed J-22 i tri dvoseda NJ-22. Jedan od tih aviona bio je NJ-22 broj 25525. Nalazio se u ABS koje je 22. maja pogođeno bombom od 2.000 funti (907 kg). Njena udarna tačka bila je na zadnjoj strani skloništa, kod otvora, tzv. luftera, odvoda gasova. Rikošetirala je i udarila je zid ABS, zabila se u tlo

i nije se aktivirala. Od komada betona koje je bomba otkinula oštećen je zadnji deo aviona broj 25525. Izvučen je iz ABS i bio je jedan od aviona skrivenih u tunelu. Posle rata je popravljen i vraćen u jedinicu. Od 2011. do 2017. bio je na remontu i sada leti u 241. eskadrili sa aerodroma Lađevci.

Ricin avion 25168 nije preživeo rat. Nalazio se u jednom ABS pored lovca MiG-21bis iz prištinskog 83. puka i 26. maja od pogotka projektila taj avion je uništen. Tehničari su zatekli „orao“ propet na zid skloništa. Avion je bio oslonjen na četiri bombe BL-755. Izvukli su ga „tamom“ i procenjeno je da su štete prevelike i potpisani su papi-ri za rashod.

Naknadno, novembra 2000. godine odluka je poništena jer je procenjeno da je od aviona ostalo dovoljno da se posle popravki iskoristi kao maketa i postavljen je na stelu na ulazu na aerodrom Lađevci.

Godinama posle rata Rica se sreo sa padobranskim oficijom koji je bio svedok naleta „orlova“. „Pomislili smo da ćete baciti bombe na nas, ali preletele su i pale su baš tamo gde treba. Hvala za to!“ **N**

Što nas zanima šta jedu Amerikanci

... I šta sad mi
da jedemo?

Trampova administracija je u novim smernicama preokrenula piramidu ishrane dajući prioritet proteinima, smanjenju unosa šećera i prerađene hrane i manjem ograničenju alkohola

Piše Ana Mitić

Ovih dana kada mnogo pričamo o hrani, od toga šta spremamo i jedemo, koliko smo preterali i kako ćemo da skidamo kilograme koje smo nabacili tokom praznika zbog prežderavanja, stižu nove smernice za zdravu ishranu iz Amerike. Prve ocene su da je piramida ishrane sada potpuno okrenuta naopačke. Iza svega stoji Robert F. Kenedi Junior, kontroverzni ministar zdravlja Amerike koji je već napravio štetu sa vakcinama, a poznat i po zalaganjima da iz vode treba izbaciti fluor, propagiranju konzumiranja sirovog kravljeg mleka (neprokuvanog) i drugih „čudnih“ i vrlo štetnih po zdravlje ideja.

Osim toga, pitanje je što bi nas uopšte trebalo da zanima kako se hrane Amerikanci. Deo odgovora je u tome što se mnoge stvari po pitanju zdravlja odande „preliju“ po celom svetu, a uostalom

rađene hrane, uključujući prethodno upakovane grickalice poput čipsa, kolačića i bombona.

Žitarice, koje su nekada bile osnovna predložene ishrane, sada su najmanja grupa i potisnute su na dno. Proteini, mlečni proizvodi, zdrave masti, voće i povrće su najveće kategorije koje se takmiče za vrh.

Smernice, koje objavljuju svakih pet godina Ministarstvo poljoprivrede i Ministarstvo zdravlja i socijalnih službi, mnogo kraće nego ranije – 10 stranica u odnosu na 100 ili više, takođe predlažu tri porcije punomasnih mlečnih proizvoda dnevno.

Preporučuje se kuvanje sa uljima poput maslinovog, ali se kao alternativna opcija predlaže govedji loj – koji Kenedi obožava i koji je bogat zasićenim mastima. I ovo je možda najčudnija preporuka.

Mi nikad nismo usvojili pravu metodologiju da napravimo nacionalne preporuke koje polaze od toga šta želimo da postignemo u zdravlju. Zašto nemamo agenciju za hranu po ugledu na Evropsku agenciju za bezbednost hrane? To je jedan od najgorih propusta u poslednje tri decenije

Prof. dr Jagoda Jorga

što ne bismo videli da li u tim preporukama za ishranu ima nešto dobro i korisno kad već toliko svi pričamo o hrani.

Smernice koje se tiču ishrane ukratko potenciraju veći unos hrane bogate proteinima, manji unos šećera i visoko preporučene hrane, a najveća promena tiče se većeg unosa mleka i mesa čak i ne tako velikih, kao dosad, restrikcija koje se odnose na alkohol. Reklo bi se da nije sve tako loše u tim preporukama, ima dobrih, manje dobrih i čudnih saveta, ali krenimo redom.

„Moja poruka je jasna: jedite pravu hranu“, rekao je Kenedi na konferenciji za novinare u Beloj kući.

Generalno, preporuke zahtevaju konzumiranje proteina, mlečnih proizvoda sa punim sadržajem masti, potenciranje zdravih masti, integralnih žitarica bogatih vlaknima, voća i povrća, uz izbegavanje šećera i visoko pre-

„Mi stvarno ne možemo da se ugledamo na američku ishranu. Mi spadamo u Evropu“, kaže na početku razgovora za Nedeljnik profesorka Jagoda Jorga, specijalista higijene, supspecijalista dijetoterapije, doktor medicinskih nauka iz oblasti gojaznosti, naglašavajući da se treba osvrnuti na to da je ovo politički najbojejenija preporuka od sada – najveći uticaj izvršio je neko ko je ministar, obojio je to svojim shvatanjima.

Ipak, koliko se to nas tiče – budući da je upitno kakve su naše preporuke za ishranu i što ih nemamo?

„Treba krenuti od toga da se to nas jako malo tiče. Naš 'Batut' je svojevremeno pravio neku piramidu ishrane. To je, zapravo, food based dietary recommendations – preporuke o ishrani bazirane na pravoj hrani, a ne koliko proteina, toliko ugljenih hidrata... nego, bazirano na hrani. Drugo što je važno, mi nikad nismo usvojili pravu metodo-

Sporno je ohrabrenje da se ljudi bace na punomasno mleko i mlečne proizvode dobijene od punomasnog mleka. Otvoreno je pitanje svežeg, nezagorelog crvenog mesa. Ne treba sektašiti sa ribom i bledim mesom peradi, ali ni insistirati na dodatnom unosu crvenih mesa u populaciji koja ih već dovoljno koristi

Dr Zoran Radovanović

logiju da napravimo nacionalne preporuke koje polaze od toga šta želimo da postignemo u zdravlju i koji je najveći problem povezan sa nepravilnom ishranom i fizičkom aktivnošću. Ne govorimo o svim bolestima koje postoje, nego koja je to nacionalna patologija koju bismo voleli da preveniramo. Nacionalne preporuke kod nas ne postoje na taj način“, kaže dr Jagoda Jorga.

Svaka ozbiljnija zemlja ima svoje preporuke, dodaje ona. Grafički prikazi su različiti, nisu uvek u obliku piramide.

„Japanci odavno imaju obrnutu piramidu, a Amerikanci su sada obrnuli svoju i to je izazvalo najveći potres.“

Šta je tu potpuno novo? Amerikanci donose preporuke svakih pet godina i kod njih je to odavno ustanovljeno, objašnjava profesorka Jorga. Tome preti ozbiljna naučna istraživanja, skup naučnika proučava šta je dokazano da ima uticaja na vezu hrane i bolesti.

PROTEINI I PUNOMASNI MLEČNI PROIZVODI

„Ovo sada je potpuno ignorisanje onoga što je taj komitet naučnika stavio kao bitno. Osnova njihovih preporuka bila je povećati unos biljne hrane. Nove američke preporuke težište stavljaju na hranu životinjskog porekla bogatu proteinima, meso svih životinja, dok na ribi ne insistiraju posebno.“

Mlečni proizvodi – i to punomasni, a ne oni visoko prerađeni kao što su voćni jogurti – to je izbačeno. Proteini su bitno povećani. Nekad je bilo 0,8 grama na kilogram telesne mase. Prema tome, za pedeset kila to je 56 grama proteina. Sad je 1,2 do 1,6 grama proteina na kilogram telesne mase. To je najveća razlika u odnosu na prethodno“, pojašnjava profesorka Jorga.

Za nekoga ko teži 84 kilograma, ovo bi moglo da znači dodavanje količine proteina koju biste mogli da nađete u 200 grama pilećih prsa ili 10 jaja, prema *Njujork tajmsu*: „Većina ljudi verovatno neće imati mnogo koristi od konzumiranja 10 jaja svakog dana (ili gutanja proteinske vode ili bilo koje grickalice bogate proteinima koje su postale sveprisutne na policama prodavnica). To je zato što se koristi od više proteina zaista pojavljuju samo kada se kombinuju sa treningom otpora.“

Ali kada konzumirate više proteina nego što vam je potrebno za obnovu mišića, višak proteina se tretira kao drugi izvor kalorija.

Sledeća velika promena su dodati šećeri, kako to kažu Amerikanci, dok Svetska zdravstvena organizacija i Evropa koriste termin slobodni šećeri. Nekad su dodati šećeri bili svedeni na 10% ukupnog energetskeg unosa. Od 2000 kalorija, to je 200 kalorija, odnosno oko 50 grama šećera. Sada je striktno navedeno, što je jako dobro u ovoj preporuci: ne više od 10 grama u obroku, priča profesorka Jorga.

„Za šećer je strašno važno koliko čovek unese odjednom, ne samo koliko ste uneli dnevno. S tim u vezi, rekli su: mala čaša ceđenog soka, ako ne unesete celo voće. Insistira se na unosu celih namirnica, što manje prerađenih. Ograničiti unos ceđenog voća. Celo voće – dve porcije, to je 200 do 300 grama; povrće – tri do pet porcija. Tu ništa nije bitno izmenjeno.“

Na dnu preporuka, odnosno na vrhu jer su okrenute naopačke, nalazi se vrlo malo učešće žitarica i skrobova. To je nekad činilo 50% ukupnog energetskeg unosa. Sad je bitno smanjeno, iako je učešće ukupnih ugljenih hidrata i dalje između 45% i 55%.

„Praktično, insistira se na unosu proizvoda od celog zrna. U srpskim uslovima to je pšenica. Kad se to prevede na grame, svodi se na između 120 i 180 grama hleba“, dodaje profesorka.

Mlečni proizvodi – insistiraju na tri porcije dnevno. To je 750 mililitara mleka ili običnog jogurta. Podstiču unos visokoproteinskih proizvoda, kao što je grčki tip jogurta.

„Ne ‘srpski’, ‘grčki’ jogurt... to nema veze s tim. Grčki tip jogurta ima 10 do 11 grama proteina u 100 grama, a normalni jogurt ima 3 do 4 grama. To je bitna razlika. Insistiraju na namirnicama koje imaju veliku nutritivnu gustinu – puno važnih hranljivih materija po jedinici kalorija. To je bitan otklon od ranijeg tipa američke ishrane, gde imate veliko učešće visoko prerađene hrane. Insistira se da se to izbacila. Naučna zajednica to smatra kontroverzom jer nije do kraja definisano šta je visoko prerađena hrana, ali poruka je: kupujte kvalitetnu hranu i kuvajte kod kuće. To će uzdrmati američku kulturu ishrane“, ocenjuje profesorka Jagoda Jorga.

Primer su ovsene pahuljice: imate celo zrno ovasa koje se kuva kao kaša. Imate one koje su delimično prerađene da se brže skuvaju. A onda imate gomilu gotovih ovsenih kašica – to je visoko prerađena hrana – ubili su vlakna, dodali šećere i dobijete lošu hranu od dobre sirovine.

Učešće proteinske hrane je jako povećano, ali se i dalje insistira na velikom unosu povrća. I još jedna bitna stvar: za dodatne masnoće potpuno su izbačena sva biljna ulja, osim maslinovog.

„To je ogromna promena. Kažu da osnovna masnoća treba da bude masli-

Jako velika razlika tiče se unosa alkohola. Nekad je to bilo jedno do dva pića dnevno (jedno za žene i dva za muškarce). Umesto toga, sada se Amerikancima savetuje da piju „manje alkohola za bolje opšte zdravlje“ bez specifičnih ograničenja

novo ulje. Mogu se dodavati goveđi loj i puter. Kod nas je ta vrsta masnoće svinjska mast. Ona po svom sastavu nije lošija od goveđeg loja, ali ima puno zasićenih masti. Zato kažem, ne možemo mi to da preslikavamo. Niti će iko u svetu to da preslika“, izričita je profesorka Jorga.

ALKOHOL

Jako velika razlika tiče se unosa alkohola. Nekad je to bilo jedno do dva pića dnevno (jedno za žene i dva za muškarce). Umesto toga, sada se Amerikancima savetuje da piju „manje alkohola za bolje opšte zdravlje“ bez specifičnih ograničenja. Smatraju da je to važan element socijalnog zdravlja i druženja, ali preporučuju smanjenje.

Smernice preporučuju da neki treba u potpunosti da izbegavaju alkohol, uključujući trudnice, ljude koji se oporavljaju od poremećaja upotrebe alkohola ili koji se bore da kontrolišu svoj unos, i one koji uzimaju lekove za koje konzumiranje alkohola može imati negativne efekte.

Na brifingu za novinare, dr Mehmet Oz, prvi čovek Centara za usluge Medicare i Medicaid, tvrdio je da prethodna ograničenja u vezi sa alkoholom nisu bila zasnovana ni na kakvim konkretnim naučnim dokazima o količini alkoholnih pića dnevno koju bi preporučio – uprkos studijama koje pokazuju povećanje zdravstvenih rizika od konzumiranja alkohola.

Svetska zdravstvena organizacija kaže da ne postoji količina alkohola koja je bezbedna. Prekomerno pijenje je definisano od američkog CDC-ja kao 15 ili više pića nedeljno za muškarce ili 8 ili više pića nedeljno za žene. Standardno piće je 350 ml običnog piva, 225 ml malt likera (jako pivo sa većim procentom alkohola), 140 ml čaša vina i 45 ml žestokog pića, prema CDC-ju.

Kada je na brifingu za novinare u Beloj kući zamoljen da objasni nauku koja stoji iza novih smernica za alkohol, Oz je rekao da je alkohol „društveno mazivo“ koje pomaže u zbližavanju ljudi.

„U najboljem slučaju, ne mislim da bi trebalo da pijete alkohol, ali ljudima pruža izgovor da se povežu i druže“, rekao je Oz.

„I verovatno nema ništa zdravije od dobrog provoda sa prijateljima na bezbedan način. Ako pogledate plave zone, na primer, širom sveta, gde ljudi žive najduže,

alkohol je ponekad deo njihove ishrane. Opet, male količine uzete veoma promišljeno i obično na način kao na proslavama. Dakle, alkohol je uključen u ove dijetetske smernice, ali implikacija je da ga ne jedete za doručak, zar ne?“, dodao je.

Preporuke o ishrani sadrže i dobre i loše strane, kaže profesor Zoran Radovanović, epidemiolog, a konkretno za alkohol kaže: „Dok se pokazalo da umeren unos alkohola može da prija kardiovaskularnom sistemu, jer relaksira čoveka, rizik od raka i od ukupne smrtnosti srazmeran je unetoj količini alkohola. Treba biti svestan socijalnih okolnosti, pa ne insistirati na trezvenjaštvu, ali ni naturati ljudima da se hvataju čaše.“

NE TREBA SEKTAŠITI

Dobro je, dodaje Radovanović, ograničiti unos koncentrovanih šećera, prerađene i konzervisane hrane, na čemu se već dugo insistira. Zaslađena energetska pića i čips (presoljen krompir iz fritaze pun trans-masnih kiselina nastalih izlaganjem ugljenih hidrata vrelom ulju) primeri su nezdrave ishrane. „Sporno je ohrabrenje da se ljudi bace na punomasno mleko i mlečne proizvode dobijene od punomasnog mleka. Otvoreno je pitanje svežeg, nezagorelog crvenog mesa. Ne treba sektašiti sa ribom i bledim mesom peradi, ali ni insistirati na dodatnom unosu crvenih mesa u populaciji koja ih već dovoljno koristi.“

Preporuka o povećanom unosu proteina ima puno smisla u zemljama Trećeg sveta, ali Amerikanci u tome ne oskudevaju, kaže profesor Radovanović. Navodi da eksperimenti na životinjama (ne raspolaže podacima za ljude) pokazuju da sitni glodari izloženi hiperproteinskoj ishrani brže stare i kraće žive.

I da li će na kraju sve ove preporuke uticati na nas, i koliko su se približile evropskim preporukama?

„Nikoliko! Nisu se približile nikada. Evropske preporuke nikad nisu insistirale na niskomasnim mlečnim proizvodima. Kad ste videli u Italiji ili Francuskoj da obeshrabruju ljude da jedu fine sireve?“, napominje profesorka Jorga.

U Evropi, objašnjava nam, postoje dva upadljiva tipa ishrane koji se smatraju dobrim: mediteranski i nordijski. U nordijskom tipu bitna je razlika u upotrebi masnoća – koriste ulje od uljane repice, bogato omega-3 masnim kise-

U Evropi postoje dva tipa ishrane koji se smatraju dobrim: mediteranski i nordijski

linama. „Neće Nordijci da koriste goveđi loj, niti maslinovo ulje. Sve nacionalne preporuke polaze od navika. Nordijci koriste dosta korenastog povrća i ribe. Zato ovo ne može da se preslika.“

Kao nekome ko se bavi gojaznošću, ove američke preporuke njoj najviše liče na balansiranu deficitnu dijetu, koja je najprihvatljivija za mršavljenje.

„Tu imate više proteinske hrane, puno povrća, izbacite šećer, smanjite masnoće i skrobove. Američke preporuke polaze od toga da je najveći problem Amerike epidemija gojaznosti. Preko 70% Amerikanaca ima povećanu težinu. Oni pokušavaju da se izbore sa tim.“

Drugo je pitanje koliko to košta.

„Svaka dobra hrana je skupa. Biftek, kvalitetna riba... Ako hoćete kvalitetnu hranu, ona košta. To će biti jedna od najvećih prepreka u sprovođenju ovih preporuka.“

Okej, to se tiče Amerikanaca, ali ljudi čuju sve i svašta u vezi sa ishranom pa slede nekakve preporuke, pogotovo kada ne postoje nacionalne.

„Ishrana bez glutena, egzotične namirnice – to nema veze sa američkim preporukama. To je marketing. To nikad nije bio deo američke ishrane niti naučno zasnovanih preporuka. Jeste li videli u američkim preporukama da neko priča o kinoi ili čija semenkama? Nema, naravno.“

Zato zaključuje da gledano sa aspekta borbe protiv gojaznosti, ove najnovije preporuke imaju smisla za američke uslove.

Ali ako barem jednu stvar možemo da preslikamo od Amerikanaca, to su nacionalne preporuke za ishranu.

To je pitanje političke volje, zaključuje profesorka Jagoda Jorga.

„Kad sam se bavila politikom, htela sam da postavim politiku hrane i preventivnu medicinu na mesto koje joj pripada. Nisam uspela i dala sam otkaz. Imamo ljude koji bi znali to da urade, specijaliste za ishranu, što nema veliki broj zemalja u Evropi. Zašto nemamo agenciju za hranu po ugledu na Evropsku agenciju za bezbednost hrane? To je jedan od najgorih propusta u poslednje tri decenije.“ **N**

Karleušin razlog

Nad tim prekinutim/propalim Karleušinim koncertima
građanska niža srednja klasa danima seiri i to smatra
značajnom etapom na putu urušavanja režima

Piše Svetislav Basara

Biće ovo pismo prepuno sranja, Miljenko. Sve se češće događa da dok ti pišeš odgovor na moje pismo, ja simultano čitam neku knjigu u kojoj nađem na nešto što će mi pomoći da ti repliciram. Tako je bilo i ovog puta. Čitao sam „Doba gomile“ Serža Moskovisija i na jednom mestu naišao na nekoliko redaka koji bacaju prigušeno svetlo na okolnosti pod kojima se predsjednik hrvatskog PEN-a i umna i lucidna politologinja-marksistkinja (i mnogi drugi) poseru na sopstvene integritete, biografije i pretvore se u „radikalne neprijatelje samih sebe“, a usput i svih onih koji su ostali pri antifašističkim stavovima koje su i oni donedavno zastupali.

Ti redovi u „Dobu gomile“ govore o opšteljudskoj podložnosti nastrojenjima i raspoloženima sredine, pa otprilike kažu – prepričavam – da se svako ko se nađe u žalobnom društvu po automatizmu oseti ožalošćenim, a ukoliko se nađe u nekom veselom društvu, onda se oraspoloži.

Ta empatijska prijemčivost je sasvim u redu – zapravo je nešto vrlo dobro – kad se radi o porodičnim, prijateljskim i (uopšte) nevelikim društvima, ali kad se emocionalni automatizam prenese na teren velikih društava – koja si pritom laskaju da su veća nego što jesu – stvar poprima zlokobna i groteskna obličja.

Znamo da su srpsko-hrvatske main-

stream društvene elite dve velike ožalošćene porodice između kojih, doduše, ima razlika, koje su – kao i većina srpsko-hrvatskih razlika – uporedive

**U sličnu (nešto
učtiviju) nemilost
iste niže srednje klase
svojevremeno je pao i
Kovač. I to ne zato što
su pojedinci iz klase
izgradili neki svoj stav o
Kovačevom delovanju,
nego su naprosto
podlegli opštenarodnom
stavu o Kovaču**

sa razlikama u zasranostima zagrebačkih i beogradskih kafanskih nužnika. (Ponovo: to nipošto ne treba smatrati beznačajnom razlikom.) Takođe treba naglasiti da su hrvatske sahrambene/sprovođbene javne ožalošćenosti znatno decentnije od beogradskih ukopa i daća, koji znaju eskalirati u bankete, političke mitinge, narodna veselja i – obavezno, usmene leksikone „ko je ko u Srbiji (na sahrani)“.

Jeste za žaljenje – ili možda i nije – to što su srpsko-hrvatski nacionalni narativi sklepani od resantimana, jadikovki, samosažaljenja, solidarnosti sa najmračnijim ličnostima iz naših čemernih istorija, samoviktimizacija i proslava trijumfalnih Pirovih pobeda.

Rekoh „možda nije za žaljenje“ zato što podozrevam da bi se srpska i hrvatska društva mogla vinuti do boljeg, pozitivnijeg nastrojenja, ali da to izričito ne žele. Dobro je izgleda Srbima i (u materijalnom smislu nešto bolje) Hrvatima u komfornom zlu u kome leže. (U kome i svijet leži.) Nema tu nikakve protivurečnosti. Teološkim jezikom rečeno: „smirili su se u grehu“, našli načina da se „udobno smeste na krst“; privremeno je to naravno. Đavo uvek dođe po svoje. Ali valja napomenuti da „privremeno“ veoma dugo (možda i najduže) traje.

U apsolutnom si pravu kad pišeš da „u našim društvima, ni u Hrvata ni u Srba, (ne) postoji ikakav čvrsti stav o bilo kome i bilo čemu. Pa (da) tako nije postojao ni

čvrsti stav beogradske čaršije o Kovaču“. Tačno je da ne može biti tačnije da se o njemu „preko noći (moglo) promijeniti mišljenje, da je on to htio. I to, da banaliziram do krajnjih granica, na isti način na koji se u neka doba promijenilo mišljenje o – Karleuši“.

Zašto, Miljenko, pretpostavljaš da ja ne pratim zbivanja oko te gospode? Previše visoko misliš o meni. Nisam ti ja iznad situacionista, pomno ja pratim i mnogo bizarnije fenomene. I te kako pratim i „zbivanja oko gospode, koja je u neka doba, i ne tako davno, bila na strani LGBT čeljadi i slobodomislećih izdajnika nacionalne stvari, da bi nakon toga, bez vidnog razloga, presvrnula u neobično rječitu, da ne kažem lajavu, ikonu vladajućeg režima“.

Paradigmatičan je to primer. Ali Karleušin razlog uopšte nije toliko nevidan – a kako ćemo videti, nije toliko nevi-

dan ni u slučaju presvrnuća predsjednika PEN-a i politologinje-ex lepotice – razlog je (smeo bih se opkladiti) zapravo čisto komercijalne prirode. Dama je, na-

**U Srbiji se manje
više svi ugravaju u
primitivni foto robot
Srbina pravoslavne
vere, koji mrzi Zapad,
voli Rusiju, brani
srpski ajvar, jauče nad
ugroženošću ćirilice
i srpskog naroda i
koji se – u skladu
sa mogućnostima i
prilikama – slaže,
umnožava i obožava**

ime, primetila da pjevačima i filmadžijama koji su „ikone“ režima dobro ide u životu i da odlično zarađuju, pa je pomislila da bi i ona „promenom ploče“ mogla dobiti deo vladajućeg kolača.

Tu se, međutim, žestoko zajebala u račun jer njenu (nikad naročito veliku) publiku – upravo zbog podrške LGBT čeljadi i slobodoumnosti – nikada nisu činili režimski botovi, miting-statisti i glasači, nego drugosrbijanska niža srednja klasa. Karleuša je posledično (i trenutno) pala u nemilost drugosrbijanske niže srednje koja – iako nikad nije na vlasti – daje ton svemu u Srbiji. Doživela je Karleuša da se njeni koncerti (teške li reči) ili otkazuju pod pritiskom javnosti, ili se održe na silu boga, ili se (na vrlo primitivan način) prekidaju, ili se na njih kao na radni zadatak, dovode zaposlenici javnih preduzeća.

I onda nad tim prekinutim/propalim Karleušinim koncertima – telefonske vi-

deo-snimke koje je muka duhu gledati – građanska niža srednja klasa danima seiri i to smatra značajnom etapom na putu urušavanja režima.

U sličnu (nešto učtiviju) nemilost iste niže srednje klase svojevremeno je pao i Kovač. I to ne zato što su pojedinci iz klase izgradili neki svoj stav o Kovačevom delovanju, nego su naprosto podlegli opštenarodnom stavu o Kovaču, koji se u suštini zamerio nekolicini ondašnjih kabadahija, ali je njihov „stav“ postao (dobrovoljno) obavezan za sve. (Čast izuzecima.)

Posle čitanja prvog toma „Doba gomile“ nisam mogao a da ne donesem sud da hrvatsko i (naročito) srpsko društvo u političkoj evoluciji nisu odmakli predaleko od stadijuma primordijalne gomile, koju – znalo se to i pre Moskovisija – na okupu drži set fiksnih ideja, verovanja, sujeverja, predrasuda, totema i tabua.

Kritikovati te nebuloze, usprotiviti im se – ili (još gore) osporiti ih – večno ožalošćene elite ožalošćenih srpsko-hrvatskih porodica doživljavaju kao grohotan smeh na sahrani i taj doživljaj prosleđuju celoj zajednici, koja ga – opet čast retkim izuzecima – bespogovorno prihvata kao lični stav, mada intimno svi ne moraju misliti tako.

Ne samo da su u Srba i Hrvata retke osobe sa čvrstim, ličnim stavom, retkost su i autentične ličnosti, muškarci i žene koje formiraju njihova lična mišljenja i postupci. U Srbiji se manje-više svi uguravaju u primitivni foto-robot Srbina pravoslavne vere, koji mrzi Zapad, voli Rusiju, brani srpski ajvar, jauče nad ugroženošću ćirilice i srpskog naroda i koji se – u skladu sa mogućnostima i prilikama – slaže, umnožava i obožava.

Stvar sa ličnim integritetom – koji se stiče separacijom od mračnih instinkta gomile – stoji slično kao stvar sa umećem sublimisanog mišljenja koje se stiče separacijom od zabludnih mišljenja mase, mišljenja za koje je Hajdeger studentima prve godine filozofije govorio da se njime ovladava s krajnjom mukom posle mnogih i frustrirajućih napora samo da bi se, kad se to umeće jednom dosegne, shvatilo da se s tim umećem ništa ne može postići.

Isto se tako osim integriteta samog, ni sa ličnim integritetom ništa ne može

postići. I ne samo da se ništa ne može postići, nego lični integritet može i bedu natovariti za vrat. U relativno mirnim vremenima to bude beda u vidu kofe govana prosute na Tomićevu glavu, babuskare koja se tebi unosi u lice i kaže ti da si govno – ili kao preteći grafit na ulazu zgrade – a u zlim vremenima – koja izgleda opet dolaze – to ume biti mnogo gore i opasnije, ponekad i smrtnosno, mada uvek manje bedno od kofa govana na glavu i bapskih unoše-

nja u lice.

U tom smislu, čini mi se da „predsednik hrvatskog PEN-a, politologinja i slobodoumni gradonačelnik“ u jednom trenutku više naprosto nisu imali snage da ponesu teret (i neudobnost) ličnog integriteta, koji doista jeste teret (i neudobnost), a može doneti i gadne neprijatnosti, ti bi to bar morao znati. To što se ovaj (ova) ili onaj (ona) poseru na integritet i biografiju, pa krenu starom stazom kolektivnih grešnika, vest je tipa „pas ujeo čoveka“, svakodnevna je to pojava, vest tipa „čovek ujeo psa“ bila bi da se neko ko je hodio stazom grešnika presaldumio i zakoračio na stazu ličnog integriteta.

Retko to biva ali ponekad se zbude.

Uticao klozeta i sranja na istoriju i život je (valjda iz građanske pristojnosti) potcenjen: sećaš se kad sam ti letos pisao da skup ljudi – zvanično pola miliona, realno trista hiljada – punih rezidualnih govana sabijen na malom prostoru, na Tompsonovom koncertu mora rezultirati teškim sranjem. Koliko je dugo trebalo čekati da započne serija sranja (jesu li babuskarin ispad i preteći grafiti bili pre ili

Pre nego što mi je Dejan Mihailović preporučio „Semper idem“ – ja ga pročitao u dahu, pa posle dva meseca pročitao još jednom – pojma nisam imao ko je uopšte Dorde Lebović i nisam znao čak ni za njegov scenaristički opus

**Treba biti majstor
stila – što ti jesi – pa
delikatno, a opet
slikovito i silovito opisati
jezivu klozetsku scenu
koja ne znam za koga
je bila užasnija, za
Koljevića – odmah sam
ga prepoznao – ili za
tebe**

posle Tompsonovog koncerta)?

„Pokazali su da ih ima“ – što rekla ona časna sestra koja je iz molitvenog mira nekog samostana potegla na turbo-folk kalakurnicu – pa kad ih već ima, zašto da ne pokažu mišići i za dom spremnost.

Usledila je serija pokazivanja mišića i za dom spremnosti, prosvjedi protiv srpskih pionirskih folklornih smotri, anti-hrvatskih filmskih festivala i – na kraju (ako je to kraj) – protiv svečane akademije upriličene u čast Dejana Medakovića, koja, ruku na srce, jeste bila potuljena provokacija sa nadaleko čuvenom srpskom izlaznom strategijom: „Hteli smo samo da se podsetimo Medakovića, pesnika, istoričara umetnosti, erudite, rođenog u Zagrebu.“

Ali dosta je svakom pasusu Medakovića njegovih i prosvjednika protiv Medakovića, došli smo do centralnog sranja naše prepiske, do klozetske horror epizode u sarajevskom Domu mladih, na dan Osnivačke skupštine SDS-a, čiji me je opis – uličnim jezikom rečeno – istresao iz gaća.

Treba biti majstor stila – što ti jesi – pa delikatno, a opet slikovito i silovito opisati jezivu klozetsku scenu koja ne znam za koga je bila užasnija, za Koljevića – odmah sam ga prepoznao – ili za tebe. Mene je ta scena, kako napred rekoh, dodatno istresla iz gaća, jer sam se jednom zgođom (možda čak u približno isto vreme) i sam bio našao u situaciji (potencijalno) užasnijoj od situacije u kojoj se našao Koljević, što će reći da sam na sopstvenoj koži – a umalo i na svom dupetu – doživio isto ono što se dogodilo Koljeviću, čemu si ti bio (slučajni) svedok.

Evo opisa situacije: krenuo bio po nekompromisnom lepom danu levom stranom ulice – koja se tada zvala Maršala Tita, koja se

sada zove Kralja Milana, koja će se sutra bog sami zna kako zvati – u pravcu Slavijske da se nađem sa pokojnim drugom Veljom Pavlovićem u kafani „Arlilje“.

Na pešačkom prelazu na raskrsnici Maršala Tita i Kneza Miloša iznebuha osetim fiziološki signal da se bliži vreme za izbacivanje sadržaja debelog creva, da je pokrenut proces, čija je detaljna animacija, sa sve peristaltičkim gibanjima i govnerskim vektorima, dostupna na mašini za globalnu kretinizaciju, YouTubeu. Ali u tom trenutku ništa urgentno. Samo nekih stotinak metara dalje, kod knjižare SKZ, stvar postaje urgentna i svakim korakom sve urgentnija. Hvataju me grčevi u donjem stomaku, probija me neki ledeni znoj, petlja samo što nije popustila, do najbližeg WC-a – onog u SKC-u – ima manje od stotinak metara, ali korak ubrzati ne smem – jasno ti je zašto – obuzima me užas ekvivalentan Koljevićevom, shvatam, da ću se – ako na raskrsnici Maršala Tita i Generala Ždanova ne bude „zeleno“ za pešake – usrati nasred ulice, u vreme povratka sa posla prepuno prolaznika, dakle pred mnogo više (mnogo indiskretnijih) svedoka nego što ih je Koljević imao.

Na semaforu je srećom bilo zeleno za pešake, tako da sam se praktično u najposlednjiji čas dokopao WC-a i u polustojećem stavu ispustio „žitku materiju“. Kad god bih posle prolazio tom trasom – a često sam prolazio – mislio sam kako prostora (čak i nevelikog) često bude previše, a vremena premalo, a sada se, posle čitanja tvog pisma – pitam da li se možda Koljević – koji, pretpostavljam, nije bio od sorte Srba kojima niko ne može ništa i koji su jači od sudbine – u svem onom užasu zapitao da li stvaranju iz koga šikljaju govna pred svedokom, treba više Lebensrauma ili im manjka vremena.

A koga će Koljević zateći kad se, na vrat-nanos obrisanog dupeta – sve strepeći da bi ti kao Hrvat mogao nekom ispričati njegovu sramotu – vrati u salu Doma mladih? U sali je, pišeš, na okupu „najumnija i u izvjesnom smislu najdarovitija garnitura srpskih pametnika koja je ikad sudjelovala i u jednoj političkoj ili duhovnoj inicijativi“ (Andrić bi rekao: „prvi ljudi.“) Verovatno su ti sarajevski pametnici bili i bolji – čestitiji su

svakako bili – od gostujućih beogradskih pametnika, koji su u očima Srba Sarajlija „bolji“ u lancu komandovanja, samo zato što dolaze iz Srbije, koja će – ubeđeni su pametnici – uskoro obuhvatiti i Sarajevo.

Avaj, i sarajevski i beogradski pametnici su listom sitne duše, mali ljudi, uz izvestan broj nešto širih duša i malo većih ljudi koji se disciplinovano samosmanjuju da ne bi štrčali iz preseka gomile. Mali ljudi i sitne duše nisu u stanju da naprave ništa veliko, pogotovo ne veliku državu o kojoj su, je li, „sanjali“ – i njima u zavet ostavili da san ostvare – „njihovi dedovi“.

Ali da: u odsustvu (nedostatku?) boljih srpskih sarajevskih pametnika osnivači SDS-a i dalje ostaju „najdarovitija garnitura srpskih pametnika koja je ikad sudjelovala i u jednoj političkoj ili duhovnoj inicijativi“. I tu – cinik bi rekao: u klozetu, ne u sali Doma mladih – započinje proces koji ezoterija definiše kao *corruptio optimi pessima*, što znači: najgore bude kad se pokvari najbolje.

Mogao bi se u nekoj horror-sci-fi prozi opisati sistem fantastične kanalizacije kroz čije se cevi Koljevićeva „žitka materija“ vraća na mesto zločina, u Beograd.

Već si me u jednom prethodnom pismu pitao jesam li čitao Lebovićev „Semper idem“, hteo sam tada još na početku odgovora na to pismo da napišem da jesam, ali sam se u trenutku nepažnje izgubio u bespućima epistolarne zbilje. Odgovaram sada. Da, Miljenko, čitao sam taj blistavi roman. I to dva puta i kao neka zaluđna baba žalio što Lebović nije više pisao prozu, a pre nego što mi je Dejan Mihailović preporučio „Semper idem“ – ja ga pročitao u dahu, pa posle dva meseca pročitao još jednom – pojma nisam imao ko je uopšte Đorđe Lebović i nisam znao čak ni za njegov scenarijski opus.

Kao i Kovačev, i Lebovićev lik mi je oživeo Fića David. (I meni je pričao o njihovom putu u Aušvic.) Ako mi se ukaže prilika, pogledaću Gorčinovu predstavu, mada i dobre dramske tekstove radije čitam nego što ih gledam na sceni. Siguran sam da pozorišni „Semper idem“ vredi pogledati, a te tri pauze mi daju dodatni vetar u leđa.

Pozdrav,
B. N

Žena koja je stvorila Brižit Bardo

„Je l' vam se Brižit žalila da nema sreće s muškarcima?“, pitala sam mama Olgu, a ona se nakostrešila, uvređena i puna neodobravanja. „Jeste li vi zato došli?“, prekorila me je, kao da sam zakoračila u zabranjene odaje famozne madam Klod

Piše Duška Jovanić

Svetska istorija laži i mitova, britanskog premijera Čerčila najverovatnije će pamtili po čuvenim dramatičnim govorima u kojima je narodu obećavao „krv, znoj i suze“, spominjati ga kao fana dobrog viskija i debelih cigara i citirati kako je daleko bolje i komfornije ležati nego sedeti, a pogotovo stajati, ali bi ga njegov lični roman, da ga je iskreno napisao, definitivno ustoličio kao simpatičnog čikicu koji je, na kraju, bio fasciniran misterijom Brižit Bardo.

Već zaboravljeni političar i neafirmisani slikar naivac, ser Winston Čerčil, mirne penzionerske dane provodio je na Azurnoj obali, kojom je tada suvereno vladala neodoljiva BB, čiji će inicijali postati smrtonosno oružje za sve muškarce sveta.

Saznavši da neizostavno želi da je upozna, Brižit je svom tadašnjem mužu i Pigmalionu, Rožeu Vadimu, koga su kasnije više proslavili pikantni memoari o tri fatalne plavuše koje je zaveo nego filmovi koje je režirao, gotovo ravnodušno, sa dečje napućenim usnama, saopštila da ga traži neki Čerčil.

Svet pamti da se samo jedan muškarac pravio da joj je odoleo

Vadim je, kao nekadašnji mršavi i ćudljivi mladić bez kravate, izašao iz nekog romana Dostojevskog, a posebno kao bivši nedovoljno poznati novinar „Pari mača“ bio oduševljen što mu se pružila prilika da Čerčila priupita za najveće tajne Drugog svetskog rata koje stari lisac još nikome nije otkrio.

Ser Winston se za vreme tog istorij-

skog ručka s najdubljim poštovanjem obraćao Brižiti, kao najlepšoj junakinji savremene epohe, i uopšte nije primetio da je, osim njih dvoje, još neko sedeo za stolom.

Njena zapovednička čulnost, drsko i šarmantno traganje za slobodom i ritualno obožavanje života, zaludeli su čak i generala De Gola, kada je u nekoj svečanoj prilici ušla u Jelisejsku palatu, u pratnji jednog od svojih muževa, plejboja Gintera Saksa, iako BB nikada nije ljubila predsednike i političare, ako se ne računa njena poslednja strast

i brak sa dobrodržećim fašistom Bernarom d'Ormalom, dugogodišnjim savetnikom vođe francuske desnice Žan Marija Le Pena.

Najveći prodavac ženskih čari Rože Vadim nikada joj nije šaputao šta treba da kaže. Bilo je mnogo senzualne ljupkosti, ali i zdravog razuma u njenom humoru.

„Koji je bio najlepši dan vašeg života?“, pitali su je.

„Jedna noć“, zavitala ih je.

Njen magnetizam delovao je i na cinične Engleze. Novinare koji su se gurali u foajeu londonskog hotela „Dorchester“ zbog muke viskija i sendviča, osvojila je, kada je uštogljenom livrejisanom hotelskom momku, na ozbiljnu zamerku da bonton dama ne preporučuje nošenje pantalone, vragolasto odbrusila: „Da ih skinem!“

Svet pamti da se samo jedan muškarac pravio da joj je odoleo. Kada sam pre mnogo godina u japanskom letovalištu Atami srela Džordža Hamiltona, slatkorečivog zlatnog holivudskog mladoženju, dokazanog zavodnika i verenika najvećih filmskih zvezda, među kojima se našla i kćerka američkog predsednika Lindona Džonsona, jedva sam čekala da ga, pored svih ljubavnih afera, pitam zašto je na snimanju filma „Viva Marija“, umesto senzualne i očaravajuće Brižit Bardo, bacio oko na Žanu Moro?

„Brižit je vrlo atraktivna i zabav-

na, ali se ponašala kao pravo dete. Žana Moro je, za razliku od nje, izuzetno zanimljiva žena za osvajanje“, žovijalno je odgovorio dragi Džordž, pokazujući svoj porcelanski osmeh koji je još više dolazio do izražaja zahvaljujući gotovo purpurnom, kvarcovanom tenu.

Suprotno onome što svi misle, nije Vadim stvorio BB. On je, doduše, napravio film po njenoj meri, ali tek pošto ju je upoznao sa Olgom Horstig, koja će postati njen impresario, prijateljica, rame za plakanje i neko kome će ona, bliska i „na ti“ sa celim svetom, obavezno govoriti „vi“, kako se obraćala i svojoj majci.

- Jednom smo Brižit i ja bile na večeri kod Luiz de Vilmore, bliske prijateljice Andrea Malroa. Niko nas nije upoz-

Sve u njenom životu bilo je slobodna volja, izbor i neki neuhvatljiv prkos silama istorije. Tako je i otišla: u jednostavnom kovčegu od pruća, (is)praćena gitarama Gipsy Kingsa, zauvek verna sebi, svojim životinjama i poslednjem mužu

rio da Malro, inače u to vreme vrlo lep čovek, ima takav nezgodan tik, da bi mu i čuveni komičar Luj de Fin pozavideo na grimasi. Brižit i ja nismo smele ni da se pogledamo, da ne puknemo od smeha – ispričala mi je gospođa Horstig, nudeći me čokoladnim bombonama u svom pariskom stanu, na uglu Avenije Pol Dume, po kojoj je BB još kao devojčica uvežbavala urođenu gracioznost nedopuštenih zadovoljstava.

Prva se izula u Sen Tropeu, budućem najslavnijem ribarskom selu na svetu, otkrivši prirodnu nadarenost za prilagođavanje života trenutnim strastima.

Njene večito preplanule bose noge, grudi bez prslučeta i čvrsto dupence u minijaturnom šortsu ili uskim farmerkama, prkosili su osnovnim zakonima tadašnje teške i skalamerične holivudske seksepilnosti.

Mehanizam mašine za pravljenje legendi pokrenut je onog leta 1956. godine, kada je Vadim došao u luku Sen Trope da snimi film „I Bog stvori ženu“. Uprkos lokalnim cenzorima i ratobornim zahtevima ženskih društava da se pojedine scene iseku, film je izazvao pravu senzaciju. Videlo ga je i osam miliona Amerikanaca, a zavodnik-veteran Gari Kuper je priznao da ga je obožavao, ali da bi za vreme prikazivanja dao bilo šta da je mogao da sakrije glavu u džak.

Brižit Bardo je kupila imanje „Madrag“ i ludo se zaljubila u svog filmskog partnera Žan Luja Trentinjana, iako je, kad ga je prvi put videla, s neskrivenim gađenjem, iskrivila usta: „Kako zamišljate da ću se ljubiti sa ovim tipom?“

Nesvesna da anatomija postaje njena sudbina, ali zato opasno moćna kao nagazna mina, BB je počela da stvara sopstveni veštački svet, izvan koga nikada nije promolila nosić, već je uvek tražila novu tajnu i mlađeg i zgodnijeg momka svog zamišljenog kosmosa.

Imala je sve, osim što nikada nije porasla, govorili su oni na koje je jogunasto prebacivala odgovornost što planeta nije bila napravljena po njenim željama.

- Zaista je bila fantastična i neodoljiva – branila ju je Olga Horstig ili mama Olga, kako ju je zvala Brižit. - Bez ikakve namere, skretala je svuda pažnju na sebe. Fascinirala je sve koji bi joj prišli. Čista magija!

Kada bi primetila da ne ume da glumi, Brižit bi počinjala da plače.

– U filmu „U slučaju nevolje“ morala je da se suoči sa velikanom kakav je bio Žan Gaben – pričala mi je gospođa Horstig. – Gaben je tada bio na vrhuncu slave: zatvoren i vrlo hladan. Pravi mrgud. Međutim, to je bila samo njegova maska. Od početka snimanja, nisam se odvajala od Brižit, kako bi se osećala sigurnije. A i da joj razbijem tremu. Prvu scenu trebalo je da odigra sa Gabenom. Omanula je. Reditelj Klod Otan-Lara težio ju je da se ne uzbuđuje i da će se scena ponoviti. Brižit je počela da govori tekst i ponovo pogrešila. Kada ni po treći put nije bila u stanju da pravilno izgovori repliku, jecajući je pobešla sa seta. U studiju je zavladao panika. Svi smo je smirivali i ona je konačno, posle pola sata, hrabro stala ispred Gabena. Ali ovog puta je on zabrljao. Jednom, dvaput, tripud. Tek su joj te njegove namerne greške povratile samopouzdanje.

Iako joj u početku možda nije bilo jasno koliko je zanosna, Brižit je, posle razvoda od Vadima, prestala da bude plen i postala lovac, ili je to samo tako izgledalo, u pokvarenoj mašti mase pune divljenja, ali i u književnoj slobodi Simon de Bovoar, koja je njenu prirodnu moć shvatala toliko ozbiljno da je upozoravala kako se nova Eva može zaustaviti jedino naučnim teorijama.

Takva Brižit nije umela da vozi kola, nije je zanimalo šta se događa na berzi, pogotovo što nije imala nameru da živi u istom svetu kao i muškarci. S njima je uglavnom spavala, naročito ako su bili mladi i lepi, a neki od njih i potpuno beznačajni, pošto ju je sve što je išlo u prilog slavnim filmskim i ostalim polubogovima, ostavljalo potpuno ravnodušnom.

– Je l' vam se Brižit žalila da nema sreće s muškarcima? – pitala sam mama Olgu, a ona se nakostrešila, uvređena i puna neodobravanja.

– Jeste li vi zato došli? – prekorila me je, kao da sam zakoračila u zabranjene odaje famozne madam Klod. – Brižit Bardo je lansirala jednu novu vrstu zavodljivosti, čiji je izvor bila pomalo divlja lepota, a ne rafinirani seksepil, kojim su se proslavile neke druge glumice. Tako je postala seks-simbol, što je bila velika nevolja. Reputacija žderačice muškaraca i žene koja pravi skandale nije imala nikakve veze sa njenom stvarnom ličnošću.

Potvrdio je to i Vadim u svojim „Me-

moarima đavola“, opisujući kako je, dok su bili u braku, Brižit, uprkos njenom nestašnom i razuzdanom ponašanju, jedva uspevao da ubaci u krevet, dok je sa finom, ugladenom i, samo na prvi pogled, ledenom Katrin Denev spavao već prve večeri.

Za razliku od drugih žena tog doba, Brižit nije krila svoju divlju prirodu. U vreme burne avanture sa dvadesetjednogodišnjim studentom političkih nauka Patrikom Žilom, koji se pojavio u nekoliko njenih filmova, dopao joj se nešto stariji i iskusniji Kristijan Kalt, nekadašnji učitelj skijanja, kojeg je zapazila u restoranu „Kurševel“, gde je radio kao barmen.

Pošto je zaključila da je dovoljno plav i sladak, zamolila je svoju prijateljicu Žaklin da ih upozna. Ova je bezuspešno protestovala, upozoravajući je kako je mladić zauzet poslom. „Izmisli nešto“, nije odu-

Olga Horstig nije volela da se mnogo petlja u politiku, bez obzira na to što se njen muž Vjekoslav Primuž, diplomata u Šubašićevoj emigrantskoj vladi, šalio kako će je kad-tad neka vlast strpati u zatvor

stajala BB, „a ja ću navratiti sutra uveče.“

Sledeće večeri već se bio našao neko da Kalta zameni za barom, dok je on mirno večerao sa najvećom robnom markom Francuske. Njihova veza potrajala je nekoliko godina i bila je jedna od onih afera kakve su podsticale svet-ske tabloide da nagađaju ko će biti sledeći gospodin Bardo.

Ni mama Olga više nije mogla da se pravi luda. Jednom prilikom je obazrivo spomenula njene mlade ljubavnike, nabacujući kako su neki od njih, osim što su bez ikakve profesije, blago rečeno i priлично sumnjive reputacije. Brižit se nije uvredila: „Oduvek su me privlačili lepi i mladi muškarci. A to što postajem starija, ne znači i da mi se ukus menja. Naprotiv!

Dok god ih mogu imati, zašto da ne!?”

– BB je igrala u filmovima kao da svakog dana odlazi u kancelariju na neki dosadan posao. Nikada nije planirala budućnost, jer bi to „bio najbolji način da se zaboravi sadašnjost“, govorila je. Čak i večera na koju je pozvana nedelju dana unapred zvučala joj je kao teška robija. Ona je samo želela da živi za određeni trenutak – ispričala mi je Olga Horstig, dok mi je pokazivala ogledalo koje joj je Brižit poklonila za osamdeseti rođendan, pošto je prethodno obigrala sve pariske antikvarnice, jer je jednom isto takvo kupila i svojoj majci.

Svoj poslednji film snimala je u nekom hladnom hangaru. Na glavu su joj natukli odvratni bapski turban, umesto njene plave grive. Kada je slučajno prošla pored ogledala, sledila se: „Šta ću ja sa ovim čudom!? Neću više da glumim. A svet zbog toga sigurno neće prestati da se okreće.“

Za one koji su je manje voleli, Brižit Bardo je u trideset devetoj napustila film zbog loše fotografije objavljene u „Dejli miroru“, uz cinični komentar: „Novi look BB.“

Brižit je možda baš tada odlučila da trajno zadrži svoje lice sa borama, ali je strast prema ljubavnicima zamenila pri-

vatnim zoološkim vrtom i borbom za prava foka, konja, kućica, kitova, gusaka, grlica i magarica, uključujući i srpske pse lutalice kada je na njih došao red. Sve u njenom životu bilo je slobodna volja, izbor i neki neuhvatljiv prkos sila istorije. Tako je i otišla: u jednostavnom kovčegu od pruća, (is)praćena gitarama Gipsy Kingsa, zauvek verna sebi, svojim životinjama i poslednjem mužu, koji se u njenom strastvenom univerzumu najduže zadržao. I, uprkos opravdanom besu svetskih feministkinja, nika da nije dala na muškarce.

Uzbudjenje što se nalazim u radionici za najbolju ženu sveta, izazivalo je u meni znatiželju da bolje upoznam krhku gospođu od koje je sve počelo.

Olga Horstig nije volela da se mnogo petlja u politiku, bez obzira na to što se njen muž Vjekoslav Primuž, diplomata u Šubašićevoj emigrantskoj vladi, šalio kako će je kad-tad neka vlast strpati u zatvor.

Za vreme rata, kao aktivistkinja Crvenog krsta, na londonskom Pikadiliju, gde se kralj Petar II Karađorđević, mlad i još neoženjen pojavio u društvu engleske kraljice Elizabete, slikala se prigodno obučena u srpsku narodnu nošnju.

Kako su Englezi tada bili odlučili da

naprave propagandni film o generalu Draži Mihailoviću, Olga Horstig je bila pozvana da bude pomoćnik reditelja. Odmah im je predložila svog rođaka, slikara Peđu Milosavljevića, da napravi scenografiju koje se celog života sećala, za razliku od sadržaja filma.

Fiktivnu romansu između Draže i jedne čobanice u planini, slučajno ili namerno, potpuno je zaboravila. Glavnu žensku ulogu, posle fantastičnog uspeha spektakla „Prohujalo sa vihorom“, dobila je Vivijen Li, koja je bila toliko zagrejana za priču da nije pravila pitanje ni kada su, zbog bombardovanja, Olga i ona morale da leže na patosu i prepravljaju scenario.

Na kraju se u celu stvar umešao Winston Čerčil, rekavši da ne treba snimati nikakav film o Jugoslaviji, jer se još ne zna ko će tamo da pobeđi.

- Počelo se govoriti o nekom Titu koji je, sa svojim partizanima, imao sve važniju ulogu u događajima na Balkanu.

Sovjeti su ga svojski podržavali, tako da je Čerčil odlučio da se snimanje prekine. Odmah po završetku rata, jugoslovenska vlada u Londonu rešila je da u Beograd pošalje svog premijera Ivana Šubašića i dvojicu diplomata, kako bi se sklopio sporazum sa Titom. Moj muž Vjeko bio je izabran da ga prati u toj misiji. Baš sam bila besna na njega. Stalno sam mu ponavljala šta su sve komunisti u stanju da urade. „Vi ste suviše naivni za njih. Sigurno će vas prevariti“, svadala sam se, ali nije vredelo. Posle dva meseca, Vjeko je uspeo da mi se javi iz francuske ambasade, kako bi me upozorio da ne mrdam iz Pariza. Nekako je komunističku vlast uspeo da ubedi da treba da ode po ženu i kćerku. Čim je stigao u Francusku, razočarano je bacio jugoslovenski pasoš i zauvek postao emigrant.

Film je zaista mnogo više od života, čim je Olgu Horstig sa Josipom Brozom upoznao Jul Briner. To se dogodilo na premijeri Bulajićeve „Neretve“ u Sarajevu, čiji je pokrovitelj bio Tito. Za vreme pauze, jedan čovek joj je prišao i gotovo konspirativno šapnuo: „Gospodo, vi i vaša kćerka ste pozvani na prijem koji priređuje maršal.“

Kada se našla u ogromnom salonu,

prvo je primetila da jedino Tito sedi, dok su svi ostali gosti stajali, sa izuzetkom raspoloženog Brinera i Orsona Velsa, koji su se u Brozovom društvu odlično zabavljali.

- Jasno mi je šta želite da čujete, ali ne mogu da kažem da je izgledao kao klasični diktator. Jedino sam se strašno iznenadila koliko je bio malog rasta. Pravi kepec. Naišla sam baš kada mu je Jul Briner o meni govorio na ruskom. Okrenula sam se da Titu objasnim da nisam Ruskinja, ali me je on preduhitrio: „Znam ja vrlo dobro ko ste vi!“ Oblio me je ledeni znoj. Čim se gužva malo račistila, otrčala sam u hotel da vidim da mi nisu slučajno oduzeli pasoš.

Olga Horstig nije bila bez odgovarajućih revolucionarnih zasluga. Dok je kao mlada devojkica radila u jugoslovenskom poslanstvu u Parizu, mladić koga je dobro poznavala pojavio se jednog dana pred njenim šalterom. Zvao se Koča Popović. U tom momentu je stigao iz Španije, gde je tada besneo građanski rat, pa su se imena mnogih Jugoslovena, čuvenih španskih boraca nalazila na crnoj listi.

Iako je Kočino ime bilo na spisku onih koji ne mogu da se vrate u Jugoslaviju, bez mnogo razmišljanja stavila je vizu u njegov pasoš.

- Računala sam: i Malro je bio u Španiji, pa nije postao komunista. Ali pasoši su na potpis išli kod mog budućeg muža. Po pravilu, nikad nije proveravao imena, pošto je moja dužnost bila da to prethodno učinim. Srce mi je, ipak, brže zakucalo, kad sam pružila Kočin pasoš, ali ga je on potpisao i ne pogledavši ga.

Dok mi je prepričavala te svoje avanture, počela sam da se pitam da li su joj se one zaista i dogodile. Svako od nas ima selektivno sećanje koje prebira događaje, čuvajući srećne i zaboravljajući nesrećne, ali je Olgi Horstig zaista bila strana pomoć mašte.

Ne samo zato što je zatvorila vrata svoje kancelarije na Šanzelizeu, čiji su zidovi bili tapacirani fotografijama filmskih zvezda i posvetila se spremanju obilnih božićnih porodičnih ručkova. Nikakav obrt nije mogao da poremeti njene uspomene bez uvreda i sujetnih gadosti, pa sam i sama počela da verujem kako gospođa Horstig, u stvari, ništa nije prećutala, pošto je kao neumoljivi stražar svih tih tuđih zvezdanih života, progutala ključ od sefa

njihovih slabosti, strahova i tajni.

Potvrdila je da je Klark Gejbl i uživao mnogima bio faca, kao i na filmu. Pojavio se u njenoj kancelariji u vojničkoj uniformi, šmekerski nonšalantan kao Ret Batler i zavodljiv kao sloboda na pariskim ulicama, namignuo joj i pozvao je na kafu. Morali su da se vrate s pola puta, razoružani slikama romantičnog klišea o filmskom junaku koga su spadale obožavateljke.

Kasnije su takve priče imale i komične obrte. Al Paćino bio je zabrinut kako će podneti sopstvenu slavu za vreme snimanja nekog filma u Švajcarskoj. Zato se nije odvajao od svog telohranitelja Bode, temeljito građenog Srbina, sa nešto slabijom životnom ambicijom.

Dok su na železničkoj stanici čekali voz, Paćinu je prišla neka gospođa i zamolila ga da joj ponese kofer. Sa istom mirnoćom sa kojom je uzeo prtljag i odneo ga do gospođinog kupea, uzeo je i bakšiš, da ne razočara svoju vernu publiku.

... **Olga Horstig** je prestala da se bavi svojim poslom onda kada su glumcima počele da se dešavaju takve prozaične stvari.

Rođena je u Beogradu 1912. godine. Njen otac Kosta Horstig, potomak stare pruske porodice, bio je artiljerijski oficir. Deda, Pavle fon Horstig, posle francusko-pruskog rata, sa trojicom svojih drugova prešao je u srpsku vojsku, posle čega je odlučio da ostane u Srbiji, gde je doveo svoju verenicu kojom se usko-

Imala je sve, osim što nikada nije porasla, govorili su oni na koje je jogunasto prebacivala odgovornost što planeta nije bila napravljena po njenim željama

ro oženio.

Odbacio je plemićku titulu i postao predstavnik Krupa za Srbiju. Govorilo se da je bio i jedan od osnivača slobodnog zidarstva u Srbiji, koji je lično u masoneriju primio pukovnika Živojina Mišića i budućeg kralja Aleksandra Karađorđevića.

Kosta Horstig se oženio Zorom, kćerkom Mihaila Pavlovića, vlasnika jedne od najvećih tekstilnih fabrika i guvernera Narodne banke. „Lepa gospođa Horstig“, kako su je zvali, bila je poznata po svojoj gracioznosti i eleganciji i, kao takva, važila za najveću beogradsku damu. Porodica je, doduše, imala i pomalo ćaknutog rođaka Batu, toliko otkačenog da je po gradu šetao ćurku na uzici.

U redosledu sećanja Olge Horstig, ljubav prema bioskopu bila je u velikoj prednosti u odnosu na sve drugo. Gledala je sve filmove bez izuzetka i slala dirljiva pisma glumcima, tražeći autograme. Imala je šesnaest godina kada

joj je jedne večeri telefonirao Pjer Braser, koga je zamolila da joj pošalje fotografiju. Zbunila se i rekla da je dobio pogrešan broj.

Kada se s majkom i sestrom nastanila u Parizu, počela je da za beogradski list „Vreme“ izveštava o filmskom svetu. Posle svog prvog intervjua sa Džoaonom Kraford, uverila se koliko su hollywoodske zvezde šašave.

A to što se čarobna Mišel Morgan na vrhuncu lepote i moći vratila iz Holivuda u Francusku i ponudila joj da se „bakće s njenim stvarima“, proizvelo je Olgu Horstig u jednog od najpoznatijih filmskih impresarija.

Ona, međutim, nikada nije napustila melodramsku ulogu privilegovane sekretarice koju je sama sebi odredila i vrhunske kućne pomoćnice tude slave, ne prelazeći tanku liniju privatnosti onih koji su sve radili toliko javno.

O Dirku Bogardu, Kurtu Jirgensu, Džejn Fondi, Lorensu Olivijeu, Lukinu Viskontiju, Šarlotti Rempling, pa i Brižit Bardo, verovatno su lascivnije pričali oni koji ih nikada nisu videli, a kamoli verno služili.

Zato se nimalo nisam iznenadila što je gospođa Horstig postala najudaljenija kada je trebalo da čuje kako je njen miljenik Alen Delon u prljavoj kesji za dubre, sa odsečenim ličnim naoružanjem iz gaća u ustima, kući poslao svog telohranitelja, šofera i ličnog razbojnika, Stevicu Markovića, jednog od tada dva najlepša Srbina. **N**

probudi se

RADNIM DANIMA U 06.00

Kako sam proglasio smrt Džonija Štulića

Buldožer je prvi imao zabranjen omot ploče, prvi su saopštili da je Džoni Štulić sebi oduzeo život, prvi su Pink Floyd stavili u crnogorski narodni klasik, neki su u njihovim stihovima videli zezanje Tita, drugi Jovanke Broz, treći pornografiju i drogu, a o svemu tome priča lider ovog ljubljanskog benda

Razgovarao Branko Rosić

Ne znam koliko je stotina ljudi u beogradskom SKC –u tamo negde osamdeset i neke godine pomislilo da je Džoni Štulić zaista tog dana prekratio sebi život, i to spalivši se usred Zagreba. Ovo je rekao Boris Bele, pevač i gitarista Buldožera, na tom koncertu u SKC-u. Humor, ironija, provokacija je oduvek išla uz ovaj bend iz Ljubljane ali u prvim sekundama neko je i pomislio da je to istina, da bi ubrzo bilo jasno da će Azra živeti i da je to ipak Buldožer fora.

Samo malo nakon toga, na istom tom koncertu jedan član Buldožera je uzeo harmoniku i krenuo da svira čuvenu pesmu Pink Floyda *Another Brick in the Wall* koja je ubrzo prešla u melodiju crnogorske narodne *Oj svijetla majska zoro* uz tekst Pink Floyda.

Buldožer nije bio muzičko-humoristička trupa. Bio je vrhunski bend iz Ljubljane uz koji su neizostavno išle ovakve stvari. Te provokacije su donosile i razne zabrane koje su bile posledice straha produkcijskih kuća koje je trebalo da objave njihove albume. Neko je video u njihovim stihovima Jovanku Broz, drugi pornografiju, treći zezanje druga Tita, ali Buldožer je oduvek bio muzički briljantan, tekstualno zabavan. I angažovan. Pisma *Novo vrijeme* nosila je skepsu *Novo vrijeme, staro stanje. Novo vrijeme, isto sranje*. Njihov treći album *Živi bili pa vidjeli* je muzika za istoimeni film iz 1979. Za taj soundtrack bend je dobio „Zlatnu arenu“ za muziku na Festivalu jugoslovenskog filma u Puli.

Ovih dana se i u Srbiji pojavio *Lik i djelo* – boks-set grupe Buldožer, koji je objedinio svih devet albuma ovog čuvenog jugoslovenskog benda. Svi albumi su remasterovani i ovo jedinstveno antologijsko izdanje objavljeno je povodom obeležavanja pola veka postojanja Buldožera.

Moje asocijacije na Buldožer su jedan povratak u šestom razredu osnovne škole kada me čeka paket. Bio je to prvi album benda *Pljuni istini u oči* koji je bio rasprodat a „poluzabranjen“ i nije se mogao nabaviti u prodavnicama. Žarko sam želeo da čujem i vidim taj kontroverzni album, pisao bendu i dobio ga iz Ljubljane na poklon uz autograme članova koje mi je poslao Vili Bertok, tadašnji basista benda. Ubrzo sam ih gledao u hali „Pionir“ kao predgrupu slavnog britanskog benda Dr Feelgood. Pa sam gledao taj antologijski nastup u SKC-u osamdeset i neke, i propustio 2006. njihov reunion koncert na istom tom mestu jer sam se zagledao ko će to veće ispasti iz *Velikog brata* (da, svi smo bili te prve godine radoznali i gledali tu prvu sezonu rijalitija na B92).

Krajem prošle godine radio sam mejlom intervju sa frontmenom Buldožera Borisom Beleom, koji mi je na kraju odgovora napisao: *Molim vas samo oba-*

Johny se pametno i dostojanstveno nije nikad, barem ja nisam čuo, izjasnio o tom govoru. Ali sam sa bine video njegovog bubnjara Lajnara kako se slatko smeje

vezno da ide na lekturu, pogotovo pitanja – što je bilo podje.avanje zbog mojih slovnih grešaka. Buldožer je i posle toliko godina ostao duhovit.

Šta je bila ideja kada ste osnivali Buldožer? Da bude vaš odgovor na Franka Zappu? Ili nešto totalno drugačije od svega u YU rokenrolu, što se i desilo već kada je izašao prvi album?

Ideja je bila jako jednostavna: Sviraćemo svoju muziku, pevaćemo na srpsko-hrvatskom da nas što više ljudi razume kada budemo svirali po celoj Jugi. Zappa tu nije imao šta da pripomene.

Buldožer su i neke prve zabrane u domaćem rokenrolu. Šta je bio problem sa prvim albumom *Pljuni istini u oči*, a šta je bilo problematično sa albumom *Zabranjeno plakirati pa se dugo čekalo da on izađe*?

Na prvom albumu dežurne je moraliste ponajpre zasmetala jedna mala sličica koja se nalazi na malčice većoj sličici na kojoj je osnovnoškolac Borut Činč (klavijaturista Buldožera) kako svira harmoniku na nekoj proslavi. U pozadini se vidi ta mala sličica sa Titom koji je tada ionako visio na svim javnim mestima. Priznajem, kad se spremao omot, to nismo ni primetili.

Na drugom albumu *Zabranjeno plakirati* morali smo promeniti reč „nirvana“ u „kafana“, jer reč „nirvana“ asocira na drogu, a pesma *Jeste li vidjeli djevojčice* im je bila nekako pornografska.

Da li je zaista Buldožer bio toliko za-

Na drugom albumu *Zabranjeno plakirati* morali smo promeniti reč „nirvana“ u „kafana“, jer reč „nirvana“ asocira na drogu

branjivan na početku? Nastupali ste redovno, izdavali albume, ali je bilo priča koje su vas pratile da ste imali uvek neke cenzure. A zapravo čitava slovenačka rokenrol scena u tadašnjoj Jugoslaviji bila je provokativna, od vas, preko Pankrta, do Lajbaha.

Naš prvi veliki i rasprodan koncert u Ljubljani bio je otkazan jer Savez omladine grada Ljubljane nije dao dozvolu. Sledili su otkazi već unapred dogovorenih koncerata po celoj Jugi jer niko nije želeo rizikovati. Provokativnost je jedan od osnovnih sastojaka rokenrola. Katkad ti se to obije o glavu, na to moraš računati.

Vašu pesmu *Dobro jutro madam Jovanović* su u mitovima videli kao pesmu posvećenu Jovanki Broz? Ko je povezao Jovanku i ovu pesmu?

To je antiratna pesma, koja između ostalog pominje i madam Jovanović, jednu tipičnu oficirsku ženu više sličnu mojoj majci nego Jovanki Broz.

Da li je posle pesme *Žene i muškarci* – koja je bila baš veliki hit – bilo kod vas razmišljanja da se nastavi s kari-

jerom radijskih hitova?

Nikad nismo tako razmišljali. Pojmovi karijera i radijska pesma nekako ne idu uz Buldožer.

Da li se nekad javio Džoni Štulić nakon onog vašeg uvoda na koncertu u kome sa žaljenjem saopštavate da je lider Azre okončao svoj život zbog situacije u Poljskoj i svetu? Da li se javio da kaže da je to dobra šala ili da se naljutio na vas?

Johnny se pametno i dostojanstveno nije nikad, barem ja nisam čuo, izjasnio o tom govoru. Ali sam sa bine video njegovog bubnjara Lajnera, kako se slatko smeje.

Koliko se sećam, *Helga* sa drugog Buldožerovog albuma *Zabranjeno plakirati* imala je neki tekst koji je bio referenca na Selmu od Bijelog dugmeta. U konačnoj verziji pesma je bila o Nemici na našem moru. Zašto se menjao tekst?

Autor tog teksta je Marko Brecelj i nikad ga nije menjao, niti je tu bila neka veza sa Selmom. Jedino gdje vidim neku malu vezu je jedna moja koncertna najava te stvari gde saopštavam da je Helga na putu iz Minhena u Dubrovnik i na kraju dodajem *Helga, Helga, putuj Helga, i molim te ne naginji se kroz prozor*. Evo iz kakvih sitnica nastaju urbane legende.

Šta ste tada mislili o Bijelom dugmetu? Goran Bregović je u to vreme, sedamdesetih godina, rekao da voli Buldožer, ako se dobro sećam?

I nama je Dugme bilo drago, kao i Johnny Štulić.

I Bregović, i ti, i Štulić, i Bajaga, i Milan Mladenović, deca ste vojnih lica, pa je bila teorija da čitav jugoslovenski rokenrol nose i prave deca vojnih lica?

Mislim da je to statistički gledano korektno jer naime Jugoslavija je imala veliku armiju i normalno da su se tu našla i deca vojnih lica. Ali nemojte nam na priti na leđa još celi jugoslovenski rokenrol.

A kako je došlo do inspiracije za pesmu *Vojno lice*? Ona se spominje sada već u antologiji antiratne pesme?

U to vreme postojale su samo ratne pesme u širokom dijapazonu od patetično domoljubnih do agresivno nacionalističkih. Ja sam hteo napraviti pravu antiratnu pesmu. O tome se radi.

Kako ste doživeli raspad Jugoslavije? Šta danas mislite o toj zemlji?

Posle takvih grozota koje su se dešavale na ovim prostorima raspad je bio logična posledica. Volio sam Jugu, ipak je to bila zemlja moje mladosti. **N**

Konačna pobeda šamanizma

Svakog u Madridu treba da bude sramota zbog onoga što su priredili Xabiju Alonso

Piše Relja Basara

Gledajući finale španskog superkupa u Džedi u kom je Barcelona pobedila Real Madrid sa 3:2, po ko zna koji put sam imao ružan osećaj po pitanju „Kraljevskog kluba“ i Alonsa. Tim trenera koji – kako i sâm Mbappe primećuje u pomalo licemernoj oproštajnoj poruci – ima jasne ideje kako želi da igra fudbal, ne izgleda onako kako je izgledao kolektiv iz španske prestonice.

Svlačionica je progutala Alonsa, ili bar oni koji su u njoj sve i svja, što je činjenica koja će definisati Madridane u godinama pred nama.

Upravo je slatkorečivi Mbappe zadao poslednji udarac već smrvljenom Xabijevom autoritetu kada je ekipa poslušala

la sugestiju francuske superzvezde da se ne formira špalir za igrače Barce, na čemu je trener insistirao.

Već sutradan Alonso se pokupio i otišao, a njegov odlazak ogolio je katastrofalne uslove za rad bilo kog coacha koji želi da se na Bernabeuu bavi i fudbalom, ne samo kontrolisanjem sujeta, psihologijom i man managementom.

Bizarno je i gotovo poražavajuće koliko brzo je Xabi izgubio svaki vid poštovanja u svlačionici kluba čiji je bio vitalan deo pet godina, a ujedno i bitan fudbaler tima koji je razbio led i doneo dugo čekanu desetu Ligu šampiona 2014.

Na sve to, uživao je globalni ugled kao jedan od najboljih dugih dodavača koje je igra ikada videla. A ni trenerski nije

tikva bez korena, spada u red mlađih ali njegov boravak u Leverkusenu je istorijski, prvi je čovek posle Kloppe koji je porazio Bayern u Nemačkoj, a niz utakmica bez poraza uz niz golova duboko u nadoknadi koje je Bayer imao sve do finala Lige Evrope sa Atalantom pamtiće se zauvek.

Njegov dolazak u Real delovao je kao konačni pokušaj Pereza da odmakne od gotovo šamanskog načina po kom trener mora da funkcioniše, a što su Zidane i Ancelotti usavršili, međutim – ništa od toga.

Upravo u tom očiglednom i odvratnom limbu između onoga što bi on Alonso trener želeo i onoga na šta je ekipa navikla leži cela negledljivost Reala ove sezone.

Kada je u pomenutoj utakmici Supercupa Courtois usred prvog poluvremena namestio loptu na peterac, nabio je visoko u nadi da će tim uspeti da osvoji „drugu loptu“, znao sam da je Xabi pristao na kompromise, a nije tip trenera koji to može da sažvaće. Nije ovo uopšte ideološki razgovor ili sugestija da je nabijanje lopte i borba za drugu loptu nešto nazadno, već samo podsećanje da je Alonso bio trener koji insistira da se u igru ulazi rano, pedantno i rizično.

Od te ideje da se ne preskaču faze i insistiranja na kratkim konekcijama između igrača znao je i da plati cenu, upravo u finalu protiv Atalante kada ga je Gasperini zgromio agresivnom man-to-man odbranom.

Planiranje nekih kompleksnih modela sa loptom u ekipi koja ima Mbappea i Viniciusa nije realno a verovatno ni potrebno, ali bez lopte je očigledno nemoguće i takva ekipa ne može da se takmiči. Postoji klip u kojem se Luis Enrique lavovski, kao Ante Marković nekada za Jugoslaviju, bori da ubedi Kyliana da odigra odbranu i predvodi pressing tima, koristeći Michaela Jordana kao reper.

Ispostavilo se da su se Parižani spasili kada su se rešili bivšeg igrača Monaca, odnosno kada se on rešio njih. U tom času je Enriqueov tim postao najmoćnija mašina evropskog fudbala koja je ispunjavala sve njegove zahteve i sa loptom i bez nje i dominantno osvojila Ligu šampiona.

Na njega tako teškog, Alonso je u Madridu imao i Viniciusa, sa egom veličine Brazila koji je pride i povređen što zbog zlatne lopte što zbog toga što dolaskom Francuza više nije prva zvezda tima.

I zaista, ko krivi Pereza što je verovao da je Xabi dovoljno moćan da ih obuzda baveći se usput taktičkim finesama, jer ako je postojao jedan čovek koji spada u red posvećenih i detaljnih za kog se može posumnjati da je za to sposoban, to je on. Ispostavilo se da nije ni blizu, što znači da nije niko.

Na mesto trenera je promptno postavljen klupski bojovnik Alvaro Arbeloa, neko ko je kao igrač nedostatak znanja znao da kompenzuje beskompromisnom borbom i prljavošću, a sada nedostatak znanja u trenerskom smislu neće biti problem jer su igrači ponovo dobili ortaka na mestu šefa struke.

Ispostavilo se da su se Parižani spasili kada su se rešili bivšeg igrača Monaca, odnosno kada se on rešio njih. U tom času je Enriqueov tim postao najmoćnija mašina evropskog fudbala

Naravno, on se posmatra kao rešenje do kraja sezone, kada bi klub trebalo da preuzme neko „poznatiji“. Zamišlite, primera radi, Roberta De Zerbija u Realu? Džabe mu sve znanje ovog sveta, kada bi bio iscipelaren za dve nedelje.

Perez je jednostavno – pogubio konce. Ispunio je svoj lični hir, doveo Mbappea u Madrid – a onda zbog loše sezone Ancelottija koja je bila protkana i teškim povredama ali i napadačem rođenim 1998. što je bio auto-put do horora – pomislio da je neophodno da se klub okrene detaljisti, ignorišući činjenicu da igrački kadar nije krojen po takvoj meri. Sada kada mu je realnost lupila šamar, ostaju vrlo nelagodne opcije.

Broj jedan – da se vrati Zidaneu koji to može da hendluje, što je istovremeno vraćanje „starim vrednostima“. Broj dva je da iz temelja promeni igrački kadar, što je malo verovatno, a broj tri da se opet napravi lud i sve ovo gurne u ruke nekog sličnog sveže otišlom treneru. Šta god da je, Real Madrid nije u sjajnoj poziciji. Najveći rival je apsolutno pogodio sa kombinacijom igrački kadar – trener, Flick radi izuzetan posao i nastavlja da maltretira „kraljeve“ – mada je u ligi jesenas izgubio El Classico u specifičnim okolnostima – i na njegovim krilima klub u svakom smislu raste. Tamo, za razliku od Madrida, hronično fali para, ali Hansijev superkvalitet sve uspeva da anulira. Na Santiago Bernabeuu je finansijski bolje ali je u surovom međuprostoru iz kog je teško iskobeljati se.

U suštini, zbog Xabijeovog odlaska iz Reala usred sezone trebalo bi sve unutar kluba da bude sramota, iskrenog i dobrog trenera i pojavu oterali su svojim krikom protiv bilo kakvog vida pozitivne evolucije.

To je konačna pobjeda madridskog šamanizma i ostaje da se vidi hoće li on smoci snage za dobar poslednji ples ili će klub utonuti u luksuznu opskurnost iz koje je pre deceniju i po uspešno počeo da ih vadi Jose Mourinho. **N**

Trenerov odlazak ogolio je katastrofalne uslove za rad bilo kog coacha koji želi da se na Bernabeuu bavi i fudbalom, ne samo kontrolisanjem sujeta, psihologijom i man managementom

Život je niz novih prevara

Grandomanija bez ustezanja, sklonost ka hvalisanju i nepokolebljivo uverenje da svet postoji da bi bio osvojen čistom snagom volje odlikuju glavnog junaka filma „Marty Supreme“, prvog ovogodišnjeg hita

Piše Ivan Radojčić

Godina je 1952, i teško da bilo koga (osim junaka ovog filma) boli čoše za pingpong. Retko ko bi to nazvao i sportom, još manje elegantno zvaničnim imenom „stoni tenis“. Ali Marty je ubeđen da je baš to njegov životni poziv, toliko da će svaku sekundu ovog filma provesti u prvoklasnom histerluku da to dokaže.

To je Marty Mauser, neobuzdani junak novog filma Josha Safdija, koji juri ka svom američkom snu brzinom zvuka, koristeći svaku moguću priliku i svaki zamislivi ugao. On je klasični hustler, što se odbija poput pingpong loptice između različitih društvenih krugova i lojalnosti, između veza koje ga sputavaju i složenosti slobode, između zajed-

nice i sopstva. Njegovi horizonti deluju nadohvat ruke, ali pošto je život za Martyja niz prepreka, on je ujedno i niz novih prevara. U tom sumanutom ritmu, vodi nas od čadavih zidova donjeg Njujorka tog doba – jevrejskog komšiluka koji Marty naziva domom – do najbolje sobe londonskog Ritza, pa potom na klimaktičan meč u Tokiju.

Verujem da vam nisam spojlovao ništa što već mreže nisu pre mene, ali to i ne treba da vas odgovori od odlaska u bioskop, jer je ovo jedan od filmova o kojima će svi pričati do Oskara, i to sa punim pravom. „Marty Supreme“ je debitovao na trećem mestu američkog boks-ofisa tik iza novog „Avatara“ i „Zootopia 2“, cementirajući Chalame-tov status kralja prazničnog repertoara.

Ujedno je postavio i novi standard za nezavisne filmove, sa 28,3 miliona dolara u totalu prvog vikenda. To je suma koja bi se glavnom junaku ovog filma nesumnjivo dopala.

„Marty Supreme“ je, u svojoj srži, karakteristično američki film, i ujedno jedan od najuzbudljivijih u poslednje vreme. Deo njegove privlačnosti leži u tome koliko se prirodno brojni elementi – teme, likovi i ubrzani ritam – uklapaju u celinu poput hipernaelektrisanog bildungsromana. Film dotiče velike, teške teme poput identiteta, porodice, zajednice, klase, asimilacije i uspeha, ali nije didaktičan i ne servira životne lekcije na pobožan, moralistički način, karakterističan za mnoge nezavisne filmove.

Njegove ideje su na liniji sa njegovim realizmom – mnogostrukim slojevima porekla, raskošnim teksturama požude, anarhičnim besom običnog čoveka, skućenim stanovima nižeg staleža, krcatim ulicama prestonice planete gde je osim zelembaća jedina valuta ta uporna, pulsirajuća glad za nečim boljim i većim.

Lik Martyja je inspirisan stvarnim šampionom u stonom tenisu, Martyjem Reismanom, koji je poput svog filmskog pandana odrastao na Lower East Sideu i otputovao u Evropu 1952. na međunarodni turnir. Reditelj Josh Safdi slobodno menja činjenice, ali suština ostaje ista: grandomanija bez ustezanja, sklonost ka hvalisanju i nepokolebljivo uverenje da svet postoji da bi bio osvojen čistom snagom volje. Sve se to isporučuje hiperspeed estetikom koja se graniči sa atakom na očni živac. Kamera Dariusa Khondjija juri i kruži tik uz lica, pretvarajući pokret u maniju. Dijalozi zveckaju kao mašinerija, zakucani u kadar. Montaža seče svaki nagoveštaj predaha. Scenario živi od naglih preokreta sudbine. Gluma je ovde manje stvar zanaata, a više sile.

Iako nisam njegov fan, moram priznati da je Timothy Chalamet zaista jedini izbor za naslovnu ulogu ovde. On u potpunosti ovaploćuje Martyjevu navnu euforiju sa oštrim ivicama, hvatajući instinktivno razumevanje da je sam hustle – teatar. Martyjeve prevare zavise od razrađenih performansa: namernog lošeg igranja, kuknjave, manipulacije percepcijom. Njegova potraga za publicitetom uključuje razmetanje i laganje sa takvom lakoćom da bi posramio i mnoge političare. Timothy sve to tumači sa vidljivim uživanjem. On ne glumi ambiciju; on je slavi. Sve je u službi toga da vas zavede da stanete iza lika čiji postupci ne zaslužuju uvek takvu podršku.

Marty ima vrlo američku crtu samopouzdanja i osećaja da mu život nešto duguje – on je destilat manifesta sudbine u jednoj osobi. Nikada ne odstupa od ideje da će postati više od svojih okolnosti i da bi svi u njegovoj orbiti trebalo da rade u službi njegovih ciljeva. S jedne strane, divite se toj preduzimljivosti, jer u nekomе sa takvim jedinstvenom svrhom ima nečег neodoljivog, pogotovo kada zaista naporno radi da je ostvari (Martyju se ne može zameriti lenjost).

Marty ima vrlo američku crtu samopouzdanja i osećaja da mu život nešto duguje – on je destilat manifesta sudbine u jednoj osobi. Nikada ne odstupa od ideje da će postati više od svojih okolnosti i da bi svi u njegovoj orbiti trebalo da rade u službi njegovih ciljeva

S druge strane, taj nedostatak poniznosti, perspektive i sposobnosti da druge ljude vidi kao zasebne osobe sa sopstvenim pričama čini ga suštinski frustrirajućom figurom. Taj sukob je deo razloga što vam se „Marty Supreme“ uvuče pod kožu i nastavi da živi u vašoj glavi dok se pitate: da li je Marty Mauser heroj ili ne?

Kako je „Marty Supreme“ stigao do

prilično velike publike, taj poslednji element postao je kamen spoticanja, barem za neke. Postoji mnoštvo YouTube i TikTok videa koji se pitaju zašto bi, zapravo, trebalo da s radošću pratimo ovog gotovo sociopatskog lika više od dva sata, što je navelo i publikacije poput Varietyja i Guardiana da se uključe u raspravu o Martyjevoj (i Chalame-tovoj) dopadljivosti.

To nije lako pitanje i ne bi ni trebalo da bude. Marty neće prihvatiti ništa manje od potpune pobede, što znači da posebno neće prihvatiti odgovornost za svoje postupke. Iskreno, nisam baš uveren da u gresima Martyja Mausera postoji neka naročita književna dubina, ali mi isto tako nije palo na pamet da se zbog toga emocionalno isključim iz filma. Kompleksna pitanja o dopadljivosti lika – njegovoj sposobnosti da bude neko za koga navijamo, figura identifikacije pu-

blike ili makar harizmatični antiheroj – mogu delovati kao posebna kletva i dar filma kao medija. Ima ovde mnogo materijala za razmišljanje, ali Josh Safdi je podjednako prirodni zabavljač koliko i talentovani filmski autor (što nije svaki reditelj). Želi da vas film zgrabi – i kada to učini, ne pušta. Iako je „Marty Supreme“ zasnovan na (labavo) tuđem životu, on je ujedno i Safdijev najličniji film do sada. Jedan od retkih koji dramatižuju – hiperbolično, komično, čak i podrugljivo, ali sa stvarnim optimizmom – drskost mladog fanatika koji opsesiju pretvara u stvarnost. Safdi ne priznaje Martyjeve konkretne grehe, ali u njegovoj imaginaciji jasno se prepoznaju krajnosti energije i volje koje (filmski) život zahteva. Kao i Marty, Safdi se kladio na sebe: počeo je sa malim, „uradi sam“ fil-

movima i probijao se više od decenije.

Svako poređenje sa Safdijevim prethodnim „Uncut Gems“ potpuno je namerno. Ta bezobzirno razdragana drama iz 2019, koju je korežirao sa bratom Benijem, pratila je Adama Sandlera kao njujorškog juvelira i kompulsivnog kockara čije se uzbuđenje stalno pojačava sve dok kuća, neminovno, ne pobeđi. „Marty Supreme“ – ujedno i prvi dugometražni film koji režira sam još od 2008 – sledi drugačiju matematičku logiku: kada se kladite na samog sebe, kraj može biti srećan, makar zato što je i početak već takav.

Zato naš (anti)heroj Marty, uprkos svom haosu, savršeno razume šta vam je u životu potrebno da se maknete sa početne, nezavidne pozicije: dupla doza hrabrosti, lucidnost i nepokolebljivo uverenje da bi, ako lopticu udariš dovoljno snažno, svet mogao da ti je vrati tačno tamo gde želiš. **N**

Еуромедик на 15 локација

1

**НАЈВЕЋА ПРИВАТНА БОЛНИЦА
КОМПЛЕТНА ХИРУРГИЈА И БОЛНИЧКО ЛЕЧЕЊЕ**
Еуромедик болница, Булевар уметности 29
Тел: 011 / 7359 150; 7359 151; 7359 152
ХИРУРГИЈА - тел: 062 / 800 71 95

2

ЕУРОМЕДИК - НОВИ БЕОГРАД
Дом здравља, Јурија Гагарина 36д
Тел: 011 / 2284 001; 2284 002; 2284 006; 2276 324; 2276 342;
062 / 800 38 44

3

ЕУРОМЕДИК - НОВИ БЕОГРАД
Општа болница, Париске Комуне 22
Тел: 011 / 2609 650; 2609 670; 2605 990
ХИРУРГИЈА - 062 / 800 71 95

4

ЕУРОМЕДИК - ЗЕМУН
Дом здравља, Косовска 12
Тел: 011 / 2616 444; 069 2480 518; 2617 104; 062 / 800 38 63

5

ЕУРОМЕДИК - КАРАБУРМА
ДОМ ЗДРАВЉА, Вишњичка 72
Тел: 011 / 7357 500; 7357 501; 7357 502;
Моб: 069 / 80 70 381; 80 70 382

6

ЕУРОМЕДИК - ЗВЕЗДАРА
Дом здравља, Ватрослава Јагића 1
Тел: 011 / 2448 148; 2448 150; 2448 153; 2448 154; 2448 158;
2448 164; Моб: 062 / 23 73 76

7

ЕУРОМЕДИК - СТАРИ ГРАД
Дом здравља, Цара Уроша 37
Тел: 011 / 7357 304; 7357 305; 7357 306; 7357 307;
Моб: 069 / 8070 390

8

ЕУРОМЕДИК - ПАЛИЛУЛА
Дом здравља, Цвијићева 42
Тел: 011 / 3294 457; 3294 469; 3294 447; 3294 448;
Моб: 062 / 800 39 53

9

ЕУРОМЕДИК - СЛАВИЈА
Поликлиника, Алексе Ненадовића 7
Тел: 011 / 2448 008; 2444 111; 3441 517; 3441 514; 3448 057;
Моб: 062 / 800 38 42

10

ЕУРОМЕДИК - СЛАВИЈА
Поликлиника, Алексе Ненадовића 8
Тел: 011 / 2448 008; 2444 111; 3441 517; 3441 514; 3448 057;
Моб: 062 / 800 38 43

11

ЕУРОМЕДИК - САВСКИ ВЕНАЦ
Општа болница, Вишеградска 20
Тел: 011 / 3650 660; 3650 700; 2660 000; 2660 031; 2660 082;
2660 111; Моб: 062 / 800 38 45

12

ЕУРОМЕДИК - ВОЖДОВАЦ
Дом здравља, Стефана Првовенчаног 32
(Код Душановачке пијаце)
Тел: 011 / 655 78 77; 655 78 78; 655 78 80

13

ЕУРОМЕДИК - ВИДИКОВАЦ
ДОМ ЗДРАВЉА, Кнеза Вишеслава 63 а
Тел: 011 / 7859 424; 7859 425; 7859 426;
Моб: 069 / 80 70 371; 80 70 372

14

ЕУРОМЕДИК - ЧУКАРИЦА
Дом здравља, амбуланта, Требевићка 7
Тел: 011 / 6830 582; 6830 583; 6830 568;
6830 569; 3559-732; 3550-179; Моб: 062 / 800-38-66

15

ЕУРОМЕДИК - НОВИ САД
ДОМ ЗДРАВЉА, Николе Пашића 17
Тел: 021 / 2100 544; 2100 545; 2100 546;
Моб: 063 / 588 467; 069 / 8070-383; 062/298-382

СПЕЦИЈАЛИСТИЧКИ ПРЕГЛЕДИ

КАРДИОЛОГА, НЕУРОЛОГА,
ЕНДОКРИНОЛОГА, ГИНЕКОЛОГА, УРОЛОГА,
ОТОРИНОЛАРИНГОЛОГА, ОФТАЛМОЛОГА,
ДЕРМАТОЛОГА, ГАСТРОЕНТЕРОЛОГА,
НЕФРОЛОГА, ПУЛМОЛОГА, РЕУМАТОЛОГА,
ХЕМАТОЛОГА, ПСИХИЈАТРА, ПСИХОЛОГА,
ФИЗИЈАТРА, ХИРУРГА, ОРТОПЕДА,
ОНКОХИРУРГА, ПРОФЕСОРА,
СПИНАЛНОГ ХИРУРГА

КУЋНЕ ПОСЕТЕ ЛЕКАРА СПЕЦИЈАЛИСТЕ

МАГНЕТНА РЕЗОНАНЦА
СКЕНЕР
УЛТРАЗВУК СА КОЛОР ДОПЛЕРОМ
РТГ ПО СЕГМЕНТУ
ДИГИТАЛНА МАМОГРАФИЈА
ОСТЕОДЕНЗИТОМЕТРИЈА (ДХА)
ЕНДОСКОПИЈЕ
АНГИОГРАФИЈА
УГРАДЊА СТЕНТА
УГРАДЊА ПЕЈСМЕЈКЕРА

МЕДИЦИНА РАДА - Издавање уверења

ПАКЕТ ПРЕГЛЕДА

КАРДИОЛОШКИ, НЕУРОЛОШКИ,
ОРЛ, ГАСТРОЕНТЕРОЛОШКИ,
УРОЛОШКИ, ЕНДОКРИНОЛОШКИ,
НЕФРОЛОШКИ, ГИНЕКОЛОШКИ,
ПУЛМОЛОШКИ, ДОПЛЕР I-II,
СИСТЕМАТСКИ ПРЕГЛЕД ЗА ДЕТЕ

УГОВОР СА РФЗО ЗА

- ЦЕНТАР ЗА КАТАРАКТЕ
- ЦЕНТАР ЗА ВАНТЕЛЕСНУ ОПЛОДЊУ

ЕУРОМЕДИК

www.euromedic.rs

Ново Ново Ново

ЦЕНТАР ЗА ДИЈАГНОСТИКУ И ОПЕРАТИВНО ЛЕЧЕЊЕ

ПРОШИРЕНИХ ВЕНА, ДОЈКЕ, КАТАРАКТЕ, КАМЕНА У БУБРЕГУ,
КАМЕНА У ЖУЧНОЈ КЕСИ, КУКА И КОЛЕНА, КИЧМЕ

НАЈВЕЋА ПРИВАТНА БОЛНИЦА

ЕУРОМЕДИК

ХИРУРГИЈА

ОФТАЛМОХИРУРГИЈА

АБДОМИНАЛНА
ХИРУРГИЈА

ГИНЕКОЛОШКА
ХИРУРГИЈА

ВАСКУЛАРНА
ХИРУРГИЈА

ОРЛ ХИРУРГИЈА

УРОЛОШКА
ХИРУРГИЈА

ГРУДНА ХИРУРГИЈА

УРОГЕНИТАЛНА
ХИРУРГИЈА

ОРТОПЕДСКА ХИРУРГИЈА

СПИНАЛНА ХИРУРГИЈА
(хирургија кичменог стуба)

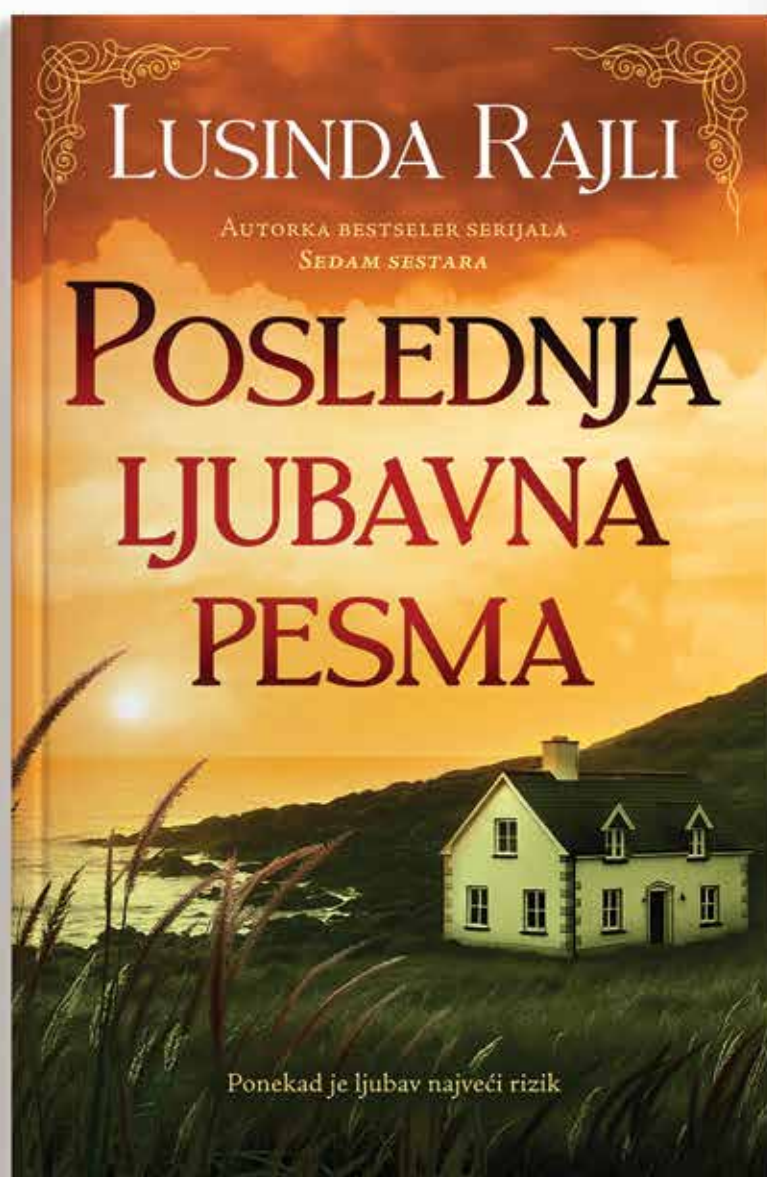
ОНКОХИРУРГИЈА
(дојка, штитна жлезда, кожа)

ПЛАСТИЧНА
РЕКОНСТРУКТИВНА И
ЕСТЕТСКА ХИРУРГИЈА

ЦЕНТАР ЗА МЕЛАНОМЕ

У служби вашег здравља.

PRIČA O LJUBAVI I KAJANJU

Laguna

Njihova muzika je osvojila svet.
Jedna tajna bi mogla da ga sruši.

SVE O MOKRIN HOUSE ART COLONY

MARINA MARKOVIĆ

Savremena umetnost za kolektivne promene

Razgovarala Milena Kitić

Š

ta je ova art kolonija i u čemu je suštinska drugačijost ove rezidencije?

Mokrine house Art Colony nije samo rezidencija – to je strateški odgovor na fragmentiranu regionalnu scenu, celovit sistem podrške čija je suštinska namera da prepozna mlade talente i da im pruži dugoročnu platformu za razvoj. Kroz sedmodnevni intenziv za 16 odabranih autora sa Balkana, vođen od mentora sa čvrstim međunarodnim prisustvom, poput Šejle Kamerić, Ivane Ivković, Saše Tkačenka i mene – rad postaje otvoreni dijalog u ambijentu koji je sam po sebi protivteža uobičajenim okolnostima: ruralni mir Vojvodine u spoju sa konceptom urbanog kolivinga.

Ključna drugačijost leži u njenom dvostrukom angažmanu: prema umetniku, kroz personalizovanu podršku koja otvara prostor za otvoreni dijalog i razmenu bez hijerarhije, i prema zajednici, kroz sistematsko unošenje savremene umetnosti u osnovne škole širom Srbije. Na taj način, kolonija direktno usađuje kulturni kapital u sredine sa ograničenim pristupom, aktivirajući lanac uticaja koji istovremeno emancipuje autora i menja kulturni pejzaž. Tako Mokrin House ne usađuje samo ideje u ateljeu, već i kulturni kapital direktno u društveno tkivo, postajući pokretač koji prevazilazi sam sebe i gradi održivu vezu između lične transformacije autora i kolektivne promene.

Koliko ste istomišljenici sa ostatkom mentorskog tima, a gde leži vaša posebna perspektiva?

Sa koleginicama i kolegom u mentorskom timu apsolutno delim temeljnu premisu Mokrin House Art Colony: da je podrška mladim umetnicima neophodna, da se ona mora odvijati kroz direktan, nehijerarhijski dijalog, i da umetnost ima društvenu odgovornost – upravo ta zajednička filozofija vodila nas je u izboru šesnaest autora od preko sedamdeset prijava.

Prilikom formiranja mentorskog tima, vodila sam se potrebom za ovakvom raznovrsnošću pristupa. Svaki od nas doprinosi jedinstvenim kritičkim uvidima iz sopstvene, bogate prakse. Verujem da će se moj najznačajniji doprinos, proistekao iz dugogodišnjeg pedagoškog iskustva, sastojati u suptilnom vođenju umetnika i umetnica njihovom autentičnom glasu – da precizno identifikuju i artikuliraju taj specifičan ugao posmatranja

koji njihov rad čini jedinstvenim i prepoznatljivim.

Ako verujete da savremeno stvaralaštvo mora da pokrene društveni diskurs, kako vi mislite da stvaralaštvo može menjati današnje društvene prilike?

Stvaralaštvo menja društvene prilike suptilno razbijajući hegemonijske norme. Ono pretvara privatni stid i poslušnost u kolektivni otpor, inficirajući svakodnevicu i gradeći empatiju tamo gde krize stvaraju pukotine. Nije reč o deklarativnom aktivizmu, već o mikropraksama koje prodiru kroz systemske raskole. Radovi mladih umetnica i umetnika nastali tokom boravka u Mokrin House Art Colony doniraće se školama u ruralnim predelima, otvarajući prostor savremenoj umetnosti da postane operator promene – inficirajući stvarne odnose i zajednice umesto da ostaje elitni diskurs.

Šta ćete vi raditi ove godine nezavisno za Mokrin House Art Colony?

Prošla, 2025. bila je izuzetno izlagački intenzivna u inostranstvu i baš sam željno iščekivala početak ove godine da se konačno skrasim i fokusiram na nove projekte i izložbe koje mi predstoje. Naravno, potpuna izolacija i mir nisu nikad moja opcija – predajem Studije performansa na FMK, pokušavam da živim na relaciji Beograd-Pariz a i puno putujem, a tu je i finalizacija doktorskog rada kao ključna obaveza ove godine. Beskrajno se radujem izlasku iz štampe svoje prve knjige crteža, kao i njenju promociji koju uskoro najavljujem. **N**

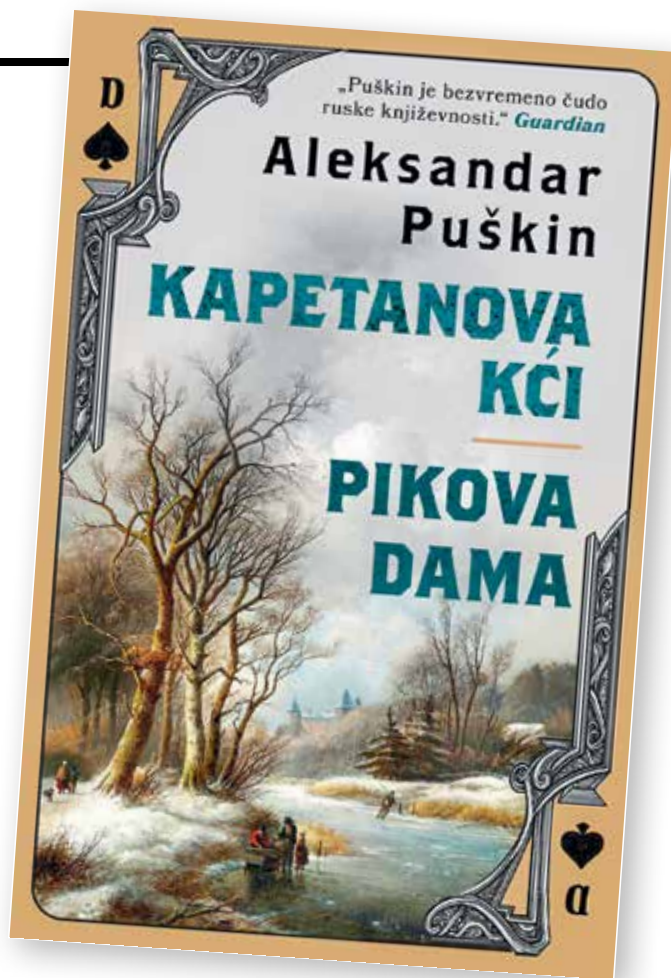
Kapetanova kći / Pikova dama

BEZVREMENA DELA RUSKE KNJIŽEVNOSTI

Specijalno za **Nedeljnik** piše književnica i književna kritičarka **Aleksandra Đuričić**

U ovim zavejanim, postprazničnim danima teško da možete odabrati bolju čitalačku opciju od dve možda najpoznatije Puškinove pripovetke. Ako smo ih čitali kao deca i mladi, rado im se vraćamo. Za one kojima tema nije poznata, prva priča odvešće ih u daleku 1776. godinu i doba vladavine carice Katarine Velike, kada je samozvanac i razbojnik Jemeljan Pugačov podigao veliku tatarsko-seljačku bunu. Tvrdave u udaljenim oblastima tek pripojenim Carstvu bile su prve na udaru, poput Orenburga u kojem se zatekao glavni junak, mladi oficir koji se kroz borbu i otpor ustanicima kali kao čovek i kao vojnik. Veliki pesnik Puškin bio je majstor atmosfere, a veština stiha odrazila se u njegovoj prozi, sposobnost da u nekoliko reči dočara trenutak u kome je npr. zaustavljena zaprega u snežnoj mećavi, toliko jakoj, „da je sneg bio konjima do sapi“. Mladog pitomca koji putuje na svoju prvu dužnost spasiće od nevremena nepoznati pijanac zejtinjavih očiju, a dobrota koju je mladić ispoljio pokazaće se kao zalag života. Posebno mesto u ovoj priči ima junakinja kojoj duguje i naslov, Maša, koja će pod teretom nevolja postati, od uplašene, nespretna devojke, odvažna supruga spremna da izađe i pred samu caricu Katarinu. Tako je Puškin izvajao jedan od najromantičnijih likova svetske literature koji je plenio generacije čitalaca.

Druga, verovatno još poznatija pripovetka, svoju slavu delimično duguje i poznatoj operi Petra Iljiča Čajkovskog koja se i danas uspešno izvodi na svetskim scenama. Neizlečivi kocakar opsednut je idejom da tajanstvena stara grofica zna tajnu tri karte koje uvek moraju dobiti igru. U svojoj opsednutosti

OD UPLAŠENE DEVOJKE DO HRABRE HEROINE

Posebno mesto u ovoj priči ima junakinja kojoj duguje i naslov, Maša, koja će pod teretom nevolja postati, od uplašene, nespretna devojke, odvažna supruga spremna da izađe i pred samu caricu Katarinu. Tako je Puškin izvajao jedan od najromantičnijih likova svetske literature koji je plenio generacije čitalaca

on ide toliko daleko da izgubi razum, dok tajna ostaje neotkrivena i večna kao i porok koji uvek iznova počinje igru u nadi da će sledeći krug biti pobeđnički.

Dramski naboj obe priče nije ništa izgubio ni za savremenog čitaoca. Bilo da je sadržaj donekle poznat ili ne, stil Puškinovog pripovedanja u „Kapetanovoj kćeri“ koji i najtragičnijim događajima dodaje vedru notu zahvaljujući ideji da se pripoveda u prvom licu kao sećanje glavnog junaka na dane mladosti, ne zalazi u suvišnost opisa niti didaktičkih pouka čitaocu.

Zato bi bilo lepo pokloniti ovu knjigu kao zimsku lektiru mladima i onima koji žele da se podsete šta su čitali kao mladi. Možda će nekog od „tiktokera“ ili preteranog zavisnika od Instagrama preobratiti u pripovedača ili pesnika, a to nije tako loša ideja. **N**

Evgenije Onjegin A. S. Puškin

Tragična priča o ljubavi, nevinosti i prijateljstvu, Puškin je u „Evgeniju Onjeginu“ dao umetnički presek ruskog društva u jednom od najzanimljivijih perioda njegovog razvoja. U ovom remek-delu ruske književnosti zahvaćen je čitav ruski život dvadesetih godina XIX veka: od najviših plemićkih krugova do seljačkog staleža, od visokobrazovanog intelektualca do čestite dadilje. **N**

Pod srpom i čekićem Ivan Bunjin

Bunjin virtuosno evocira uspomene iz predrevolucionarne Rusije, sva ona neprolazna obeležja jednog doba koje je nestalo ili je na izdisaju. Ovim izborom, koji žanrovski i tematski uokviruje „Rusiju na izmaku“, obuhvaćene su kratke priče nastale najvećim delom posle 1920, objavljivane u ruskim časopisima u emigraciji i njegovim zagranničnim zbirkama priča i zapisa. **N**

Piše Hana Piščević

Sneg u glavi

Sledećeg četvrtka imaću promociju svog romana *Igračka-plačka*. Radujem se ali me i plaši pomisao da ću govoriti pred ljudima, javno i bez prethodnog planiranja onoga što ću reći, bez druge i treće ruke, prepravki, ispravki i spasonosnog 'delete' dugmeta. Nisam nikad pre imala taj problem, štaviše, kada je negde trebalo da gostujem, da nekoga pozovem telefonom ili da s nekim uđem u debatu, najbolja priprema bila mi je da se uopšte ne pripremam. Da pustim reči da mi provale iz glave. Volim javne nastupe i volim da pričam, po rođenju sam ekstrovert, po vokaciji sangvinik, ali po drugom rođenju (svoje ćerke) postala sam introvert.

Iako uživam da se družim, uživam i da se zavećem u svoju pećinu i da odatle šaljem svoje poruke svetu. Promišljene, probране i najvažnije, povremene. Razgovori s poznanicima s kojima nisam bliska, takozvani 'small talk' odjednom mi je postao težak zadatak. Ja, koja sam mogla da budem bačena među vukove i da kroz par minuta pronađem novu najbolju prijateljicu. A uz to, sa bebom je stigao i taj blagoslov magičnog zaborava zvani postpartum za koji sam dugo mislila da je mit. Sve dok nisam zaboravila sve svoje šifre: za mejl, mreže, interfon, katanac za bicikl. Postpartum je u stvari jedno produženo odsustvo iz realnosti. Dešava mi se da mi iz usta izleti jedna reč u pokušaju da kažem neku sasvim drugu.

Da tokom jednog razgovora četrdeset puta zaboravim o čemu sam ono pričala. Ili da izađem iz prodavnice i petnaest minuta tražim gde sam parkirala

auto da bih se na kraju setila da sam došla peške. Činjenica da više ne mogu savim da se oslonim na svoj dragi mozak koji poznajem već skoro trideset godina poprilično je zapanjujuća ali nije ništa strašno sve dok ne uključuje šporet, rernu, saobraćaj ili... javni nastup. Sreća pa je Iva, jedna od sagovornica u razgovoru, takođe u tom magičnom postpartumu pa se nadam da ćemo zajedno, ili makar naizmenično, brkati reči, jesti slogove i zaboravljati gde smo ono stale. Pomislila sam da ošišam šiške, da kao u pozorištu po potrebi navučem zavesu poput jedne od mojih junakinja. Blago maloj deci što veruju da su nevidljiva kad stave šake na lice.

To je tako moćna zabluda. Onda bih mogla, usred razgovora, da poklopim oči i da nestanem. Samo dok se ne presaberem. „Autorka je nestala, molim vas za par minuta strpljenja, u pitanju su tehničke smetnje“, rekao bi umirujućim glasom Ivan, moj urednik. Ima i treća stvar, a to je da ovih meseci ponajviše gledam u bebu i sve što ide uz nju. Da se razumemo, ništa radije i ne bih radila ali zbog takve svakodnevice mi ideja osvetljene stolice na bini i mikrofona u ruci zvuči kao dramatično izmeštanje iz sopstvenog života. Logičnije bi mi bilo da mi neko, kad već držim taj mikrofona, naruči neku dečju pesmicu, recimo 'Vuče, Vuče, bubo lenja'. A mogla bih da izvedem čak i neke uspavanke. Tu zasigurno ne bih pogrešila. Ali ovaj, polažem nade u svoju dragu knjigu, a svojoj dragoj publici želim da ima razumevanja i da me slobodno podseti šta sam ono htela da kažem. **N**

NOVI SINGL „I JUST MIGHT“

BRUNO MARS

Povratak rekordera Spotifya

Nakon deset godina izdavačke pauze, Bruno Mars se oglašio novim solo singlom „I just might“, zavodljivom fankoidnom pesmom koja je spremna da osvoji podjednako – radio-stanice i plesne podijume. Četvrti studijski album „The Romantic“ (Atlantic / Warner Music / Mascom) biće objavljen 27. februara, a izdanje će u Srbiji biti dostupno krajem februara.

Sa šest osvojenih prestižnih Gremi nagrada Bruno neprestano dokazuje da je jedna od najuticajnijih ličnosti u muzičkoj industriji. Pre godinu dana postao je prvi umetnik u istoriji Spotifya koji je prešao stotinu pedeset miliona mesečnih slušalaca, što ga je svrstalo među najbolje globalne artiste na toj streaming platformi. Prvi je izvođač u istoriji RIAA (Recording Industry Associati-

on of America) koji u kolekciji ima šest singlova sa dijamantskim sertifikatom. Od ove godine taj je broj uvećan uspesima pesama: „Just the Way You Are“ (najviše sertifikovana pesma u istoriji), „Uptown Funk“ (sa Markom Ronsonom), „Grenade“, „That’s What I Like“, „When I Was Your Man“, „Locked Out of Heaven“ i „The Lazy Song“. Njegov debitantski album „Doo-Wops & Hooli-

gans“ najdugovečnije je izdanje muškog soliste na „Billboard 200“ listi (sa preko 345 nedelja).

Novi singl „I Just Might“ dolazi nakon objave o planovima za realizaciju „The Romantic“ turneje na koju, posle skoro decenije od poslednje, Bruno kreće samostalno kao glavni izvođač. U produkciji Live Nationa, koncerti će biti održavani na stadionima. U planu je preko četrdeset nastupa širom Severne Amerike, Evrope i Velike Britanije, što će biti jedan od najvećih globalnih koncertnih poduhvata.

Poslednje dve godine Bruno je kontinuirano vladao top-listama. Singl „Die with smile“ sa Lady Gagom (nagrađen Grammyjem) dostigao je milijardu streamova na Spotifyu i bila na vrhu Billboardove „Globalne 200“ liste rekordnih 18 nedelja. **N**

NO•DOL

KOLAGEN

2
tablete
dnevno

- povećava pokretljivost zglobova
- ublažava bolove kod zapaljenjskih procesa u zglobovima
- skraćuje period oporavka mišića nakon fizičke aktivnosti
- ublažava bolove u zglobovima nastale usled preopterećenja
- ubrzava zarastanje preloma kosti i oporavak kod povreda ligamenata, mišića ili tkiva

Kolagen

Kurkuma

Hondroitin

Vitamin C

Hijaluronska
kiselina

Džerard Batler u novoj misiji Migracija sa Grenlanda

Nakon globalnog uspeha filma „Grenland: Poslednje utočište“ iz 2020. godine, nastavak ove emotivne i napete postapokaliptične priče „Grenland 2: Migracija“ donosi novo poglavlje borbe za opstanak, nadu i budućnost čovečanstva. Film je stigao u domaće bioskope i vodi nas na put pun neizvesnosti – put kojim mora da se pokrene cela porodica Gariti, koju i ovog puta predvodi Džerard Batler!

Radnja filma smeštena je pet godina nakon što je kometa Klark pogodila Zemlju i uništila veliki deo planete. Porodica Gariti – Džon, Alison i njihov sin Nejtan – koja je preživela skrivajući se u bunkeru na Grenlandu, suočava se s novim izazovima. Nejtan je sada tinejdžer i teško podnosi život u skućenim uslovima podzemlja.

Zbog toga porodica odlučuje da napusti prividnu sigurnost bunkera i krene u potragu za novim domom u razorenoj i opasnoj Evropi. Putovanje ka Francuskoj, gde, prema glasinama, postoji nova oaza pogodna za obnovu života, suočava ih sa novim poćecima i gubicima. Njihova migracija postaje više od borbe za fizički opstanak – to je potraga za smislom, domom i mogućnošću da se ponovo zaista živi.

Džerard Batler, koji se vraća ulozi Džona Garitija, ističe da je srž filma u ljudskoj istrajnosti i veri u bolje sutra: „Džon je čovek koji je prošao kroz ogromne gubitke, ali uvek gura napred. Bez obzira na okolnosti, on veruje da postoji svetlo na kraju tunela i da nikada ne treba odustati.“

Morena Bakaric, u ulozi Alison Gariti, donosi snažan i odlučan lik žene koja balansira između racionalnosti i empatije.

Reditelj Rik Roman Vo, koji se vraća iza kamere i u nastavku, naglašava da film nikada nije bio samo o katastrofi: „Grenland“ nije film o kometi, već o ljudima.

O tome kako reagujemo kada se suočimo sa krajem svega poznatog i kako u tim trenucima pronalazimo humanost, nadu i povezanost.“

„Grenland 2: Migracija“ donosi spektakularne akcijske sekvence, snimane na autentičnim evropskim lokacijama, ali ostaje duboko ukorenjen u intimnoj porodičnoj drami. Film postavlja pitanje šta dolazi nakon preživljavanja – i da li je čovečanstvo spremno da iz pepela starog sveta izgradi nešto novo. **N**

Geopolitika Arsenala

Prošle nedelje, u Islingtonu, Londonu, ispred Arsenalogovog stadiona Emirates, setio sam se mnogo čega pa i neke svoje idiotske navike iz osamdesetih godina, perioda mog odrastanja, i odlazaka u bioskope.

Kraj je filma, ostao si da sedi još malo da se ne guraš sa publikom na izlazu, ide odjavna špica i ti bleneš i čekiraš da li ima nekog petog pomoćnika kamermana koji se preziva na „ić“. I često je bio baš taj neki zemljak, i eto i mi smo učestvovali u nekom blokbasteru koji je punio bioskope širom sveta.

Bilo je to delom neko ubijanje tih nekoliko minuta dok ne kreneš ka izlaznim vratima, a delom i neka želja da se bude deo sveta, onog dela sveta koji te zanima. Istovremeno činilo mi se da sam duboko provincijalan, grublje pa i paćenik jer je možda iza svega tog pretraživanja zemljaka u stranim blokbasterima ono „Eto i mi smo tu“.

ISTI OSEĆAJ SAM IMAO I PROŠLE nedelje ispred Arsenalogovog stadiona u Londonu. Ispred dela na kojem se nalazi na preko stotine zastava pričvršćenih za zid Emirates. Zastave navijača Arsenala i fan klubova „tobdžija“ iz celog sveta.

Krenuo sam da čekiram zastave: prvo engleskih gradova, pa Danske, pa Islanda, Amerike, a onda Poljske, Bosne, Rumunije, Bugarske, Hrvatske, Slovenije, Kosova... Čak sam video i zastavu Arsenalogovih fanova iz Belorusije. Jedino nisam video Arsenalove fanove iz Srbije i Rusije.

Znam neke navijače ovog kluba iz Srbije, znam za Gunners pub iz Beograda, ali nisam naleteo na zastavu odavde. Pa sam opet preleteo pogledom – i ništa, onda me je mrzelo da istrajem u toj pretrazi a i ponovo sam se osetio kao u onom čekiranju naših ljudi koji se nalaze u špicama velikih svetskih filmova. Ipak, posle nekoliko minuta, kada sam se već udaljio od stadiona, počeo sam da razmišljam da li je taj slučajan raspored zastava neka slika sveta, geopolitičke prilike utisnute na spoljnu tribinu Arsenalogovog stadiona.

DA JE TA SLUČAJNOST PRAVA SLIKA, da smo mi zbog bauljanja u spoljnoj politici i stalnom insistiranju na nekom našem putu se otkačili od integracija pa su to „nebesa“ na Islingtonu videla i utisnula na Emirates stadion.

Jer ja jesam frustriran još od onih godina rušenja Berlinskog zida kada su svi otišli u jednom pravcu a mi ostali da bauljamo i tonemo sve dublje u izolaciju.

I ispred tog stadiona u skulpturama Anrija i još nekih iz one Arsenalove šampionske godine ja sam se setio kako smo gledali u taj svet preko televizijskih prenosa tih devedesetih godina, otrgnuti od tog istog sveta iz istog razloga spoljnopoličkog bauljanja koje važi i danas a ja ga prepoznao na tribini Arsenalogovog stadiona. **N**

Minesota najs

Malo je reći da nisam muzikalan. Ne umem da pevam, ne znam ništa da sviram liše ono pola akorda na „Blitzkrieg Bop“, i čak ni u onoj prokletoj koroni, kada su svi poludeli, nisam nabavio gitaru ili mandolinu i napokon osnovao svoj bend, pardon, solo projekat, po imenu Svude problemi.

A opet, malo je falilo, da sam bio tek zeru hrabriji ili više samoživ, pa da jednom prilikom izađem na binu, pravu pravcatu binu, pred nekoliko stotina, ako ne i desetina ljudi, i da zapevam. Mogao je to biti i početak i kraj moje rokenrol karijere, i tek ponekad mi je žao zbog toga.

ZA SVE JE KRIVA MINESOTA. DOBRO, za sve je kriv poznanik i jedna sjajna ideja koju sam na kraju podržao samo medijski i *ličnim prisustvom*, ali na veliku sreću ostalih posetilaca ne i vokalno; uskoro će tome i deset godina kako je u Božidarcu održan tribute koncert legendarnoj grupi Hüsker Dü.

Sve se, zapravo, spremalo već neko vreme, a povodom tridesete obljetnice raspada kulturnog benda; a onda je umro Grant Hart pa su Mladen i gomila likova iz relativno poznatih domaćih bendova, poput Nežnog Dalibora, On tour ili Straight Mickey, ubrzali stvari.

Bilo je baš lepo, sećam se te večeri valjda zato što mi je sve ličilo na onda kad smo bili mladi, pa mi je i Vračar tog novembra bio najednom lep, kao da bi se na Vračaru dalo zaljubiti, posebno u curu koja je čula za Hüsker Dü i solo albume Boba Moulda; i tek ponekad, kad mi se na plej-listi sama od sebe – ako se ikada ijedna pesma pušta sama od sebe! – pojavi „Something I Learned Today“ ili „Girl Who Leaves on Heaven Hill“, grdim sebe što stvarno te noći nisam otpjevao makar pola refrena.

Za sve su, kažem, krivi Hüsker Dü. Preko njih ću doći do Replacementsa, a preko Replacementsa i jednog drugog poznanika, koji samo pukim sticajem okolnosti nije rođen u Sent Polu nego na Balkanu, i koji samo pojavno živi u Baru i Beogradu, a zapravo je duhom u Mineapolisu, stići ću i do tog grada i svega što on predstavlja.

MREŽAMA OVIH DANA KOLA JEDAN MEME, uz nanovo nasilne fotografije sa ulica najvećeg grada te savezne države; kao, svašta sam mogao da zamislím, ali to da će Mineapolis biti jako važan u 21. veku, pa još u godini 2026, to je baš neverovatno.

A zapravo nije moglo da bude drugačije, u delu Amerike koji su nekada davno naselili Skandinavci; tamo odakle su i Pol Vesterberg i Prins, tamo gde policajac sedne na vrat čoveku samo zato što je Afroamerikanać, i gde jedan pripadnik zlikovačke paradržavne formacije poznate kao ICE hladnokrvno – ima i snimak, čovek drži telefon i ni u jednom trenutku ne deluje kao da se potresao – upuca ženu koja se usudila da mu kaže da to što rade, i kako rade, nije u redu, i da je ovo jednako grad onih koji su u njega došli sada, kao i onih koji su došli pre dva veka.

Izgleda da Rene Gud, šta ti je život i šta ti je prezime, nije patila od onoga što istraživači, ili makar ljubitelji stereotipa, nazivaju „Minnesota nice“.

Kažu da su ljudi iz ovog dela Amerike izrazito, ponekad i preterano ljubazni, ali i da nisu skloni direktnom konfliktu niti pokazivanju emocija (sve to su odlično sabrala braća Koen u „Fargu“, koji se odigrava i u Minesoti i u Severnoj Dakoti).

I dok pojedini stručnjaci smatraju da je to samo mit, i to marketinške provenijencije, činjenica je da je od šezdesetih godina prošlog veka Minesota bila i ostala najotvorenija za doseljenike, posebno one iz Laosa, Vijetnama, Burme,

Liberije, Etiopije ili Somalije.

Upravo će iz redova američkih Somalijaca, onih koje Donald Tramp otvoreno prezire i želi da protera iz Amerike, baš zbog onih zbog kojih su agenti ICE i stigli u Mineapolis da dele svoju Gilead-pravdu, doći i Ilhan Omar, prva nebela članica Kongresa iz Minesote, pripadnica progresivnog, jednog neuplašenog krila Demokratske partije.

O tome šta građani Mineapolisa misle o ICE-u i njihovom ponašanju sve je rekao gradonačelnik Džejkob Frej – *get the fuck out of our city* – ali to neće vratiti Rene Gud, niti naterati one koji imaju silu i vole da je koriste da se dozovu pameti (ako neko razume kako funkcioniše nasilje državnog aparata nad onima koji demonstiraju za pravdu, i ako neko razume zašto su svi iz vrha vlasti, a ponajviše oni najpokvareniji, odmah pohrlili da kažu da nismo videli ono što smo videli, onda smo to mi).

NIJE SE, UOSTALOM, NIKO DOZVAO PAMETI ni 2020. godine, kada je na uglu 38. ulice i Čikago avenije policajac Derek Šovin ubio Džordža Flojda; ti višemesečni nemiri naterali su Ameriku da ponovo pogleda u ogledalo, i izgleda da joj se, avaj, baš svidelo ono što ju je tamo sačekalo.

Tužno je što se sve događa u gradu Replacementsa i Prinsa (i Kevina Garneta, dobacuje sad onaj moj drugar), i nema ničeg prirodnijeg nego da upravo takav grad, grad čijim su ulicama nekada hodali dečaci iz Hüsker Dü – istine radi, rođeni u Sent Polu, preko reke – bude onaj u kojem se strada i krvvari, ali se i bori protiv onoga u šta se Amerika pretvara.

Ili, kako bi to rekla jedna od pesama koje se nisam usudio da otpevam na tom koncertu, a koju je Bob Mould svojevremeno posvetio Donaldu Trampu, *svako je vlast u slobodnoj zemlji*. **N**

Kako ste naseli
na priču da ste
autentični?

**VODIČ ZA BOLJE
RAZUMEVANJE
ŽIVOTA I SEBE**

Zašto ste
toliko gladni
pohvala?

**HIT KNJIGA
MILANA DAMJANCA**

Ko je kriv
kad nije
onako kako
smo mi
zamislili?

**JOŠ OVO TI
FALI ZA SREĆU**

Ko je
stvarno
dobar
čovjek?

Na **nstore.rs** i u **svim boljim knjižarama**

Zašto ne valja
da „čutiš i
trpiš“?

Da li si
spasilac ili
žrtva?

Zašto u partneru
tražite krivca?

Zašto
morališete?

Zašto zavidimo
drugima?

Kad te
neko izda

Kako živeti
ako život
nema nikakav
smisao?

ZIMA U
VAŠEM
RITMU

swissôtel
RESORT KOLAŠIN

reservations@kolasinvalleys.com
+382 67 991 992 (WhatsApp)

swissôtel / All ACCOR
LIVE
LIMITLESS

20% popusta
tokom čitave ski sezone!